flacara

Saptaminal editat de Frontul Democratiei si Unitatii Socialiste

anul XXXVI
16 (1 661)
VINERI
17 aprilie
1987

Țara întîmpină ziua de 1 Mai

SALA DE LECTURA

Așa se nasc multe din bucuriile omului

Oriunde ai fi pe cuprinsul țării, nu se poate să nu-i întîlnești pe ei, oamenii cei mai frumoși, oamenii cu sufletul cel mai pur, oamenii care nu cunosc liniștea dacă într-o zi n-au încercat să sporească zestrea de bine și de mai bine a patriei. Si dacă poetul a închinat o laudă lucrurilor, cu atît mai mult se cuvine să închinăm o laudă celor care le fac, o laudă oamenilor acestui pămînt, pentru eterna lui dăinuire.

Fotografii de PAUL AGARICI ■

EXIGENȚA CU SINE

Răsfoiam de curînd „Manualul de asigurare a calității" al Intreprinderii de mașini grele București. Obișnuit, pînă atunci, cu altfel de manuale : școlare, al strungarului, tîmplarului, al altor meserii, m-a surprins, mărturisesc, denumirea acestui inedit manual. Radu Badiu, unul dintre specialiștii care lucrează la întocmirea lui, îmi motiva apariția lucrării cu argumentele : fabricăm mașini și utilaje de mare putere și mare precizie. O centrală atomoelectrică trebuie să funcționeze în condiții de securitate absolută ; un avion, la a cărui fabricație cooperăm, poartă vieți omenești la bord ; turbosuflantele combinatelor siderurgice, generatoarele și alte utilaje și mașini electrice nu mai pot fi livrate decît în condiții de maximă calitate.

– Manualul respectiv asigură toate acestea ?, am întrebat oarecum mirat.

– Manualul are la bază 18 funcțiuni în care se descrie cum se realizează, în condiții de calitate perfectă, fiecare produs. Lucrătorul e dator doar să le respecte, să le aplice întocmai.

Apoi, am înțeles că nu oricine e promovat să lucreze astfel de produse, că meseria a fost ea, este și rămîne **brățară de aur**, dar nu se mai poate face după ureche, ci după legi scrise și impuse de chiar exigențele vieții noastre. Și s-a mai relevat adevărul că un lucru bine făcut, un produs competitiv, de calitate, cum spunem în limbaj diurn, nu-l poate făuri decît un om de calitate ; omul cu un înalt grad de profesionalitate, insul disciplinat în programul muncii, al vieții, precum și în programul tehnologic. Luptăm, zicea interlocutorul meu, de ani de zile cu unele mentalități, cu unii oameni care mai cred, ce eroare !, că „merge și așa !" Acum, la noi, nu mai merge altfel decît în condițiile impuse de acest manual. Unele suduri, de pildă, n-ai voie să le faci decît la anumite temperaturi. Nu respecți o astfel de cerință, lucrarea nu e bună, se respinge la bancul de probă, și mai bine să recunoști greșeala de la început, dacă e vorba de o greșeală, decît să ajungi aici. Dar noi nu vrem să ajungem la recunoașteri, căci nu de greșeli avem nevoie.

De aici înainte ni se va releva un alt adevăr : conștiința omului, a lucrătorului, conștiința lui pentru calitate, conștiința muncitorească. Conștiința calității nu este, deci, chestiune de limbaj, pretenția cuiva, moft, nu este o problemă pur mecanică. Este, înainte de toate, o stare de spirit, o stare de spirit individuală și în același timp una colectivă. Oricît de bine ar fi întocmit un astfel de manual, oricît de exacte ar fi tehnologiile de execuție, oricît de severe ar fi urmările, el nu devine un instrument eficient pînă ce nu va fi asumat cu conștiință, cu responsabilitate. Fiindcă, se știe, ceea ce dă sens și valoare oricărui act creator, fie că se înscrie în plan spiritual sau în plan material, este și rămîne conștiința celui ce creează, făurește, împlinește ; în cazul de față, conștiința aceasta poate fi numită conștiință pentru calitate.

Și parcă tot mai mult de la un timp, și pe măsură ce exigențele vieții sporesc, simțim nevoia, nevoia acută de a avea în jurul nostru și de a lucra, indiferent în ce domeniu, cu oameni de calitate.

Un astfel de atribut uman ți-l conferă doar exigența cu sine.

N. GRIGORE MĂRĂȘANU ■

Țăranul

Țăranul crește grîul țării-n palmă,
privirea-i este cîmp rodit și vast,
își potrivește vocea lui cea calmă
cînd primăvara-nchină brazdei toast :

Mulți ani adîncă brazdă-ncununată,
bogatu-ți rod e truda ce oricînd
din împlinirea bobului curată
ne luminează viața renăscînd !

Țăranul își rotește brațu-n pîine,
își rostuiește visul lui deplin,
el este bucuria care mîine
ne va spori hambarul țării plin.

El e Brâncuși și Goga, Eminescu
din spiritul acestui demn popor
și ne rodește veșnic românescul
unui trecut atît de viitor.

Deci El e trupul țării viitoare,
născută brazdă și adînc izvod
într-o-mplinită și firească floare
a țării respirîndu-ne din rod.

FLORENTIN PALAGHIA ■

O clipă cărților vă las

Bun rămas, bun rămas...

Opinii

Progresul și pacea

În epoca noastră, caracterizată între altele, prin cea mai impetuoasă revoluție științifico-tehnică, ritmul schimbărilor este derutant ; și nu e vorba de schimbări obișnuite, ci de mutații care-și pun pecetea, uneori capitală, asupra destinului omenirii luată ca întreg. Potențialul distructiv acumulat prin cea mai nesăbuită dintre întreprinderile pe care le-a cunoscut istoria — actuala cursă cantitativă și calitativă a înarmărilor — schimbă în mod fundamental realitățile, dar și conceptele menite să le sintetizeze și să le exprime. Astfel vechea dilemă sau alternativă : pace sau război, nu mai poate fi păstrată ca atare. Ceea ce limbajul curent, ca și polemologia de altfel, a denumit război pînă la sfîrșitul celui de-al II-lea război mondial este un fenomen depășit, ce ține astăzi mai mult de istoria confruntărilor militare. Războiului „clasic" (adică, de fapt, „războiul propriu-zis") i-a luat astăzi locul, ca posibilitate reală și nu doar abstractă, **holocaustul nuclear** ; el echivalează cu sinuciderea omenirii și, implicit, distrugerea civilizației planetare.

De aceea, poate, și reacțiile excesive și negativiste ale unor filozofi și antropologi împotriva progresului contemporan. Într-o lucrare mai mult decît semnificativ intitulată **Moartea Progresului**, antropologul nord-american Bernard James denunță revoluția științifico-tehnică a fi un „progres letal", care va duce la distrugerea vetrei sale, planeta Terra. E adevărat că el leagă un asemenea sumbru rezultat de o anumită politică : **Realpolitik**, adică acea politică a cercurilor hegemoniste irresponsabile, justificată prin doctrina „realismului politic" care proclamă violența la toate nivelurile, inclusiv cel al războiului termo-nuclear, drept singurul mijloc pentru a soluționa dife-

(Continuare în pag. 15)

Prof. dr. OVIDIU TRĂSNEA ■

Semănatul – urgență maximă!

Cei care privesc, tînguindu-se, la capriciile acestei primăveri și oftează, cu mîinile-n șolduri, privind cerul de unde se prefiră stropii reci nu fac și nu vor face parte niciodată din detașamentul vrednicilor lucrători ai ogoarelor. Aceștia din urmă au înțeles foarte bine că este imperios necesar să folosească fiecare oră bună de semănat, iar acolo unde ploile au istovit se cuvine lucrat zi și noapte la pregătirea terenului și zi-lumină la semănat. Că lucrurile se petrec întocmai așa depun mărturie reporterii noștri aflați în ultimele zile pe cîmpiile județelor Timiș și Călărași, de unde, veți vedea din relatările lor, s-au întors cu vești bune.

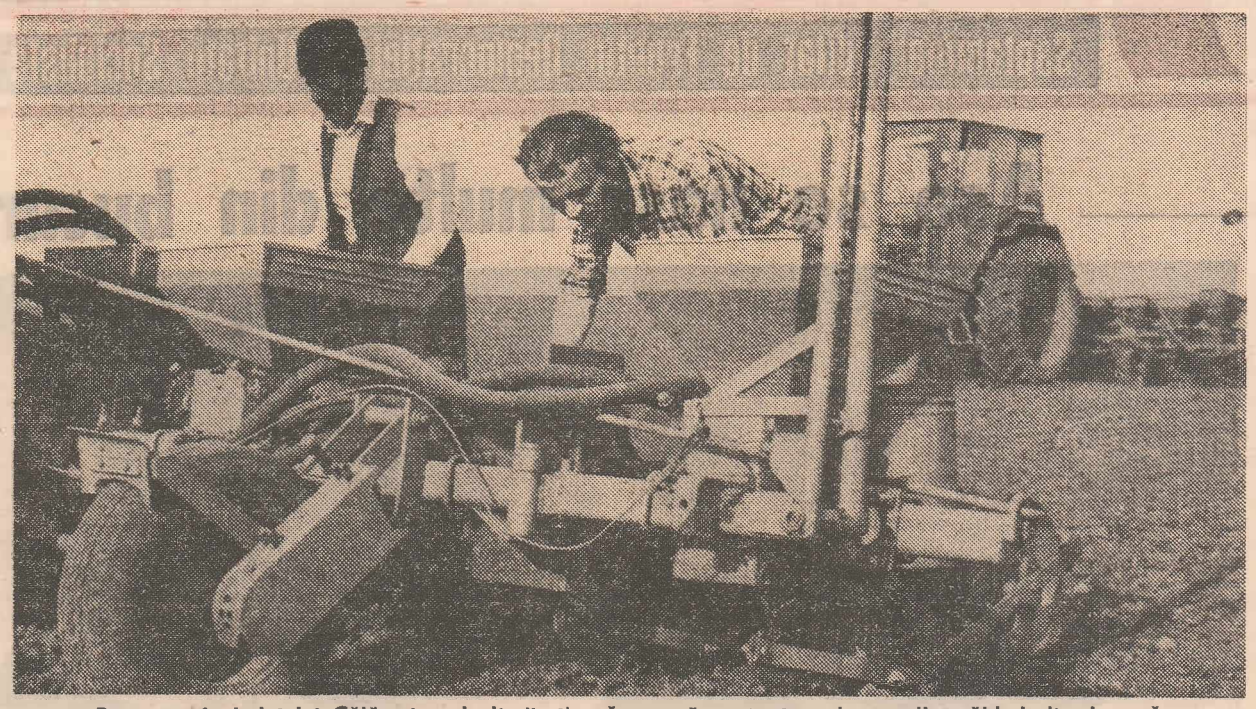

Pe ogoarele județului Călărași agricultorii știu să treacă peste toanele vremii, grăbind ritmul semănatului

Pîinea de Periam

Pîinea de Periam e bine știută: imensă — tot să mănînci o săptămînă — albă, pufoasă, ca un cozonac. O văzusem, o gustasem mai demult la Timișoara și mă bucuram că-i voi întîlni pe oamenii care-o fac, vom vorbi despre pîinea lor unică.

La Periam n-am întîlnit pe nimeni. Comuna nu părea, ci era de-a dreptul pustie. Doar noile construcții pe care varul nu se uscase bine dădeau semne că sîntem într-o așezare locuită — și încă de oameni vrednici. Unde-i poți găsi pe localnici în plină campanie de semănat era lesne de ghicit, așa că m-am îndreptat spre cîmpuri. I-am găsit acolo unde-i bănuiam, doar că vorba nu s-a legat cum credeam. N-am vorbit de pîine, ci despre... pălării. O asemenea conversație în plin cîmp ar părea la prima vedere fantezistă, dacă nu chiar plină de superficialitate. Dar, nu-i firesc să vorbești de modă, de linii și culori cu marii creatori ai pălăriilor pe care, bărbat sau femeie, le purtăm pe cap? Aveam să aflu că la Periam sînt, alături de cei din Timișoara, unicii creatori de pălării, cu o producție ce acoperă cerințele la scară națională. Frumoasele, modernele și atît de căutatele pălării ale primăverii '87 au plecat de la Periam, pe ele scrie „Lux" și sînt cu adevărat „lux", căci de mai bine de 100 de ani, ce știu a face mai bine și mai bine locuitorii din Periamul Timișului, este pîinea și pălăriile. Să știi să faci o pălărie, îți spune inginerul Ioan Spermezan, directorul Intreprinderii „Lux", e o artă — îți trebuie meșteșug. Să știi să faci agricultură e iarăși o artă — îți trebuie suflet și iubire de animale și plante. „Trebuie să le faci cu drag pe amîndouă, nu-i voie să-ți bați joc de niciuna". „Aici e pîinea noastră — completează secretara comitetului de partid pe întreprindere, Eugenia Tripan — așa mare și gustoasă cum ați văzut-o, aici, pe cîmp. În fond, dintotdeauna părinții și bunicii noștri au lucrat pămîntul. Nu ne-am gîndit că dacă avem o fabrică și un meșteșug putem uita pămîntul. Semănatul din aceste zile e ca munca noastră de toată ziua. Ne-am adaptat programul întreprinderii după necesitățile C.A.P.-ului, lucrăm și în fabrică și pe cîmp. Cu munca sîntem obișnuiți". După spusele Ecaterinei Csillag, muncitoare la Secția de creație, nimănui nu i-ar trece prin minte să nu ia „o porție" — pămînt în acord global, pe care oamenii îl au în grijă de la prima pînă la ultima zi a campaniilor agricole. Foloasele sînt mari pentru omul muncitor. Cam așa gîndesc toți, cu mic cu mare, îmi confirmă vicepreședintele Consiliului comunal Periam, Vasile Mocanu, întîlnit într-un tîrziu. Tovarășa primar Livia Oprițescu e la Pesar, unde se însămînțează cartofii, inginerul șef Zoltan Bota e la floarea soarelui, iar președintele C.A.P.-ului, Sabin Țăran poate fi la mazăre sau la sfeclă, după cum poate fi, tot atît de bine, la lucernă sau cinepă. După cîteva drumuri bune — sînt aproape 3 000 hectare pe care se lucrează la Periam — reușesc să dau de președintele C.A.P.-ului care mormăie în loc de bună ziua: „Eu zic că facem treabă, nu stăm".

Motivul supărării e ploaia care „te scoate din sărite" că se pornește și stă și cînd zici c-ai scăpat de ea, vine iarăși „de parcă am fi la Ecuator".

C.A.P.—Periam, județul Timiș a fost distins în anul care a trecut cu înaltul titlu de „Erou al Noii Revoluții Agrare" pentru producțiile de orz și porumb, motiv de mare bucurie dar și de mai mare ambiție căci, vorba președintelui Sabin Țăran „e mai ușor să te ridici, dar mai greu să te menții, că vin alte unități puternic din urmă". Pentru că nici nu se gîndesc să nu ia titlul de „Erou" și anul acesta, cel puțin pentru două culturi, oamenii din Periam și-au gîndit cu grijă campania agricolă. Încă din luna ianuarie s-a făcut inventarul forței de muncă pe unități, așa că, fiecare om al comunei dă ajutor, cu mic cu mare. Nu-i de mirare că în zilele semănatului sînt pe cîmp nu doar oamenii C.A.P.-ului sau maiștrii pălărieri, dar nu lipsesc nici cei de la Colortex, IMAIA, după cum nu lipsesc nici cei de la alte unități de pe raza localității. „Toți ne ajută, că-i mult de lucru și altfel nu se poate. Pînă la 18 aprilie avem de însămînțat 30 hectare sfeclă de zahăr, 120 ha floarea soarelui, 25 ha cartofi timpurii de toamnă, 20 ha lucernă, mazărea, cînepa de sămînță și porumbul, de care ne apucăm mîine-poimîine, după ce terminăm cu floarea soarelui. Pămîntul nostru nu-i din cel mai bun și tocmai de aceea am gîndit bine amplasarea culturilor, sămînța e de înaltă valoare biologică, din verigi superioare — elită și super-elită — și ne-am asigurat din vreme îngrășămintele și ierbicidele necesare. Vedeți, dar, nu putem să nu facem lucru de calitate și în termenele stabilite. Grîul însămînțat în toamnă s-a înălțat de-o palmă, semn că la noi se muncește cum se cuvine".

Am înțeles că nu e timp de discuții și i-am lăsat cu munca lor. Am fost să privesc cîmpul verde de grîu. Mi-am îndesat pălăria pe cap, să mă apere de noua rafală de ploaie, pe care am dorit-o departe de strădania acestor oameni; oameni pe care nici nu-i bănuiam, pînă nu de mult, cînd intram într-un magazin de pălării. Gospodari vrednici a căror pîine e pufoasă, mare și rotundă ca o pălărie.

LIANA MOLNAR

Direct interesați de calitatea semănării sfeclei – Ștefan Balea, președintele C.A.P. „8 Martie" din Ulmeni, maistrul Tudor Nica și inginerul Vasile Baciu, directorul Fabricii de zahăr din Oltenița, în calitate de beneficiari direcți

Primăvara bărbaților

Ștefan Balea pornește spre casă cu pași înceți, de om învăluit într-o plasă de gînduri. A amurgit de cîtăva vreme și cîmpul se zărește pînă-n largul său. Negru, cu pămîntul mărunțit, acoperit de-o ceață părelnică. Am stat o zi întreagă în preajma lui Ștefan Balea, președintele Cooperativei agricole de producție „8 Martie" din Ulmeni. O zi de alergătură dintr-un capăt la altul al solelor care se pregăteau pentru semănat sau pe care chiar se punea sămînța-n brazdă. O zi agitată, plină, de campanie adevărată. O campanie aparținînd mecanizatorilor, o campanie fără forfotă, impresionînd prin ritm și prin tenacitatea cu care se efectuează, ore în șir, cu atenție mereu trează, lucrările care decid soarta recoltei.

— Am terminat însămînțarea mazărei — zice așa, ca pentru el, președintele C.A.P.-ului, zilele astea isprăvim și cu sfecla, apoi trecem la floarea soarelui, la porumb, fasole, cartofi... Avem noroc de muncă ! — mai găsește el puterea să glumească. Da' să știi dumneata că asta e cu-adevărat noroc. Datorită lui sîntem o unitate care, cum se spune, trăiește pe propriile-i picioare, avînd anual beneficii de milioane de lei. Toată lumea e mulțumită, cooperatorii noștri primind în totalitate produsele care le-au revenit după munca din anul trecut.

Alături de președinte, inginerul șef Dumitru Pop tace, parcă înciudat. Zice într-un tîrziu că el e om în vîrstă, a văzut multe, a trăit multe, dar asta nu l-a făcut să devină indiferent, ba dimpotrivă, atunci cînd vede că treburile se mai poticnesc cîteodată, că mai facem loc risipei și planificărilor defectuoase. Și prinde a istorisi o poveste lungă, încurcată și cam lipsită de noimă a semințelor de cartofi care au fost luate de la unitatea sa și duse la Jegălia, pentru ca, apoi, să fie nevoie să se aducă — tot de la Jegălia ! — altă cantitate de sămînță. Zice — mă doare sufletul pentru atîta motorină irosită, am discutat încolo și-ncoace, dar nu m-am ales decît cu ridicări din umeri : asta e, e o anomalie, dar n-avem ce face. Chiar azi a trecut pe-aici cineva de la Trustul horticulturii din Călărași, mi-a ținut o teorie mai lungă decît o zi bună de muncă, dar cînd am ajuns să-l întreb cine plătește motorina asta aruncată pe apa sîmbetei a zis că are treabă, s-a suit în mașină, iar eu tot fără vreun răspuns am rămas.

Au trecut, e-adevărat, mulți să vadă desfășurarea lucrărilor în acea zi. Unii ca simpli privitori, alții — precum cei de la Fabrica de zahăr din Oltenița — preocupați cu adevărat de soarta producției viitoare. Maistrul Tudor Nica a verificat măsurătorile astfel încît suprafața însămînțată cu sfeclă de zahăr să fie într-adevăr cea planificată. Directorul fabricii, Vasile Baciu, a verificat personal, prin sondaj, adîncimea la care a fost introdusă sămînța și distanța dintre semințe. Toți au plecat mulțumiți, se fac lucrări de calitate aici pentru că oamenii n-au de gînd să se păcălească singuri. Dacă faci producție ca lumea — îmi explică Ștefan Balea —, dacă treci de 30 de tone la hectar, cultura sfeclei este foarte rentabilă. Așa cum rentabilă este, desigur, fiecare cultură atent lucrată. Noi am obținut anul trecut cea mai mare producție de sfeclă din întreaga zonă. Și anul ăsta se arată bun. Uite, eu sînt om care are 36 de ani de muncă, probabil cîți ai dumneata de viață. Totdeauna m-am gîndit că nu e bine să ne furăm singuri căciula. Că fiecare treabă trebuie făcută privind și în jur. Păi, dacă la cîțiva kilometri de noi există o fabrică de zahăr, dacă îi văd pe cei de-acolo că se zbat să ne ajute să scoatem cît mai multă sfeclă, pot eu să le pun bețe-n roate și să fac treabă de mintuială ?

În dreptul unei sole ne întîlnim cu Gheorghe Paraschiv, șef de fermă — țăran-țăran și cooperator-cooperator, cum îi place să se prezinte —, om de 64 de ani, care nici nu s-a gîndit pînă acum la pensionare, prezent de cu zori pe cîmp. S-a lucrat bine — zice —, totul e-n ordine, atîta doar că s-a cam înnourat, e rost de ceva ploaie în zilele ce vin, de asta a mai întîrziat, să isprăvească de semănat încă o parcelă. Nu ne temem noi de ploaie — spune președintele. Ce nu știam de cînd sîntem pe lume că primăvara e capricioasă ? Poa' să plouă, tocmai bine, dă mazărea cum trebuie, iar la semănat am ceva avans. Vremea cu treburile ei, noi cu ale noastre, nu ne stingherim unii pe alții !

Coboară de pe tractoare și ultimii mecanizatori — Gheorghe Mincu, Ion Brighilă, Marin Forghiș, Nicolae Pipoș... Sînt veseli și vorbăreți de parcă s-ar întoarce de la o nuntă și nu ar fi fost zgîlțîiți ceasuri întregi în cabina tractorului. Fac tot felul de pronosticuri cu privire la vreme și stabilesc variante pentru cazul cînd va ploua cîteva zile la rînd.

În pragul casei sale, îmi iau rămas bun de la Ștefan Balea. Luna s-a cocoțat undeva, deasupra satului. În curte, omul e așteptat de cei șase copii ai săi, trei fete și trei băieți. Îi îmbrățișează cu privirea și-l simt uitînd de oboseală. Primăvara, spune el în chip de la revedere, e anotimpul bărbaților adevărați. Ei duc greul cîmpului. Și aici, la Ulmeni, sînt mulți dintr-ăștia. Luna se ascunde iute între nori și, dintr-odată, începe să plouă. Ștefan Balea rîde ca de o glumă bună. Lasă, ne mai răcorim și noi puțin, că prea a fost fierbințeală mare astăzi. Ce vrei, primăvară-n toată regula !

D. ALEXANDRU
Fotografii de VICTOR RĂDULESCU

TIMIŞOARA, O ZI DE LUCRU

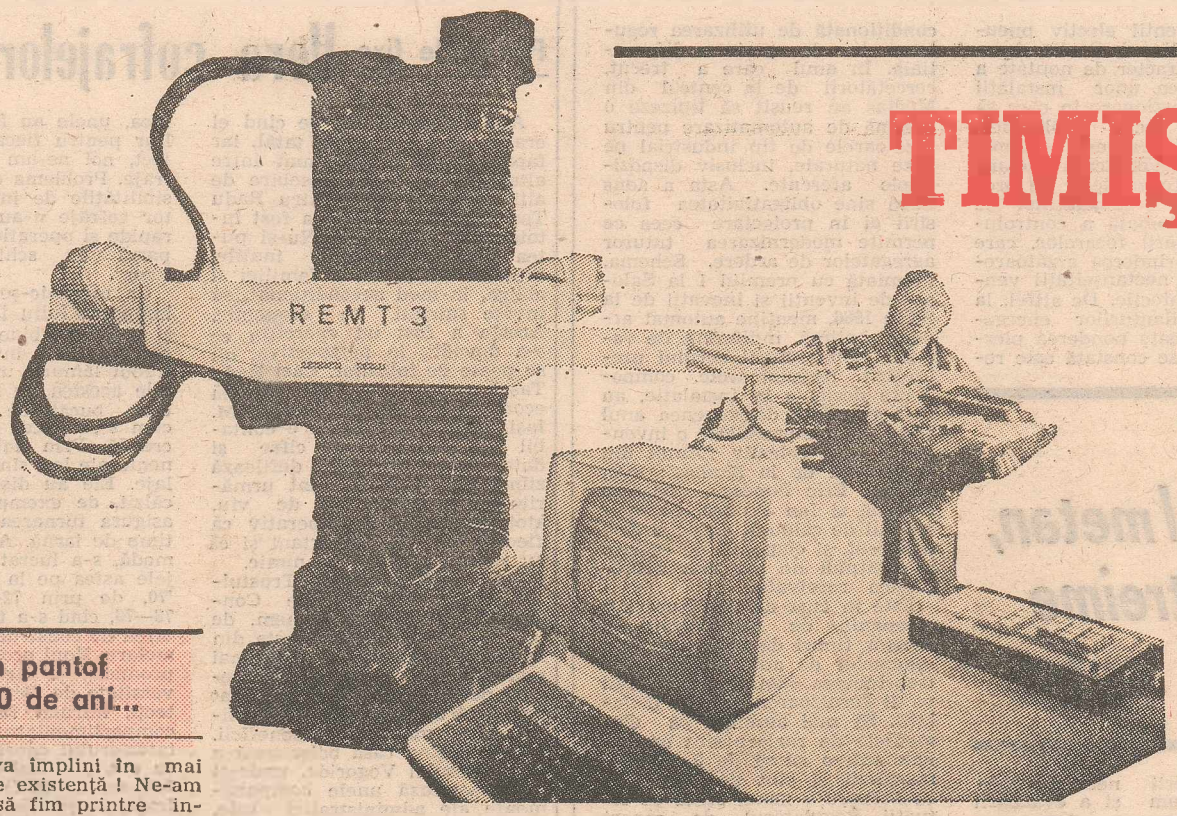

Un pantof de 50 de ani...

„Guban" va împlini în mai 50 de ani de existență ! Ne-am dori și noi să fim printre invitații acestei mari sărbători timișorene. Cei 2 800 de oameni ai muncii de la Întreprinderea de Mase Plastice și Încălțăminte „Victoria"-Timișoara produc peste 4 000 de articole ; piele artificială, încălțăminte, candelabre, folie plastifiată, accesorii metalice pentru încălțăminte și marochinărie, vopsele și chimicale pentru piele, articole injectate din mase plastice. Am înșirat cîteva produse ca să vă dați seama că „Victoria-Guban" este, de fapt, un mare combinat, un fel de întreprinderi, care produce circa un miliard pe an marfă, unele dintre ele avînd calificativul sentimental „cel mai bun" : pantofii Guban, crema Victoria. Sentimental este și inginerul Nicolae Huțu. De zece ani este în fruntea întreprinderii. Zice : „în industrie trebuie să pui mult suflet ; tradiția în calitate este simplă : omul să fie convins că trebuie să lucreze bine și frumos"... Și Nicolae Huțu, foarte tînăr pe dinăuntru, stă puțin în birou, în biroul său unde, ne spune, „sînt numai lucruri proaste, cele bune ies pe poarta întreprinderii". Ca să fie așa, trebuie să umble, să fie mereu, pretutindeni, acolo unde se face ceva. Poate că, îmi zic privindu-l, este și ăsta un motiv de sănătate, un adevărat director trebuie să fie suplu și la trup și la minte, muncind lîngă muncitorii săi.

Nicolae Huțu este sentimental, iar sentimentalismul nu este incompatibil funcției de director. Este poate chiar intrinsec, este, de cele mai multe ori, chiar cheia succeselor.

Este ora roboticii

...la „Electrotimiș". Este, de fapt, mai mult o discuție cu Marcus Arche despre, cu și lîngă roboți, spre înțelesul sensului industrial al unei noi folosiri a inteligenței umane. „Electrotimiș", întreprindere din marea platformă industrială a Timișoarei, a fabricat și trimis în toată țara roboți : la Suceava, la Făgăraș, la Tîrgu-Mureș. Nu este greu să construiești un robot; la fel de ușor ca și cum ai face o tigaie. Trebuie numai să știi de ce, pentru ce, adică la ce e bun ! Lumea nu are încredere în roboți, nu există teme de fabricare a roboților, ne spune Marcus Arche. Avem un robot de vopsire, vrem să umblăm în „curtea" altora să le arătăm cum merge!

La „Electrotimiș" s-au fabricat pînă acum 23 roboți pentru ambalat confecții ; un altul, acum la Rîmnicu-Vîlcea pentru antrenament la tenis de masă. Iată cum se face că nu există limite. Trebuie însă conjugate forțele beneficiar-producător : beneficiarul să vină cu tehnologia de lucru, iar producătorul de roboți să-i poată propune. Trebuie „fotografiat" un loc de muncă, analizat și găsite, împreună, soluții de robotizare. De pildă : pentru ca un robot de vopsire să funcționeze, trebuie, poate, ca în tehnologia beneficiarului să se introducă o simplă operație de găurire ca tabla *să poată* fi „agățată" de robot sau, în linia de asamblare a unor motoare tehnologia *ar putea* prevede simplificări ale formei încît piesele *să poată* fi „apucate" de roboți. Cu alte cuvinte, nu numai robotul trebuie **făcut,** construit, ci și piese și tehnologii care *să poată* fi **făcute** de roboți !

Inventînd invenția...

„Spumotim" este încă singura întreprindere de spume poliuretanice din România. Această unicitate îi face bine! Înființată în 1971, cu aceeași cutezanță în care a fi primul înseamnă calitate, oamenii de la „Spumotim" au trebuit, în primul rînd, să inventeze. Nu în joacă, ci de-adevăratelea ! Acesta a fost, de fapt, începutul întreprinderii, adică oamenii, în loc să bîjbîie, au pornit la deal să-și rezolve problemele fabricației prin chiar forțele lor. Sînt acum la „Spumotim" peste 40 brevete de invenții într-o expoziție sui-generis însemnînd și mîndrie și reușită în același timp. Alexandru Tîrnoveanu, Tiberiu Korody, Constantin Traian și alții sînt „colegi" de invenții și colegi de muncă. „Întreprinderea, ne spune inginerul Nicolae Marcu, a beneficiat de colaborare cu facultatea de tehnologie chimică, are o stație pilot de dezvoltare a cercetării. Apoi, în colaborare cu ICECHIM s-a reușit să se obțină materii prime de bază care, pînă nu demult, se importau. Acum, „Spumotim" are 70 % materie primă indigenă".

Totul înseamnă aici poliuretan ; adică : termoizolant, confort, adeziv, spumă flexibilă, semirigidă, material pentru construcții, bare de protecție, uși, capote auto, lacuri, tălpi de pantofi, articole de camping, mobilă, piele sintetică. Cele peste 40 de invenții au creat un stil de muncă ; ușor, la „Spumotim" înseamnă, la propriu, numai produsul finit... în ramură, înseamnă export în toată lumea. Fabricăm mănuși, confecții din piele, avem o tăbăcărie, o secție de prelucrare a deșeurilor...

— Fabrică fără deșeuri...

— Asta au observat și alți musafiri. Calitatea produselor din piele nu poate fi înlocuită. Am creat o stație pilot, am înlocuit posibilele materiale plastice cu deșeuri din piele fără a diminua valoarea de întrebuințare a produsului.

— Există piele rea ?

— *Abia acum, ridică ochii, mă privește surprins și tace mult.* Zice : E teribilă întrebarea. E cea mai frumoasă din viața mea poate pentru că mă frămîntă mult. Nu, nu există piele rea, ci bună și foarte bună ! Din orice piele se poate face ceva. Restul e inteligență, adică asta e arta sortatorului care trebuie să știe la ce poate fi folosită acea piele. De pildă, aveam odată niște piele cu care ne băteam capul să facem ceva cu ea. Într-un tîrziu am găsit, burdufe pentru acordeon. Există om nepriceput sau destinație greșită și nu piele proastă...

— Ce vă poate povesti o piele ?

O mînă îmbracă altă mînă

La Fabrica de Piele și Mănuși, economistul Mircea Sturdza ne primește cu dezinvoltură. Discuția se înfiripă de la sine, spontan, ca semn al cîștigului pe care l-am realizat investigînd laturile pasiunii sale ;

— Cum s-a întîmplat ca tocmai la Timișoara să apară meseria de mănușar ?

— E o meserie grea. Prin 1922, un grup de meseriași s-au unit și au făcut o fabrică de prelucrat piele de porc și ovină.

— Ce este azi această fabrică ?

— Înseamnă locul I pe țară, mul de marfă va produce valută într-un trimestru cît alte întreprinderi într-un an. Asta va fi valoarea muncii noastre...

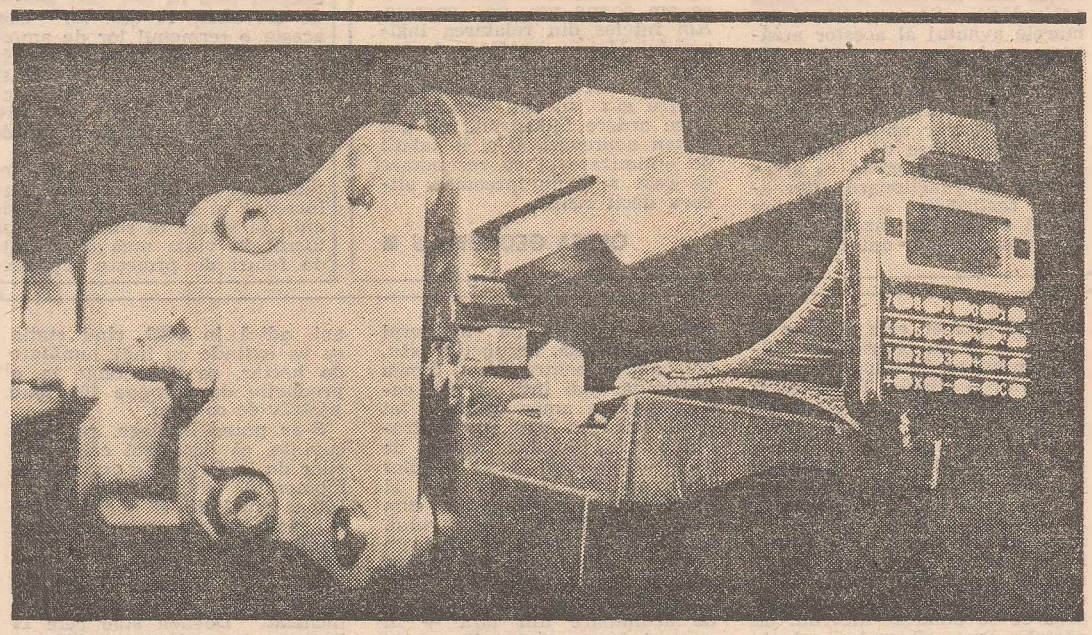

Încredere în ziua de mîine . Ceasul reporterului în „mîna robotului".

Pacient... de suflet

Pe culoarele Spitalului județean Timișoara este curat, liniște și soare. Doctorul Petru Ignat operează ! Îmbrac haine albe, intru în sala de operație, devin pacient de suflet, devin „curat" și stau liniștit preluînd parcă ceva din anestezia celui de pe masă. Șeful clinicii chirurgicale nr. 1, conferențiar doctor Petru Ignat trebuie să extragă nervul simpatic. O asistentă în albastru îmi scrie în caiet : „pe partea dreaptă, simpaticul este în spatele venei cave inferioare. Vena trebuie dată la o parte. Există riscul de a leza vena cavă". Și doctorul Petru Ignat mă invită să privesc ÎNĂUNTRU, să văd „simpaticul". Ce caut eu aici? Am venit să vorbesc cu profesorul Petru Ignat, și el o „marcă" a Timișoarei, și, iată că trebuie să port o discuție „la locul de muncă", să mă „bag în sufletul" unui om și să mai fiu în — Citim deseori în piele. Știm cum a fost îngrijit animalul. Calitatea pielii este, de fapt, calitatea și cinstea omului în creșterea animalului, priceperea sau nepriceperea lui. Știu cît s-a bucurat sau a suferit un animal în viață.

— După îrunză, prima „haină" a omului a fost blana de animale. Ce va însemna pielea în viitorul vestimentației ?

— Pielea este un produs de lux și va fi un produs de lux. Este o marcă a celui care o poartă. Unii spun : o haină de piele costă mult. Nu, nu există haină scumpă. Valoarea ei de întrebuințare este mare, circa 15 ani.

— Dezvoltări ?

— Facem o tăbăcărie nouă. Mărim secția de confecționat haine, dublăm capacitatea. Volustare să vă relatez ce-am aflat. Grea treabă ! Mă salvează chiar interlocutorul meu. E un fel de-a spune. Doctorul Petru Ignat, un munte de om, tace, tace mult, tace ardelenește și numai ochii îi aleargă. Îi caut vîrsta... N-o găsesc pe figură. Nici în păr. Poate numai cele scrise pe bluză : **conf. dr...** Îmi pot sugera drumul spre împlinire al vieții celui din fața mea. Încerc din nou să vorbesc, cineva îl strigă *Pătrucu!* și iar vorbesc... munții Ardealului : „despre mine nu scrieți ! Am o echipă. Anonimă. Toți cîți au venit au scris despre mine, niciodată despre ei. *Ei* sînt minunea. *Ei* fac toată treaba. *Ei* îmi creează acea stare de lucru deosebită"...

Adevărul acestui om minunat l-am aflat după alte patru ore de operație. Se numește: Doina Matei, Maricica David, asistentele Ana Bulgăr, Elvira Frant, Rozalia Ivan, Antonia Plăiașu, Marta Neisz, doctorița anestezistă Didina Toma. Toate aceste nume sînt, de fapt, o laconică însemnare : pacientul vindecat ! Cineva îmi zicea : un inginer spune altora ce au de făcut. Dacă greșește, pe el nu-l doare deosebit. Un doctor, însă, nu are cui da ordine ; el trebuie să taie, să repare. Și nu are voie să greșească.

Dulci cu toată lumea

Din 1890, „Kandia" a însemnat pentru Timișoara o primă intrare pe piețele internaționale. Numită așa de la zahărul kandis care se fabrica la început, Întreprinderea de Produse Zaharoase „Kandia" este acum „marcă înregistrată". Ce înseamnă asta ? Înseamnă 680 de oameni care, fabricînd cea mai bună ciocolată, caramelajuri și drageuri au ieșit în lume prin produsele lor, îndulcind, la propriu și la figurat zilele copiilor.

Elena Beatrice Moțiu este circumspectă. Este greu de condus o fabrică și acum, în timpul vizitei noastre, are probleme mari cu aprovizionarea și cu ambalajele. Firma „Kandia" se respectă și asta produce bătăi de cap ! Întreprinderea merge bine ; produsele de lux sînt cerute intens și, aveam să aflăm aici, sînt atît de mulți mîncăi de ciocolată încît ne-ar trebui poate zece fabrici ca aceasta pentru a rezolva problema.

Asta e bine : Elena Moțiu este modestă ; spune : acum avem multă treabă. Vom face ciocolată bistratificată și produse „aerate", cu aspect gumat. În luna ianuarie am omologat 18 produse noi : dropsuri extra asortate, ciocolată cu cremă de nuci, cu lapte și fulgi de orez, cu simburi de migdale. Restul este „secretul" nostru. Este un obicei ca fabricile de produse zaharoase CIBO sau BUCUREȘTI să-și prezinte noutățile în mod deosebit. Oricum, vom fi „dulci" cu toată lumea.

PAUL AGARICI ■

Energia

Gazul metan, o treime mai puțin

Se știe, pentru ca arderea gazului metan să se producă cu un randament optim, e necesar să se asigure un raport între gazul metan și aer de aproximativ 1 la 10. Majoritatea arzătoarelor din industrie funcționează sau mai corect spus ar trebui să funcționeze avînd asigurat acest raport. Dacă arzătoarele de tip casnic, prin construcție, pot să-și ia din atmosferă aerul necesar arderii optime, cele de tip industrial, avîndu-se în vedere volumul mare de gaz metan necesar arderii, trebuie ajutate prin instalații speciale, dotate cu ventilatoare capabile să introducă în procesul de ardere mii de metri cubi de aer.

Cercetările întreprinse la Centrul de cercetări și proiectări pentru gaz metan Mediaș sînt orientate tocmai în direcția asimilării dispozitivelor de reglare și protecție aferente instalațiilor de ardere sau, mai simplu spus, a instalațiilor de optimizare și siguranță în funcționare în ideea reducerii consumului de gaze naturale în procesele termo-energetice.

Inginerul Ioan Moisin, cercetător științific în cadrul centrului, ne spune de la bun început că îmbunătățirea randamentului arderii și a funcționării agregatelor poate duce la economii de gaz metan între 10 și 30 la sută. Economia este demnă de luat în seamă, trebuie asigurată cît mai grabnic cu putință și deci îl ascultăm pe interlocutorul nostru cu atenția cuvenită.

— Pînă în urmă cu cîțiva ani echipamentele specializate de reglare a arderii erau procurate din import. Necesitatea extinderii sectorului termo-energetic, ca și cerințele impuse de modernizarea agregatelor termice au orientat cercetările românești spre asimilarea unor dispozitive și instalații specializate, care să le înlocuiască pe cele din import și care să asigure reglarea automată a raportului gaz-aer. S-a urmărit realizarea instalațiilor și dispozitivelor amintite pentru domeniile de lucru uzuale și pentru anumite tipuri de arzătoare de serie mare și care asigură aceleași performanțe ca și cele realizate de așa numitele bucle de reglare cu semnal unificat, costisitoare și care necesită o întreținere de înaltă calificare. Buclele impun utilizarea aerului comprimat și aparate sofisticate. Aparatele specializate de care vom vorbi lucrează cu presiunile fluidelor de lucru și cu ventilatoare de 0,50—0,1 atmosfere. Este vorba de regulatoare automate de raport gaz-aer, regulatoare automate de raport presiune diferențială gaz-presiune diferențială aer, dispozitive de reglare discontinuă a debitului de aer și gaz, de tipul clapetă și ventil electiv pneumatic tripoziționat. O altă preocupare cu caracter de noutate a fost realizarea unor instalații sigure în funcționare în care să fie eliminat riscul exploziilor. Mai spectaculoasă este schema, brevetată, de verificare a etanșeității electroventilelor de protecție gaz și a instalațiilor de efectuare automată a controlului preventilării focarelor, care blochează aprinderea arzătoarelor în cazul neetanșeității ventilelor de protecție. De altfel, la efectuarea bilanțurilor energetice pe agregate ponderea pierderilor care se constată este rezultatul arderii necorespunzătoare, precum și a evacuării gazelor arse la coș, adică a nerecuperării. Recomandările în urma bilanțurilor privesc dotarea instalațiilor cu dispozitive de reglare automată a raportului gaz-aer și cu sisteme de recuperare a energiei sau căldurii din gazele arse. Prin dotarea instalațiilor cu regulatoare de ardere de raport, la arzătoarele cu funcționare pe aer rece se pot realiza economii de combustibil de circa 10 la sută. Modernizarea arzătoarelor și realizarea unor instalații de ardere automatizate duc la economii de pînă la 30 la sută!

O problemă deosebită, în care avem contribuții, este cea a arzătoarelor cu funcționare alternativă, concepute la ICSITPSCM București și C.U.G. Iași. Este vorba de un arzător dublu, care funcționează alternativ. Aerul necesar arderii este introdus prin arzătorul oprit și care este altfel încălzit. Ciclul se repetă. Aerul este introdus întotdeauna preîncălzit. Să ne imaginăm marele avantaj al acestor arzătoare mai ales pe vreme de iarnă, cînd o mare parte a puterii calorice a gazului metan se irosește pentru încălzirea aerului necesar amestecului.

Din cele spuse de inginerul Ioan Moisin înțelegem că arzătoarele cu funcționare alternativă realizează o recuperare ideală a căldurii gazelor arse. Funcționarea lor optimă este condiționată de utilizarea regulatoarelor de presiune diferențială. În anul care a trecut, cercetătorii de la centrul din Mediaș au reușit să tipizeze o schemă de automatizare pentru arzătoarele de tip industrial pe gaze naturale, inclusiv dispozitivele aferente. Asta a adus după sine obligativitatea folosirii ei în proiectare ceea ce permite modernizarea tuturor agregatelor de ardere. Schema, premiată cu premiul I la Salonul de invenții și inovații de la Sibiu 1986, menține automat arderea optimă, indiferent de variația temperaturii aerului preîncălzit. Regulatoarele, componente decisive în instalație, au fost asimilate deasemenea anul trecut. Și ele constituie o invenție a unui colectiv format din cercetători de la Mediaș: Ioan Moisin, Eric Popescu, Nicolae Băncilă și Ion Prodea. Recuperatorul de căldură, clasic și deci cunoscut, și clapetele de reglare a debitului de aer sînt deasemenea rezolvate.

Este în curs de desfășurare o campanie de generalizare a acestor tipuri de arzătoare și a schemelor de automatizare. Întreprinderea Metalica București va fi furnizoarea acestor instalații. Să mai amintim că elementele de reglare sînt omologate într-o gamă de 9 tipo-dimensiuni și sînt deci capabile să acopere o gamă largă de situații. Regulatorul de raport presiune, care pînă de curînd se importa, costă în jur de 5000 lei. El înlocuiește buclele de reglare care costau zeci de mii de lei.

Cu riscul de a deveni specioși am făcut poate abuz de unele amănunte tehnice. Fără ele nu se putea. Am vrut să arătăm că la ora aceasta prin soluții tehnice originale — pentru ele cercetătorii de la Mediș au primit 19 brevete de invenții — prin măsuri organizatorice directe și rapide s-au creat condiții accesibile de modernizare a tuturor proceselor termo-energetice bazate pe arderea gazelor naturale. Schemele de proiectare sînt tipizate, furnizorul instalațiilor este nominalizat, totul este pus la punct, cum se zice, mai rămîne să punem în practică într-un timp cît mai scurt niște valoroase idei tehnice care ne garantează economii substanțiale, spectaculoase am spune noi, de energie. Am înțeles din relatarea inginerului Moisin, purtător de cuvînt al specialiștilor de la Centrul de cercetări și proiectări pentru gaz metan Mediaș că orice ardere industrială de gaz metan nepreveăzută cu instalații de optimizare și cu recuperare de gaze arse nu înseamnă altceva decît risipă.

OPREA GEORGESCU ■

Fondurile fixe

Hora cofrajelor

Așa a fost să fie, pe cînd el era student, i-a murit tatăl, iar faptul acesta a însemnat între altele și că, spre deosebire de alți colegi ai lui, pentru Radu Tașcă valoarea leului a fost întotdeauna mai mare. Nu-și putea permite cheltuieli inutile. Situația materială a familiei îl obliga, în mod necondiționat, să învețe spiritul de economie. Acesta a fost un exercițiu ce s-a dovedit, în perspectivă, cît se poate de folositor. Căci Radu Tașcă se pregătea să devină economist. Iar la T.A.G.C.M. Iași, unde Radu Tașcă e contabil șef, coloanele de cifre și date statistice care defilează zilnic prin fața lui sînt urmărite cu gîndul la fel de viu, atotcuprinzător și imperativ că fiecare leu este important și că nu trebuie cheltuit pe nimic.

T.A.G.C.M. înseamnă Trustul-Antrepriză Generală de Construcții-Montaj. Să spunem, de la început, că trustul acesta din Iași este unul dintre cele mai mari din țară și că în anul trecut, de exemplu, s-a numărat printre trusturile care au realizat cele mai mari beneficii. Lîngă bătrîna casă boierească a caimacamului Vogoride, unde-și mai păstrează unele compartimente ale administrației sale, trustul și-a ridicat o clădire modernă. Rămîne să înțelegem doar că modernitatea, aici, nu se oprește în fața unor pereți noi. Radu Tașcă tocmai se interesa de stadiul în care se află dotarea oficiului de calcul al trustului cu un calculator și cu terminale adecvate pentru culegerea datelor și pentru trecerea acestora pe suport magnetic. Trustul se modernizează, așadar. Cît privește cofrajele metalice despre care va fi vorba mai departe, desigur că situația lor este cunoscută prea bine chiar și fără ajutorul calculatorului.

Spre deosebire de cofrajele de lemn, care sînt doar obiecte de inventar, cofrajele metalice sînt fonduri fixe, ne spune Radu Tașcă. Durata lor de serviciu, adică durata normată de funcționare și de folosire, este de 10 ani. Se consideră că în acest răstimp ele își pot transmite valoarea pe care o au. S-a întîmplat însă că n-a fost nevoie de ele chiar 10 ani, iar cum acesta e termenul lor de amortizare, cofrajele metalice au rămas în depozite fără ca ele să mai aibă cum să transmită construcțiilor executate de trust vreo parte din valoarea lor de fonduri fixe.

Inginerul Nicu Savin, director tehnic al trustului și om care lucrează în construcții de 30 de ani, ne spune la rîndu-i: „Am lucrat în viața mea după sute de feluri de proiecte. Cu vremea, unele au fost abandonate. Dar pentru fiecare tip de proiect, noi ne-am făcut niște cofraje. Problema este însă că posibilitățile de înlocuire a acestor cofraje n-au fost la fel de rapide și operative și n-au ținut pasul cu schimbarea proiectelor".

Ca mecanic-șef al trustului, inginerul Iuliu Ilea știe desigur și el foarte bine istoria acestor cofraje. Mai întîi, zice el, ar trebui lămurit un lucru: cofrajele acestea nu sînt niște oarecari bucăți de tablă îndoită, cum s-ar putea grăbi cineva să creadă. Prin anumite componente ale lor, sînt veritabile utilaje. Ele au dispozitive de încălzit, de exemplu, cu care se asigura turnarea betonului pe timp de iarnă. A fost un fel de modă, s-a lucrat tare cu cofrajele astea pe la mijlocul anilor '70, de prin 72—73 pînă prin 78—79, cînd s-a trecut la executarea de construcții cu cadre lamelare. Noul procedeu fiind mai productiv și îngăduind și o diversitate de soluții pentru arhitecți, întrucît face posibilă o compartimentare după dorința a interiorului construcției. În orice caz, în felul acesta n-a mai fost nevoie să fie turnați în cofraje, pe șantier, decît stîlpii de rezistență. Celelalte elemente ale construcției se puteau executa în bazele de producție ale trustului. Prin Consiliul popular județean s-a făcut un demers pentru ca trustul să pr[illegible] dea cofrajele devenite dispo[illegible]bile și la început ecoul a fo[illegible] favorabil dar pe urmă s-a împotmolit treaba și noi am continuat să jucăm hora. Asta a însemnat că, fără să le mai folosim, am continuat să plătim, întrucît cofrajele trebuiau amortizate.

În acest fel, intervine contabilul șef Radu Tașcă, au fost încărcate costurile de producție ale trustului, de-a lungul anilor '80, cu multe milioane de lei. Altfel, aceste milioane puteau să fie beneficii.

Trustul a avut vreo 16 seturi de cofraje, un set fiind alcătuit din 25 de elemente și trăgînd la cîntar cam 100 de tone. În total, așadar, a fost vorba de 1 600 tone de metal. Însă de ceea ce a fost greu, trustul a scăpat. După casările de la sfîrșitul anului trecut, nu mai are de plătit amortismente, în acest an, decît de vreo 200 000 de lei, ceea ce e floare la ureche față de ce a fost.

Hora cofrajelor se apropie de sfîrșit. Ea se va încheia la Podul Iloaiei, unde Combinatul Siderurgic Galați are o secție de preluare a fierului vechi.

D. CONSTANTINESCU ■

Natura și omul

Se mulg păstrăvoaicele

Acum cîteva zile, pe malul sting al lacului Bicaz, cum se privește dinspre lac spre uriașul baraj, mi-a fost dat să asist la un moment (eu l-aș numi spectacol) de excepție: mulsul păstrăvoaicelor. La bordul unui vas (în fond o epavă reamenajată) erau aduse din vivierele aflate în preajma vasului (vivierele sînt un fel de plase-năvoade care, prinse în pontoane, devin veritabile bazine flotabile în care cresc, în semicaptivitate, păstrăvii), păstrăvoaicele. Acolo, la bord, erau vărsate, dacă putem spune așa, în niște vase mari în care așteptau să le vină rîndul la muls. Și rîndul lor, pe măsură ce erau aduse cu minciocul, venea. Erau scoase din vase. Apoi, cu mare delicatețe, unul din oameni le înfășura capul cu un prosop umed. Un altul — încet, de parcă ar fi atins o aripă de fluture și era atent să nu care cumva să-i ia polenul de pe aripă — începea să palpeze burta sau, mai frumos spus, abdomenul păstrăvoaicei. Niște mîini mari, butucănoase, noduroase, asprite de munca oogorului, a livezii, umblau cu păstrăvoaica de parcă ar fi mîngîiat un gînd sau ființa unui vis din copilărie. Mîna celui care palpa era mai „fină", aș zice, decît mîna unui chirurg. Sub degetele sale, dotate cu un simț aparte, abdomenul păstrăvoaicei se contracta ca la naștere și, ca la un semn, elibera icrele. Mari cam cît afinele, dar galbene. Galbene ca mierea, ca aurul. Și totul se desfășura într-o liniște de ritual. Era, cu adevărat, un spectacol pus la punct cu o minuțioasă regie. Eliberată de icre, păstrăvoaica era vărsată (scuzați-mă că folosesc acest termen) într-un alt vas plin cu o apă albastră, parcă de cerneală, în care aștepta cîteva minute, apoi era luată cu mare grijă și vărsată în alt vas, de unde, mai apoi, lua drumul vivierelor. Aveam să aflu că aceeași păstrăvoaică este mulsă trei ani la rînd și, pentru că operația aceasta să decurgă perfect, este necesar ca pielea ei să nu poarte nici măcar amintirea faptului că mîna de om ar fi atins-o. Din această cauză erau trecute prin acea apă albăstrită, pentru o totală dezinfecție. În ceea ce privește icrele, acestea erau amescate, mai apoi, cu laptii păstrăvilor, operație care se făcea cu o pană de gîscă, foarte fină, care învîrtea icrele în vasul colector. Tratate astfel, icrele luau drumul unor bazine special amenajate, unde, peste, cîtăva vreme aveau să devină ceea ce se numește alevinul de păstrăv. Peste cîteva luni, alevinul, ajuns în stadiul de puiet, era mutat într-un alt complex de bazine, pentru ca, spre sfîrșitul anului să intre în vivierele cu păstrăvi de consum, sau în cele cu păstrăv reproducător.

În fapt, după ce am scris acum aproape zece ani un reportaj despre **Stațiunea de creștere și producție salmonicolă de la Potoci**, iată revenim în sînul aceluiași colectiv care mă fascinase nu numai prin ineditul muncii sale, prin pasiunea cu care urmărea, cu sufletul la gură, aș zice, nașterea și creșterea păstrăvului în condiții de semicaptivitate, cît mai ales ferma sa hotărîre de-a transforma păstrăvul, dintr-un pește oarecum festiv, de recepție, sau protocol aniversar, într-un pește obișnuit, un aliment ca oricare altul, pus la îndemîna marelui public. I-am cunoscut atunci, împătimiți în dorința lor, convinși că visul poate deveni realitate (cum a și devenit, de-altfel, în atîtea, și-atîtea țări ale lumii!) pe doctorul inginer **Ioan Miron**, nu doar șeful, ci sufletul stațiunii, pe inginerul **Costică Misăilă**, adjunctul său, doi oameni pentru care lumea înseamnă, mai întîi și-ntîi, cunoașterea în amănunțime a tot ceea ce ține de creșterea păstrăvului, acest fabulos pumnal de argint spintecînd apele rîurilor de munte, ape reci ca viața și limpezi ca lacrima, pure cum este însăși ființa păstrăvului. Erau atunci, acum aproape un deceniu, la început de drum și voiau să-i convingă pe toți că apele Bicazului și ale altor lacuri de acumulare din țară — în general foarte sărace în pește datorită fluctuației nivelului, care fluctuație duce la imposibilitatea creării unor lanțuri ecologice specifice — se pot transforma în uriașe păstrăvării apte să asigure o producție anuală de peste 4 000 tone de păstrăv de consum. Nu intră în această cifră, firește, păstrăvul necesar reproducției. Dar pentru că tot am ajuns să transcriu cîteva cifre, să notez, pentru informarea cititorului, că la ora actuală se consumă în lume cam 200 000 tone păstrăv pe an, că unele țări, cum sînt, de exemplu, Norvegia și Danemarca au ajuns la o producție anuală de peste 20 000 tone păstrăv pe an, sau că producția spre care tind cercetătorii de la Potoci ar situa România printre țările de frunte ale Europei. Să mai notez, totodată, pentru a circumscrie datele acestui reportaj, faptul că, la ora actuală, pe o suprafață de numai o jumătate de hectar, stația pilot de la Potoci a ajuns la o producție de 33 tone, din care 30 au fost livrate consumului. Iar peste numai doi ani, adică în 1989, cînd stația se va extinde cu încă jumătate de hectar, se va ajunge la o producție de aproape 100 tone păstrăv de consum.

S-ar putea înțelege, cu alte cuvinte, că demersul cercetătorilor de la Potoci se apropie de momentul final. Într-adevăr, intens susținuți și sprijiniți de organele județene de partid și de stat și de forul tutelar, Institutul de cercetări și amenajări silvice, se poate afirma că demonstrația de la Potoci s-a încheiat. Dovadă stau cele 14 brevete de invenție, obținute de-a lungul celor zece ani, brevete ce stau la baza unor biotehnologii specifice. Dovadă sînt, firește, și producțiile obținute în stația pilot. Unde și cînd vor fi aplicate aceste biotehnologii? Mai întîi și-ntîi, desigur, pe apele Bicazului. Dar sînt și propuneri aflate într-un avansat stadiu de analiză pentru lacurile de la Vidraru (Argeș), Vidra (pe Lotru), Tarnița și Fîntînelele (pe Someș), Valea lui Iovan (pe Cerna) și Poiana Uzului (lîngă Bacău). Deocamdată, chiar în acest an, cercetarea va fi extinsă în județul Vîlcea, la Brădești, pe Lotru. În total, aproape 80 de hectare cu o producție totală de 4 000 tone pe an.

„Toată cercetarea mea și a colegilor mei, a ținut să precizeze doctorul inginer Ioan Miron, între care aș dori foarte mult să-i amintiți pe **Elena Rada Misăilă, Constantin Ruști, Eugen Chirilă, Cicerone Florescu și Gheorghe Samachiș**, a ajuns într-un punct decisiv. Avem toate datele, toate instalațiile, inclusiv o fabrică de hrană granulată, cu care să sprijinim îndeaproape, efectiv și afectiv, dezvoltarea acvaculturii, a salmoniculturii în special, pe suprafața tuturor lacurilor de acumulare din țară. Adeseori, cu ajutorul imaginației, vedem fața nouă a acestor lacuri, ba chiar și prefacerile ce vor avea loc în viața celor ce locuiesc în satele aflate în imediata apropiere a acestor lacuri. Iată, chiar aici, la Potoci, printre țăranii care au fost curioși să vadă ce facem noi, de-atîta timp, pe lac, au apărut cîțiva care au îndrăgit această preocupare, i-au înțeles foarte repede avantajele și nu s-au sfiit să ne spună că ei vor să învețe meseria asta. Avem la ora actuală cîțiva salmonicultori — pe care i-ați și văzut, de altfel, la mulsul păstrăvoaicelor — care, într-un timp foarte scurt, au deprins mai toate tainele acestei meserii, iar noi i-am și calificat ca atare. Nici nu știți cît de repede prinzător al meseriei este țăranul român și cîtă speranță ne punem noi în ei, în spiritul lor de buni gospdari. Și pentru că v-am vorbit despre cercetătorii stațiunii, ne-ar face mare plăcere să notați și numele unor astfel de țărani salmonicultori: ar fi vorba, în primul rînd, de șeful de echipă **Constantin Dîrțu**, de **Maria Lungu** și colega ei, **Elena Sîrbu**, șefele fermei de păstrăv de consum, de **Ion Platon**, sau de două surori, **Măriuța Lungu** și **Rodica Tărîțe**, recent căsătorite, cele mai tinere salmonicultoare. Și ar mai fi foarte mulți alții, dar mai ales vor fi, în preajma atitor alte lacuri, sute și sute de țărani ce-și vor adăuga o nouă meserie celor pe care le-au deprins pînă acum. Puțini ne-au crezut, dar noi vom dovedi că păstrăvul va contribui la multe prefaceri în preajma lacurilor de acumulare, prefaceri care, iată, la Potoci, pe Bicaz, au și început".

VICTOR NIȚA ■

Cum a ajuns mare Poiana Mare

Fotoreportaj de
Dan Mucenic și Victor Rădulescu

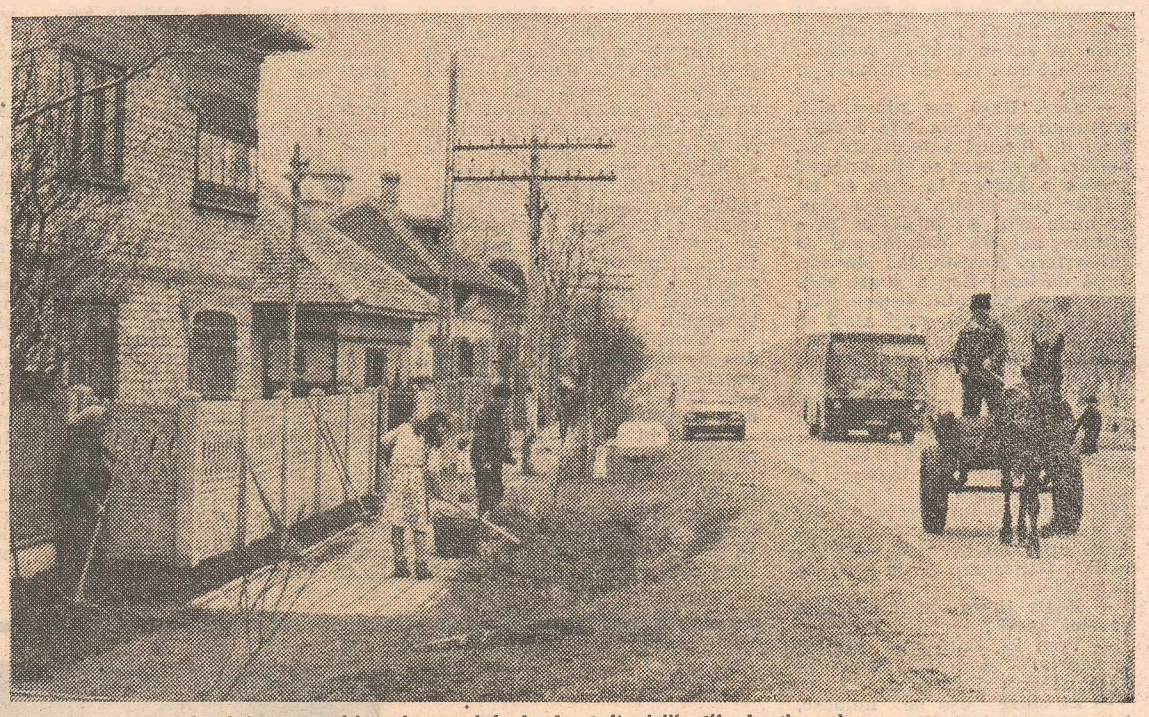

Laolaltă – emblemele satului și ale noii civilizații, de tip urban

Învățătorul pensionar Ștefan Ianculescu și-a deprins copiii (ca, odinioară, pe foștii săi elevi) să prețuiască munca muncind

Vicepreședintele consiliului popular, Sterie Geamănu, constată (a cîta oară ?) că în sectorul zootehnic s-a lucrat bine

Un curelar de faimă al comunei și al împrejurimilor – Mircea Tișa

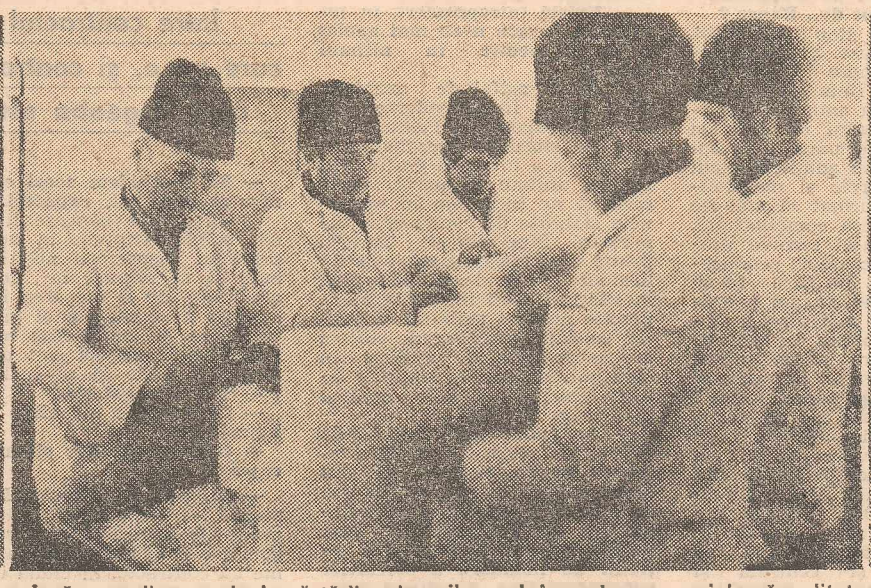

Încă una din sursele bunăstării poienarilor – brînza de cea mai bună calitate

Un alt mod de a spune – prin această imagine – că viața e dulce la Poiana Mare

Sînt momente ale zilei cînd se pogoară deasupra comunei o liniște deplină. Sînt momentele de după ivirea zorilor, prelungite apoi în ore întregi, pînă cînd soarele scapătă undeva, în largul cîmpiei. Doar copiii, mergînd la școală sau întorcîndu-se de-acolo, înviorează străzile drepte, curate și șoseaua care străbate de la un capăt la altul, pe kilometri buni, Poiana Mare. O comună care-și respectă numele, fiind cu adevărat mare, nu neapărat datorită numărului de locuitori (vreo 17 000) sau întinderii sale, cît mai cu seamă grație modului în care oamenii au știut să facă din această așezare un spațiu al marilor împliniri și al îndrăznețelor aspirații. Un popas mai îndelungat aici oferă călătorului imaginea unei localități aflate, mai ales acum, primăvara, în plină febră a campaniei agricole. O campanie desfășurată atît pe largile ogoare ale celor patru cooperative agricole de producție și ale asociației legumicole (însumînd peste opt mii de hectare), cît și în curțile oamenilor, în solarii și răsadnițe, în grajdurile fermelor legumicole, pretutindeni. Acesta este, de fapt, și secretul tăcerii care învăluie, ziua, comuna.

Am colindat de cîteva ori, de la un capăt la altul, Poiana Mare. Am adunat între filele carnetului de reporter nenumărate cifre și nume de oameni, de gospodari adevărați, vrednici. Și-au aflat locul acolo tot felul de procente — reprezentînd însemnatele creșteri ale producțiilor obținute la grîu și porumb, ale realizărilor din cadrul industriei mici sau prestărilor de servicii — anticipări ale realizărilor viitoare, vizînd — poienarii o spun cu toată încredințarea, fără falsă modestie — aducerea aici, în chiar acest an, măcar a unui singur titlu de Erou al Noii Revoluții Agrare. Primarul Petre Simion, agronom la bază, bărbat tînăr și ambițios, socotește că atingerea acestui țel stă numai și numai în puterea oamenilor, în modul în care ei vor ști să se mobilizeze și să folosească însemnata bază materială de care dispun. Revenind la caietul de reporter am simțit, odată cu așternerea primelor rînduri ale acestor însemnări, nevoia de a-l închide. Mi-am dat seama că multele sale file nu conțin, n-ar putea conține tot ceea ce merită reținut de la Poiana Mare. S-ar cuveni spuse multe vorbe frumoase despre activitatea desfășurată în cele două ateliere de prelucrare a lemnului (acolo unde se confecționează lădițele în care-și vor afla locul numeroasele tone de tomate produse anual la Poiana Mare), la secția de industrializare a laptelui, la cea de conserve. Tot astfel — vorbind acum despre creșterea continuă a gradului de civilizație, a bunăstării locuitorilor din Poiana Mare — s-ar cere scrise multe cuvinte de bine despre cele douăzeci și cinci de profile ale prestărilor de servicii — de la coafură pînă la service auto. S-ar cere gîndită și apoi trecută pe hîrtie o întreagă carte despre Poiana Mare, ca loc reprezentativ pentru ceea ce înseamnă și va însemna pe mai departe noua revoluție agrară în viața așezărilor noastre rurale. Am socotit, însă, că e preferabil ca aceste lucruri să fie spuse de imaginile pe care le-am adunat de acolo. Ele pot vorbi mai limpede decît orice cuvinte despre mereu proaspăta dragoste de muncă a locuitorilor din Poiana Mare. Ele ilustrează cu limpezime spusele vicepreședintelui consiliului popular comunal, Sterie Geamănu, locuitor din tată-n fiu al Poienii : „Dacă e să spunem adevărul despre comuna noastră, vom spune, că aici s-a descoperit și se valorifică un imens tezaur — hărnicia oamenilor. Este, zicem noi, cel mai prețios zăcămînt. Punîndu-l în valoare așa cum se cuvine am ajuns la o producție globală anuală de peste 118 milioane lei. Am ajuns să privim cu mîndrie la înfățișarea de azi a comunei. Am ajuns să avem școlile frumoase pe care le avem, spitalul modern, încă o școală — un liceu de această dată — în construcție —, și, mai cu seamă, să avem pîinea cea albă și rotundă, pîine din grîu de Poiana Mare, grîul acesta minunat care adună în bobul lui aurit toată sudoarea de peste an a frunților noastre. La Poiana, să știți — și vedeți foarte bine — trăim în plină și aprinsă revoluție. Nu rosturile satului se schimbă în cadrul acestui proces, ci modalitățile prin care să ne rostuim mai bine munca și viața".

Despre Poiana Mare trebuie scris mult și pe-ndelete. Te întîmpină acolo, în acest ospitalier colț de cîmpie doljeană, o mare gospodărie țărănească, bine pusă la punct, trăind, concomitent, în ritmul prezentului, dar și al viitorului. Un loc unde tradiția se leagă strîns de ceea ce noua civilizație, socialistă, a impus vieții de la țară. Mircea Tișa, vechi și prețuit curelar, cunoscut și prețuit pînă departe, peste sate, continuă să lucreze la trainicele și frumoasele sale hamuri, în vreme ce la numai cîteva sute de metri distanță sînt reparate și îngrijite, autoturismele (deloc puține) ale poienarilor. Învățătorul pensionar Ștefan Ianculescu, la 75 de ani, muncește în solar cot la cot cu fiul său, în vreme ce George Țicu, președintele CPAOM, verifică atent calitatea produselor executate în atelierele unității. E de privit Poiana Mare, acum, în plină primăvară. Și e de spus că aici, ca în orice așezare românească a vremii pe care o trăim, se întîmplă multe și de bine. Fapt pentru care am preferat unei minuțioase descrieri această schiță de tablou. Un tablou numai mișcare. Numai viață adevărată, trăită după dreptele reguli ale trudei pentru țară, pentru bogăția tuturor.

Salutați-l pe inspectorul de bancă

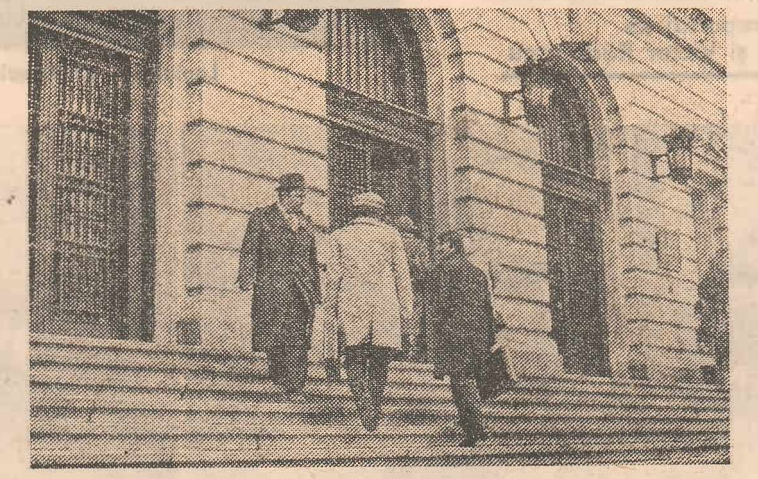

— Interviu cu Oltița Ionescu, directoarea Sucursalei Iași a Băncii Naționale

— **Sîntem, asadar, la Bancă. Și cum la Bancă nu vine nimeni doar ca să se afle în treabă...**

— Nici nu i s-ar da drumul pe poartă.

— **Just. Dacă am ajuns aici, presupun că putem afla o mulțime de lucruri interesante. Să pornim de la ceea ce știe oricine, pentru a ajunge la ceea ce nu oricine știe, pentru că n-a avut de unde afla. Să mijlocim, prin urmare, această comunicare și cunoaștere. Analitic sau sintetic, după dorință, Banca poate face dovada că știe totul despre activitatea economică, nu-i așa ?**

— Sigur că la Bancă se reflectă activitatea economică. Avem aici un aparat de evidență operativă, care face zilnic operațiuni pentru titularii de conturi. Pentru unități industriale, comerciale, de transporturi, de cooperație. Separat se fac și operațiuni de casierie. Plățile pentru tot județul se fac prin Bancă, bineînțeles. Iar pe lîngă aparatul de evidență operativă, Banca are și un corp de inspecție.

— **Poate fi un secret cîți inspectori aveți ?**

— Vreo 23, dacă nu-i punem la socoteală și pe cei de la Filiala noastră din Pașcani.

— **Ei chiar așa se numesc, inspectori de bancă ?**

— Da. Mai exact, inspectori de credite și venituri de stat.

— **Sînt niște oameni temuți, acești inspectori ?**

— N-avem de ce să punem problema așa. Ei sînt, pur și simplu, niște oameni care se confruntă cu problemele economice ale întreprinderilor.

— **Un inspector răspunde, desigur, de mai multe întreprinderi.**

— N-ar putea să răspundă de una singură. Numai cooperative de producție, de achiziție și de desfacere a mărfurilor avem vreo 80 în județ.

— **Dar îmi închipui că un asemenea om are foarte multe de făcut. Ce-ar trebui să cunoască el, pentru a ști nu doar cum și de unde să-și înceapă munca, dar să și-o poată duce și la bun sfîrșit ?**

— E necesar ca el să fie cunoscător în diverse domenii de activitate economică. Mai precis, el trebuie să cunoască modul în care se aplică legea în acele domenii. Trebuie să cunoască foarte bine activitatea de creditare a unităților sau cum se plătesc retribuțiile. Și trebuie să cunoască veniturile de stat, pentru că el este omul care urmărește și controlează execuția bugetului de stat. Sigur că el trebuie să fie și un specialist în problema decontărilor care se fac între unități. El e obligat și deci trebuie să fie capabil să intervină ori de cîte ori ceva nu este în regulă în derularea operațiunilor de decontări ale unei întreprinderi sau atunci cînd se întîrzie în reconstituirea fondurilor ei. Trebuie să vadă: poate că nu se folosesc bine, de către unitate, instrumentele și formele de decontare, sau poate că nu s-a asigurat un circuit normal al documentelor în cadrul acelei întreprinderi, care să-i dea garanția livrării și facturării la termen.

— **Or, toate aceste probleme într-un fel se pun, să zicem, la Combinatul de utilaj greu, și într-alt fel la o cooperativă meșteșugărească. Însă și într-un caz și în altul , inspectorul e dator să sesizeze punctele vulnerabile.**

— Așa ! Asta e.

— **Dacă le sesizează, e minunat. Dar dacă nu le sesizează la prima vedere, și poate nici la a doua, ci poate abia la a treia, atunci el riscă să fie tras, în mod dramatic, la răspundere ?**

— În mod dramatic, nu. Dar fiecare om se străduiește să facă dovada competenței lui, nu-i așa ? Iar de răspunderea pe care o avem nu ne absolvă nimeni.

— **Cred că sînteți de acord că în discuția aceasta n-ar prinde rău un exemplu.**

— Perfect. Așa să fie. Să luăm un exemplu din domeniul controlului bancar, și anume chiar de la Combinatul de utilaj greu.

O nouă formă de turism sau călătoriile deloc romantice ale producției

— Combinatul de utilaj greu, unitate cu un mare volum de fonduri imobilizate, ne creează nouă, Băncii, multe probleme, întrucît, creditele pe care i le-am acordat au ajuns, toate, la termenul de rambursare și sînt pe cale de-a trece în faza de credite nerambursate la scadență, cu dobîndă majorată. Urmărind stocurile acestei unități, inspectorul nostru, Vladimir Fădor, a făcut următoarea observație : combinatul practica sistemul de-a fabrica niște lingotiere și maselotiere pe care le raporta ca producție marfă și le vindea la diverse unități din țară, de regulă din cadrul aceleiași centrale, motivul fiind că produselor respective trebuie să li se facă o operațiune de curățire ce nu intra în capacitatea de fabricație a combinatului. La rîndul lor, unitățile celelalte executau operațiunea de curățire care este o manoperă mică, practic, față de valoarea unei lingotiere sau maselotiere, și apoi le revindea combinatului.

— **Combinatul vindea un produs numit, să zicem, lingotieră necurățată, și cumpăra ceea ce s-ar fi chemat că e un alt produs, lingotieră curățată ?**

— Da. Și se plimbau, astfel, produse de zeci de milioane.

— **Era o dublă raportare a producției marfă !**

— Întocmai. Ceea ce raporta combinatul, mai raportau o dată și celelalte unități. Combinatul vindea o maselotieră, să zicem, raportînd o producție marfă de 5 milioane. După curățirea ei printr-o manoperă care era, să spunem, de 500 de mii, aceeași maselotieră era raportată ca producție marfă de 5,5 milioane. Numai că din aceste 5,5 milioane, 5 mai fuseseră raportate, înainte, de combinat.

— **Ce-ați făcut dv., Banca ?**

— Am spus stop !, tovarăși, cu aceste produse. Și-am introdus supraveghere temporară. Potrivit Legii finanțelor, avem acest drept. Am anunțat beneficiarii combinatului că unitatea are stoc supranormativ și că noi nu decontăm, nu admitem plata pentru lingotierele și maselotierele ce-ar fi urmat să mai fie trimise pe adresa combinatului. Și ca atare, să-și rezolve problemele la ei acasă, cu produsele de acest fel pe care le-au luat. În felul acesta am prevenit creșterea și mai mult a stocului supranormativ de la combinat, care într-o vreme ajunsese să fie de valori importante.

— **Cît de importante, totuși ?**

— De vreo 200 de milioane. Stocul acesta imobilizase mari fonduri bănești iar cei de la combinat ajunseseră să nu mai poată face plățile către alți furnizori ai lor. Prin urmare s-a dat disponibil acest stoc și în acțiunea de lichidare a lui au fost antrenate și centrala și ministerul care au în subordine combinatul. În plus, am dat dispoziție ca în combinat să nu se mai fabrice nici o lingotieră sau maselotieră de natura celor ce se află în stoc. Desigur, acestea îi sînt necesare, combinatului, pentru turnarea oțelului. Dar nu-i sînt necesare atît de multe. Dacă are prea multe, la un moment dat, nu face decît să-și îngroape banii în ele, în mod păgubitor, întrucît cu banii aceia el are datoria să desfășoare o activitate productivă. Iar combinatul avea în stoc, lingotiere și maselotiere, cîte i-ar fi ajuns pentru producția lui de oțel pe durata unui an și jumătate.

— **Iertat să-mi fie cuvîntul, acestea erau fabricate, s-ar zice, în neștire...**

— Așa este. Ei le fabricau doar ca să facă producție marfă.

Un stoc pleacă, altul vine ?

— **Dacă o întreprindere are stocuri supranormative ea plătește, desigur, niște dobînzi.**

— Stocurile se reflectă în niște credite nerambursate la scadență, care suportă o dobîndă majorată, de 8 la sută. Ele imobilizează însemnate fonduri bănești ale unităților și este știut că unitățile trebuie să-și desfășoare eficient activitatea, realizînd într-un timp cît mai scurt circuitul bani-marfă-bani, accelerînd viteză de rotație a mijloacelor circulante aflate la un moment dat la dispoziția lor și căutînd a-și folosi cît mai bine fondurile proprii. În această perspectivă, se vădesc a fi de o importanță deosebită indicațiile date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sarcinile stabilite de conducerea superioară de partid și de stat, cu privire la reducerea volumului de credite la care trebuie să apeleze unitățile economice și la lichidarea stocurilor supranormative. Indiferent dacă este cu dobîndă curentă sau majorată, creditul bancar este, pînă la urmă, o cheltuială pe care o face întreprinderea. Dacă însă creditul cu dobîndă curentă intră în cadrul costurilor normale, planificate, ale unității, dobînzile pentru credite nerambursate la scadență — acolo unde sînt stocuri supranormative — reprezintă o cheltuială neeconomicoasă, afectează costurile și bineînțeles că și fondurile de participare la beneficii.

— **Există întreprinderi, în județul Iași, care n-au mai apelat deloc la credite în ultimul timp ?**

— Avem astfel de exemple. Unul ar fi Întreprinderea de material rulant din Pașcani. Cît privește stocurile supranormative, Banca a întocmit grafice, cu fiecare unitate în parte, astfel încît să ne încadrăm în termenele stabilite de conducerea superioară. Stocurile de materii prime și materiale trebuie să fie lichidate în mod eșalonat pînă la sfîrșitul lunii iunie. Termene precise au fost stabilite și pentru celelalte categorii de stocuri supranormative, de produse în curs de realizare, de produse finite. Urmărim această acțiune prin inspectorii bancari.

— **Aș spune, cu îngăduința dv., că de grafice ca și de programe nu ducem lipsă. Ele sînt bune, dovadă că de ceea ce ducem lipsă, uneori, e chiar îndeplinirea lor întocmai așa cum au fost hotărîte. În derularea acțiunii de lichidare a stocurilor supranormative, o acțiune complexă, care trebuie să se desfășoare ordonat și eficient, graficele sînt necesare. Dar sînt ele respectate, punct cu punct ? S-a rămas în urmă ? Se merge în pas cu graficul ?**

— Inspectorii bancari urmăresc zilnic îndeplinirea graficelor. Însă nu e pentru prima dată cînd facem grafice, vă spun, am făcut și în anul trecut grafice, trimestru de trimestru, și s-au lichidat supranormativele de valori foarte mari, așa cum sîntem pe cale să izbutim și acum, nu vă dau cifre pentru că ele se schimbă zilnic, mîine pot fi mai mari sau mai mici decît azi...

— **Pot fi și mai mari decît azi ?**

— Tocmai asta vroiam să spun, că marea problemă care se creează în economia județului este că nu sînt conjugate perfect aceste două lucruri : pe de o parte lichidarea stocurilor, pe de altă parte prevenirea formării altora.

— **Foarte important !**

— Înțelegeți ? Raportăm că stocurile existente la un moment dat au fost lichidate, și așa este, dar ne trezim totuși cu niște stocuri supranormative la sfîrșitul perioadei respective, pentru că între timp apar altele noi.

— **Cauzele ?**

— Sînt bine știute de către noi toți. Una este că furnizorii, de regulă, nu livrează în cadrul termenelor contractuale materiile prime și materialele necesare unităților din județ. Livrările acestea se aglomerează, uneori, în ultima decadă a lunii. Atunci pot veni și materialele care n-au venit în primele două decade. Dar orice unitate are o capacitate limitată de producție, și nimeni nu poate reuși ca tot ce n-a mîncat ieri și alaltăieri să mănînce astăzi. Așa pot crește stocurile de materii prime și materiale. O altă problemă, ținînd tot de nerespectarea termenelor contractuale, ar fi modul în care se desfășoară colaborarea întreprinderilor. Noi avem foarte multe unități, în județ, care-și realizează produsele prin colaborări. E lesne de înțeles ce se întîmplă dacă Fabricii de mobilă nu-i vin la timp, de exemplu, ceea ce ar părea că sînt neînsemnatele articole de feronerie sau cartoanele pentru ambalaje.

— **Cresc stocurile supranormative de produse neterminate sau de produse finite.**

— Așa. Mai mult decît atît, lipsindu-i ambalajele, fabrica nu-și poate onora integral sarcinile de livrare la export.

Între contractul care nu e, și contractul care degeaba este

— **Să deschidem acest capitol nou al discuției, exportul.**

— Organelor bancare li s-au dat sarcini exprese în această privință. Inspectorii noștri trebuie să se implice în această activitate, de la lansarea în fabricație a produselor și pînă la vămuirea și expedierea mărfii. Sarcinile de export sînt prioritare și trebuie să se realizeze.

— **Se realizează ele ?**

— Contractele încheiate sînt îndeplinite.

— **Contractele. Dar planul de export ?**

— Ei, asta-i o problemă ! Există și întreprinderi a căror producție planificată pentru export nu e asigurată în întregime cu contracte, în ciuda intervențiilor repetate — fie ale acelor întreprinderi, fie ale noastre, ale Băncii — la unități de comerț exterior, la centrale, la ministere. Există unități în județ care nu au deloc contracte, și au plan să exporte !

— **Iar cum, în conformitate cu dispozițiile legii, Banca nu acceptă începerea fabricației unor produse a căror vînzare nu este asigurată, rezultă că planul producției pentru export nu este îndeplinit exact în măsura în care această producție nu e acoperită cu contracte.**

— Așa. Dar apar uneori dificultăți și în cazul producției contractate. La sfîrșitul fiecărei luni, de regulă, se face o inventariere și o raportare din partea întreprinderii a fondului de marfă fabricat pentru export și, din diverse motive, rămas nevămuit. Se întocmesc niște procese-verbale semnate de un reprezentant al Inspecției generale de stat pentru controlul calității produselor, de inspectorul bancar, de reprezentantul respectivei unități de comerț exterior și de conducerea întreprinderii.

— **Motivul pentru care aceste mărfuri n-au ajuns să treacă prin vamă ar putea fi calitatea lor necorespunzătoare ?**

— Nu, în nici un caz. Ele sînt executate în baza unui contract și răspund întocmai cerințelor de calitate prevăzute. Dar nu ajung să treacă prin vamă, uneori, fie și pentru că n-au mai încăput în mijlocul de transport cu care lotul de marfă a fost expediat beneficiarului. Acestea sînt capete de comenzi, cum se zice. Loturi de marfă cu volum și de valori mai mari rămîn nevămuite, însă, cel mai adesea, pentru că partenerul străin nu deschide acreditivul, adică dispoziția de plată.

— **Iar aceste mărfuri se adaugă stocului supranormativ al întreprinderii, imobilizînd o parte din fondurile ei bănești.**

— Da.

— **Iată că tot despre aceste stocuri supranormative a venit vorba. Dar cît staționează marfa nevămuită, așteptînd acreditivul în urma căruia să poată fi trimisă beneficiarului ?**

— Uneori puțin, alteori mult. Uneori cu folos, alteori fără să mai ajungă să fie vămuită și expediată. Iată un exemplu de la Întreprinderea „Integrata" Pașcani. Unitatea n-a realizat vămuirea unui lot de marfă pe relația devize convertibile de 27 000 de dolari și fabricat în 1986, iar Romănoexport București, prin telexul 36 din 17 martie 1987, i-a comunicat următoarele : „Partenerul insistă să se execute astfel comanda 317 (comandă care a fost executată, repet, în 1986) : a) uitați complet culorile trimise și executate ; b) a ales din cartela INTEX Păulești-Ploiești culori pe care le consideră bune pentru scopul lui, dacă se vor reproduce exact pe cele trei articole Anita, Albina, Olivia". Vedeți ?

— **Cei de la Pașcani au primit o comandă, ei și-au făcut datoria, iar acum sînt invitați să uite că au executat acea comandă !**

— Intreprinderea este pusă în această situație neplăcută, după ce ea a executat, corect și la timp, comanda respectivă.

— **Totuși, era vorba de un contract !**

— Asta întreb și eu : oare unitatea noastră de comerț exterior nu are mijloace de a impune respectarea contractului ? În contract nu există clauze care să-i asigure aceste mijloace ? De ce să punem o întreprindere cum este „Integrata" la dispoziția umorilor schimbătoare ale cuiva ? Dacă partenerul străin și-a schimbat gîndurile n-avem nimic de obiectat, O.K., e liber s-o facă. dar pe banii lui, printr-o comandă nouă, fără nici o legătură cu cea de anul trecut. Să încheie alt contract, dacă vrea alte culori. Amintesc aceste lucruri pentru că s-a insistat în mod deosebit asupra obligației pe care o avem noi, organele financiar-bancare, de urmărire zilnică a stocurilor de marfă nevămuită.

— **Tot zilnic le urmăriți și pe-acestea ?**

— Da. Inspectorul bancar trebuie să facă zilnic analiza modului în care se caută lichidarea acestor stocuri. Facem programe de măsuri, facem analize la unități, urmărim, dar anumite situații ne depășesc pe noi, ca organe bancare, ca să mai putem să impulsionăm cu ceva această acțiune. Desigur că noi n-avem nevoie de stocuri care să staționeze în întreprinderi. Noi avem nevoie de valută. Acuma, procesul-verbal de marfă nevămuită este o formă, să spunem. Dar trebuie să se zbată toți și să fie implicate toate organismele pentru ca mărfurile acestea, care sînt contractate, să ajungă la partenerul străin.

— **Cît privește inspectorul de bancă, personajul despre care a fost vorba mereu, de fapt, în această discuție, e limpede că el nu are cum să privească de la balcon, ca să zicem așa, întreprinderea pe care o inspectează.**

— E implicat, am spus, în absolut toate problemele economice ale întreprinderilor.

— **Din partea vreunora obișnuiți să nu înțeleagă mare lucru ne putem aștepta să spună că inspectorul e un om care învîrte niște hîrtii.**

— Ar fi o imagine, despre el, și rudimentară, și eronată, și nedreaptă. Acele hîrtii sînt documente în care stă o parte însemnată din viața noastră a tuturor. Și-o carte e tot hîrtie. Dar parcă mai e și ceva pe deasupra, nu ?

— **Știam că inspectorul de bancă trebuie să fie un om competent, disciplinat, cinstit. Am aflat însă că puterea de muncă și chiar rezistența lui fizică, la urma urmei, nu sînt ultimele calități pe care trebuie să le dovedească. Probabil că mai sînt și altele, dar cum timpul înseamnă bani, să spunem doar atît : dacă-l vom întîlni, îl vom saluta.**

— Merită.

D. CONSTANTINESCU ■

Arborele de... vin

O experiență care merită nu numai salutată, ci și îmbrățișată.

În curtea minunatei sale gospodării, țăranul cooperator Iohann Lautner din Bunești Brașovului are, de ani și ani, cițiva butuci groși de viță de vie. De toți sînt vreo cinci la număr. Din lianele lor, care se întind pe zeci de metri lungime, gospodarul a realizat, cu grijă și pricepere, o boltă de vie suspendată la peste șapte metri înălțime și întinsă pe mai bine de cincizeci de metri pătrați, cu patru nivele de rodire. În fiecare primăvară, cu meticulozitatea și pasiunea unui adevărat viticultor, el efectuează tăierea corectă a coardelor pentru rodire, asigură stropitul periodic împotriva îmbolnăvirilor. Atît...

Cîtă cantitate de struguri și cît vin credeți că obține omul într-un an de producție ? Anul trecut, de pildă, Iohann a recoltat de la bolta lui de vie aproape 800 kilograme de struguri din care au rezultat, prin vinificație imediată, șase sute de litri de vin de cea mai bună calitate. Numai un singur butuc, din soiul Isabela, în vîrstă de peste o jumătate de secol și cu un diametru la rădăcină de circa 10 cm, a dat douăzeci și două de vedre de vin !... .

— Tot secretul, dacă vreți neapărat să-l denumiți așa, constă în alegerea soiului de viță și, mai ales, în asigurarea corectă și la timp a tăierilor și stropirilor. Repet, nu e nevoie decît de puțină muncă și de foarte multă dragoste. În rest, totul vine de la sine. Vorbind despre o folosire mai rațională a pămîntului, punem în evidență faptul că acest sistem de cultură permite un gen de dezvoltare pe verticală a viticulturii. Acest gen de creștere și dezvoltare decurge, cum spunea cîndva o cunoscută autoritate în materie, prof. univ. dr. docent Mircea Oprean, din însuși caracterul de liană al viței de vie care, folosit cu pricepere, poate face ca planta să rodească abundent la distanțe mai mari de locul de plantare...

— Dirijînd bolta de vie la o anumită înălțime și la o anumită distanță de locul de plantare și creștere a butucilor, loc mai mic chiar de un metru pătrat, înseamnă că grădina casei rămîne aproape intactă ca suprafață și ea poate fi folosită pentru cultivarea legumelor și zarzavaturilor, a florilor, fără a fi stînjenită cîtuși de puțin de umbra bolții. În anumite ore ale zilei, soarele va continua să pătrundă și sub bolta de vie. Nimeni și nimic nu va fi privat de razele lui binefăcătoare.

— Este exact ceea ce spuneți. Raportînd producția obținută la suprafața de pămînt folosită, care însumează mai puțin de un metru pătrat, rezultă folosirea în foarte înalt grad a acestui teren, rezultă o utilizare cu o eficiență de cîteva zeci de ori mai mare decît în cea mai renumită podgorie a țării.

— E o pledoarie pentru cultura viței de vie în boltă ?

— Nu neapărat. Dar aceasta e un mod de a face deosebit de productive suprafețele ocupate de curți și construcții, atît din mediul rural, cît și din mediul urban. Sînt pentru cultura viței de vie în ogrăzi, în spațiile dintre blocuri și chiar în balcoane, utilizînd cu succes în acest din urmă caz vase sau lăzi cu pămînt. Pe lîngă avantaje strict economice, aceasta ar fi o cale de antrenare la o activitate productivă și pasionantă a oamenilor muncii în timpul liber, un mod de înfrumusețare și de îmbinare a frumosului cu utilul, un mijloc de luptă împotriva poluării și a temperaturilor excesive din mijlocul verii.

Mai rar, dar auzim, totuși, vorbindu-se despre anumite soiuri de arbori. Arbori de cafea... arbore de cauciuc... arbore de piine... Ei bine, de ce n-am putea vorbi, la urma urmei, și de arborele de vin ? !... Pentru că un astfel de arbore există...

MIHAI STANESCU

Cimentul medical românesc

De zeci de ani, principalul ciment zinco-fosfatic folosit în România este cel produs de o firmă din străinătate. Același produs — Adhesor-ul este utilizat, dealtfel, în numeroase alte țări europene.

În lumea medicală, valoarea noutății se impune infinit mai greu decît în alte zone de activitate umană, iar crearea unui nou produs presupune un serios cumul științific, competență și probitate profesională. Și poate, tocmai de aceea, aici mai mult ca oriunde, tradiția are un rol extraordinar.

Cercetătoarea **Cristina Dumitrescu** de la Institutul de cercetare și proiectare pentru industria liantilor și azbocimentului cunoștea perfect aceste cîteva adevăruri „simple", cînd, cu cîțiva ani în urmă, a început să lucreze la elaborarea unui nou ciment dentar zinco-fosfatic. Studierea materialelor liante dentare a constituit ea însăși o noutate absolută pentru inginera Cristina Dumitrescu și colega sa, ing. **Gabriela Nistor** din secția Produse și tehnologii a institutului, condusă de ing. **Alexandru Romanescu**. Pînă în acel moment, în institut s-au creat numai materiale liante pentru construcții. Colaborarea cu specialiștii stomatologi s-a impus deci de la sine. Noul produs trebuia cel puțin să egaleze performanțele Adhesor-ului, altfel crearea sa n-ar fi avut nici o motivare.

Pentru a fi acceptat, noul ciment zinco-fosfatic tip ICPILA trebuia caracterizat comparativ cu standardele „internaționale. Numai că, specializat în materiale de construcții, institutul nu dispunea de posibilități de testare a acestor produse. Au fost puse la punct, așadar, metodele și aparatura de testare după standardele internaționale metode și aparatură pentru prima oară realizate în țară, cu ajutorul cărora cimentul a putut fi verificat din punct de vedere al timpului de priză, solubilității, grosimii peliculei, PH-ului, rezistenței la compresiune. Odată trecute cu brio aceste „pietre de încercare" ce au validat proprietățile fizico-mecanice ale noului produs, acesta a fost creat în cantități relativ mici, în secția de microproducție a institutului. De remarcat că testele ISO au evidențiat pentru noul ciment dentar românesc o rezistență mecanică superioară celei a cimentului Adhesor cu care a fost comparat.

Testul efectuat la Centrul metodologic de stomatologie a stabilit că produsul românesc se recomandă prin : „granulație a fluidelor și o culoare comparabilă cu a cimentului Adhesor ; în perioada de testare nu au apărut reacții adverse pe pulpa dentară în cazul folosirii cimentului ca obturație de bază sau la cimentarea microelementelor" etc.

Este momentul să arătăm că, în paralel cu crearea cimentului dentar zinco-fosfatic pentru obturații provizorii, restaurări și cimentări de lucrări dentare, colectivul inginerei Cristina Dumitrescu a lucrat la elaborarea unui ipsos stomatologic dur, utilizat în laboratoarele de tehnică dentară pentru confecționarea modelelor. Realizat prin autoclavizare sub presiune în prezența vaporilor de apă, acest ipsos este de patru ori mai rezistent decît ipsosurile folosite în construcții, caracterizîndu-se și printr-o finețe deosebită. Celor două produse amintite li se alătură masa de ambalaj, deasemenea cu utilizare în tehnica dentară, pentru confecționarea tiparelor destinate turnării aliajelor ușor fuzibile; în crearea acestui material liant refractar, premieră în țară, granulometria are o influență deosebită asupra proprietăților fizico-mecanice. S-a insistat, deci, asupra ei.

Testarea în cavitatea bucală a acestor trei noi produse a evidențiat un excelent comportament clinic. **Dr. Traian Petrescu**, medicul șef al Centrului metodologic de stomatologie, apreciază drept excelentă comportarea acestor produse în „perioada de testare ținînd să sublinieze importanța calității produselor pe toată durata producerii lor. Faptul că ele vor fi realizate chiar în microproducția institutului care le-a creat, care a efectuat cercetarea și experimentarea, este o garanție că se va păstra și în continuare calitatea ridicată a acestor produse, calitate ce le conferă competitivitate și pe piața internațională".

De-a dreptul entuziast în apreciere, prof. dr. **Corneliu Burlibașa**, decanul Facultății de stomatologie din București, director al Spitalului clinic de stomatologie arată că „cimentul, testat în clinicile noastre de către cei mai buni specialiști, în proporție de masă, a fost declarat superior Adhesor-ului, prin lipsă totală de toxicitate, aderență și rezistență superioare; ipsosul dur a demonstrat aceleași calități ca ipsosul de tip Moldano, realizat de firma Bayer, pe care îl înlocuiește cu succes, iar masa de ambalat s-a impus printr-un indice de contracție extrem de convenabil, deasemenea comparabil cu al produsului similar realizat de firma Spofa, Silican. Aceste noutăți sînt, fără nici o îndoială, realizate la un nivel calitativ ce le permite să concureze pe piața mondială cu succes".

Produsele sînt omologate. S-au primit și avizele de fabricație. Prin microproducție, institutul de cercetare și proiectare pentru lianți și azbociment poate livra, la cerere, cantități mici din aceste produse, urmînd ca în viitor să se asigure o capacitate mai mare de producție.

ROXANA PAICU

Pictura în trei dimensiuni

Două motive ne îndeamnă să încredințăm tiparului convorbirea pe care am avut-o cu inginerul Liviu Iliescu. În primul rînd fiindcă pictura tridimensională — bioptică denumită de creatorul ei — reprezintă o noutate pentru marea majoritate a cititorilor noștri. Am avut apoi în vedere că realizări asemănătoare, dar fără performanțele dobîndite de compatriotul nostru, au mai fost semnalate în lume. O mai cunoscută, între acestea, este încercarea lui Salvador Dali, dar celebrul artist a așezat în fața stereoscopului două picturi hiperrealiste (care redau realitatea cu exactitatea fotografiei), în vreme ce procedeul inginerului român folosește o singură imagine grafică sau picturală, iar efectele sînt cu totul altele. Relatarea noastră va avea, ca urmare, și calitatea de a consemna o prioritate mondială, slova tipărită și data de apariție a revistei noastre înlocuind în acest caz certificatul de inventator, știut fiind faptul că operele de artă nu se brevetează.

Stereoscopia este — potrivit definițiilor dicționarelor românești — un procedeu de reconstituire tridimensională a subiectului filmat sau fotografiat. Se va înțelege, deci, că pictura bioptică este și ea tot o imagine în relief. Dar ce valoare artistică sau deschidere vizuală poate oferi un tablou tridimensional din moment ce pictura clasică și-a făcut un merit din descoperirea perspectivei, iar cea modernă și-a propus în bună măsură tocmai imaginea plan-spațiu, renunțînd la legile perspectivei, la adîncime ? Vom răspunde acestei întrebări, dar nu înainte de a oferi cîteva date în legătură cu preocupările și profesionalitatea interlocutorului nostru.

Inginerul Liviu Iliescu, de curînd pensionar, a lucrat vreme de 36 de ani la Întreprinderea Optică Română (I.O.R.), unde a conceput și realizat o întreagă suită de aparate optice de mari performanțe, recunoscute ca atare în numeroase țări ale lumii. Este autor a peste 20 de invenții, unele din acestea brevetate și în S.U.A., Anglia Austria. Pasiunea pentru stereoscopie, iar mai tîrziu pentru pictura tridimensională s-a desprins din această laborioasă preocupare pentru creație și creativitate. În acest scop, inginerul Iliescu a ținut să se familiarizeze și cu arta plastică, a studiat cu osîrdie ani la rînd desenul, pictura, a executat el însuși tablouri și s-a remarcat în mod deosebit în calitate de caricaturist. Pictura bioptică presupune și ea cunoașterea desenului, existența celorlalte predispoziții naturale pentru așezarea și distribuirea culorilor, talent cu alte cuvinte, dar în același timp, ea reclamă existența unui dispozitiv optic prin mijlocirea căruia are loc atît actul de creație cît, deopotrivă, și receptarea operei artistice. Acest aparat a fost creat de inginerul Liviu Iliescu și brevetat încă în 1962. Dar să-i dăm cuvîntul autorului.

— Să încercăm, stimate tovarășe inginer, să definim acest nou gen „tehnico-artistic".

— Pictura bioptică este o imagine ce se obține de pe o suprafață pe care sînt pictate mai multe cîmpuri, grupate după criterii optice în două subansambluri distincte, astfel că, folosind un aparat optic special, fiecare ochi percepe în mod separat cîte o imagine, iar acestea, prelucrate la nivelul scoarței cerebrale, aduc în fața privitorului o lume nouă, (inexistentă în pictura clasică sau modernă), alcătuită din elemente în relief, din detalii repetitive și din culori și efecte nemaiintîlnite. Sub raport psiho-fiziologic, este vorba — de o altă dozare a stimulilor, de depășirea pragului de inhibare a componentelor (considerate separat), sau ceea ce conduce la extinderea proceselor psihice conștientizate.

— Putem recurge la o comparație ?

— În cazul audierii unui concert pentru vioară și orchestră, în timpul cadenței, interpretarea la vioară poate fi considerată ca un ansamblu senzorial. Împreună cu orchestra, melodia viorii formează un nou ansamblu în care ea, vioara, devine componentă. Ascultătorii antrenați sesizează, chiar în intervale de plenitudine orchestrală, atît ansamblul cît și partitura solistului, dar și alte componente ale orchestrei. Efectele decurg și din modul în care sînt plasate instrumentele, respectiv din stereofonia accentuată de diferențele sonore ale caracteristicilor amplitudine-frecvență, care sosesc pe traseele senzoriale ale urechii stîngi, față de cele percepute de urechea dreaptă.

— Cititorii noștri vor trebui să înțeleagă că nu este vorba deci de o pictură în relief în sensul strict al cuvîntului, ci de un nou mod de concretizare a ideii artistice prin crearea unei lumi sui-generis, în care armonia cromatică, imaginile în relief și repetitive, ca și nuanțele culorilor oferă imagini cu totul noi, de negăsit în pictura clasică sau modernă. Sînt aceste elemente capabile de a ne produce emoții estetice ?

— În acest secol, una din direcțiile revoluției în pictură a fost aceea de anulare a perspectivei naturaliste, aceasta și din pricina saturației provocate de abuzul de perspectivă, folosit în pictură de secole, și care, mai ales odată cu apariția fotografiei, a făcut din pictură un meșteșug lipsit de sens. Locul ei a fost luat de pictura modernă, care folosește atît perspectiva hipercentrică (cu puncte de fugă opuse perspectivei naturaliste), cît și inversarea perspectivei cromatice roșu-verde-albastru. Aceste noi tehnici picturale au dus la crearea spațiului-plan prin eliminarea efectelor saturate ale spațiului clasic. Dar retina noastră s-a obișnuit și cu acest mod de a picta. Procedeul pe care îl propun utilizează atît tehnica artelor plastice moderne, dar ea crează în același timp și senzația de spațialitate. În același timp, pictura bioptică — dat fiind faptul că informațiile ne parvin pe trasee ce diferă de la un ochi la altul fac ca „amestecul coloric", rezultat la nivelul centrilor nervoși, să dea senzația unor tonalități cromatice oscilante.

— Prin ce elemente de noutate se caracterizează noua pictură ?

— În această privință, cuvîntul hotărîtor îl vor avea creatorii și criticii de artă. În ceea ce mă privește, mă voi mărgini de a enumera efectele posibile rezultate prin elaborarea și contemplarea unui tablou cu ajutorul unui dispozitiv bioptic. O pictură realizată în acest mod oferă și senzația armoniei spațiale dar și disonanțe cu efecte scontate. Se pot înfăptui deopotrivă imagini prin exagerarea profunzimilor, un fel de spațiu extrapolat pe care eu l-am denumit hiperspațiu. Se poate astfel obține inversarea spațiului naturalist și a hiperspațiului, obținîndu-se un nou spațiu care îl contrazice pe cel natural, genetic. O altă serie de efecte decurg din neconjugarea perspectivală a liniilor și petelor de culoare, acestea fiind pictate ca obiecte diferite pentru fiecare din cele două căi optice, sau ceea ce dă naștere unor suprapuneri senzoriale, pe care artistul le poate anticipa prin arta sa. Combinarea cîmpurilor pictate în acest fel permit crearea unui bispațiu plastic. Observatorul poate percepe pulsativ prezența celor două cîmpuri, care apar fie odată, fie pe rînd, pulsații care rezultă din tendința traseului ochiului dominant de a-și impune informațiile. În același timp, metoda suprapunerii bioptice extinde gama percepțiilor colorice și prin aceea că produce senzația de plutire a culorilor. Din experiența pe care o dețin, pot afirma deopotrivă că un tablou astfel conceput poate avea și valoarea unei picturi convenționale (deci care poate fi privită cu ochiul liber) și una de pictură bioptică. De îndată ce utilizăm dispozitivul, ochiul începe să înregistreze progresiv instalarea hiperspațiului, o senzație de dilatare a spațiului, pe care eu am numit-o dinamica profunzimii. Dar repet, cuvîntul de ordine îl vor avea artiștii. Eu consider că noua tehnică permite abordarea unor soluții noi, ce pot lărgi mult universul imagistic al artistului, oferindu-i o nouă spațialitate și alte căi în nuanțarea și distribuirea culorilor.

Din păcate, prezența obligatorie a aparatului optic face inutilă reproducerea în pagina de față a unor picturi elaborate în această manieră. Pentru a satisface curiozitatea cititorului, autorului acestor rînduri nu-i mai rămîne altceva de făcut decît să descrie cît mai fidel cu putință propriile sale percepții și emoții artistice.

Un talbou bioptic amintește în linii generale pictura modernă, deci cere un ochi exersat, sensibilitatea și instrucția necesare înțelegerii unor asemenea producții artistice. Pînza înfățișează obiecte, pete de culoare figuri geometrice, dispuse după o anumită armonie, compoziții și ansambluri cromatice cu valoare de simbol, luminozitate, zone obscure, totul în consens cu ideea și efectele scontate de artist. În clipa în care însă privim același tablou prin dispozitivul bioptic, pătrundem deodată într-un univers ciudat, straniu, șocant, derutant, dar nu lipsit de frumusețe. Cu cît stăruim mai mult, observăm cum se produc modificări de spațiu și compoziție, culorile capătă nuanțe noi, unele detalii se estompează, altele se potențează. Totul începe să se anime de parcă în fața noastră s-ar derula un film în care, să zicem, o floare, filmată zile la rînd, fotogramă cu fotogramă, se deschide sub ochii noștri în cîteva clipe. Astfel, unele obiecte reprezentate trec în adîncimea imaginii, unele sosesc în prim-plan, iar altele se desprind pur și simplu din tablou și plutesc în fața lui ! Să încercăm o exemplificare, imaginînd că asemenea efecte ar fi posibile și pentru o pictură clasică. Să presupunem deci că privim un tablou ce înfățișează o natură moartă. Pe o masă, artistul a orînduit, în plan apropiat, un cuțit de vînătoare, și un fazan împușcat, iar în plan îndepărtat, un coș cu fructe și o glastră cu flori. Închipuiți-vă că la un moment dat, fructele vor părăsi coșul și vor începe să plutească înaintea tabloului ca niște obiecte materiale, fazanul își va schimba culorile penajului și va trece în colțul din stînga al cadrului, cuțitul se va pierde în profunzime, florile vor căpăta culorile poamelor, iar glastra pe cele ale florilor. Vom mai nota că unele obiecte capătă o strălucire pe care nu o poate reda nici fotografia, nici pictura obișnuită ci doar realitatea.

Aceste ansambluri compozite nu sînt doar simple ciudățenii, ci te introduc aievea într-o lume de vis, tabloul împrumutînd valori estetice în funcție de priceperea și imaginația autorului.

Ce perspective se deschid în fața acestui nou mod de a picta ? Vom fi martorii unei simple tentative de inovație în plastica picturală sau vom asista la înflorirea unui nou curent în arta plastică ? Deocamdată am reținut că pictura bioptică s-a născut sub numele unui român, iar acesta este inginerul Liviu Iliescu.

LIVIU TIMBUS

„Istoria trebuie făcută cu conștiință și știință"

Într-o zi luminată de un soare blînd, din această primăvară ce întîrzie să vină, am urcat pe strada Clinicilor din Cluj-Napoca pentru a mă opri în casa unde un reputat cercetător gîndește și scrie cu neodihnă despre istoria străveche a poporului nostru, căutînd să ne lămurească și să ne dezlege tot mai multe dintre necunoscutele ei. În biroul său (o mică citadelă acoperită cu cărți), lîngă masa de trudă, pe peretele cu fereastra de unde îi vine lumina, stau alte două făclii ale spiritului său — un portret al lui Burebista (o reușită pînză a pictorului clujean Paul Sima) și o fotografie a lui Pârvan. De pe cealaltă parte a ferestrei, dintre tulburător de adînci albastruri, te privește dublul portret (ieșit din penelul lui Virgil Salanțiu) al omului de știință ION HORAȚIU CRIȘAN, o pînză cu două ipostaze ale aceluiași eu frămîntat de gînd.

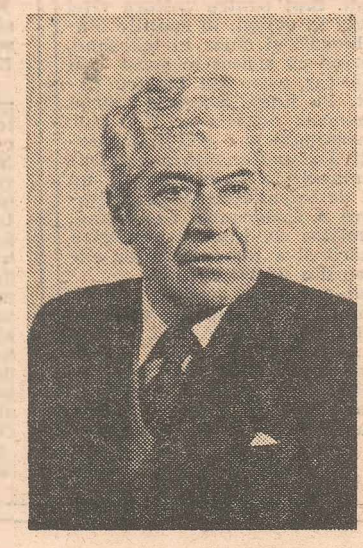

— Cu ce pot să vă stau la dispoziție ?

— Mai întîi cu opinia dumneavoastră despre rolul istoricului în Cetate !

— După opinia mea orice istoric își găsește rațiunea doar cînd se implică total în Istoria Cetății, ceea ce înseamnă, de fapt, istoria neamului său. Trebuie precizat că nu există istorie pură, istorie ca atare, consemnarea unor evenimente și a unor date este neinteresantă. Departe de mine de a nega importanța acestora pentru cronologia istoriei, n-o să-l situez, de pildă, pe Ștefan cel Mare în antichitate sau în epoca modernă, bineînțeles că sînt repere necesare, amănunte ce își au rostul lor, dar nu aceasta este menirea istoriei, nu acesta este scopul. Scopul este cel educativ. Cato cel Bătrîn spunea clar — Cato fiind primul istoric al Romei —, „istoria este făcută pentru tineri". Tinerii trebuie să învețe să-și iubească patria, să-și apere patria, și de aceea ei sînt obligați să cunoască istoria țării lor. Un istoric în afara Cetății, în afara preocupărilor actuale, ruptă de momentul în care trăiește istoricul nu are nici un fel de valoare.

— Dar aceasta nu-i întinde și capcane, nu îl pune în pericolul de a nu mai fi obiectiv ? Nu asistăm chiar azi la situații cînd istoria este folosită drept suport al unor politici revizioniste și revanșarde ?

— Istoria trebuie făcută cu conștiință și știință, adică, evenimentele, faptele, mai bine-zis, nu pot și nu trebuie să fie denaturate. Dacă nu este obiectiv, istoricul nu mai este om de știință.

— Istoria noastră a fost nu o dată obiectul unor asemenea teze și teorii rupte de adevăr vehiculate în istoriografia străină, mai ales în jurul esențialei probleme a formării limbii și poporului român.

— Cred că nu este exact exprimat „în istoriografia străină". Nu istoriografia străină este aceea care contestă sau pune la îndoială adevărul despre formarea poporului român. Este vorba despre o interpretare tendențioasă a izvoarelor existente cu privire la acest subiect. A izvoarelor de natură istorică, adică de natură literară, a izvoarelor scrise din antichitate și, apoi, a nenumăratelor dovezi de ordin arheologic. Nu s-ar putea spune că problema formării poporului român și a limbii române nu a întrunit adeziunea unor mari oameni de știință, a unor personalități din istoriografia mondială ci, din contră, sînt puțini aceia care s-au îndoit de formarea românilor pe spațiul în care trăiesc astăzi. Problema discontinuității, care ar începe încă de pe vremea dacilor, a fost speculată și s-a făcut din aceasta o armă politică, exagerîndu-se, inclusiv din partea unor istorici români sau, mai bine zis, de cei care susțineau latinitatea noastră pură și exterminarea geto-dacilor. (Mă gîndesc la „Școala Ardeleană", de pildă, care susținea cu atîta vehemență latinitatea noastră — lucru total adevărat, latinitatea — a făcut-o, în același timp, pentru a sublinia și a dobîndi drepturi politice pe seama urmașilor, a strămoșilor noștri direcți, ai geto-dacilor romanizați.) Dacă mai există astăzi oameni — oameni nu cred de știință — pentru că un om de știință avînd atîtea argumente exacte în față nu mai poate nega continuitatea de viețuire a geto-dacilor, a daco-romanilor pînă în zilele noastre, adică a poporului român în vatra pe care o locuiește —, deci, dacă mai există oameni care neagă acest lucru sînt, fără îndoială, în afara științei, necunoscători ai realităților.

— Să nu insistăm asupra lor. Istoricii noștri au dat inclusiv prin presă replicile cuvenite unor asemenea false teorii prin argumentele realității istorice înseși. Pentru că sîntem în inima Transilvaniei, mi-e dor să vă întreb mai multe lucruri despre Sarmizegetusa. De ce încă nu i s-au descifrat toate enigmele, lăsînd loc la atîtea fabulații ?

— Despre Sarmizegetusa, mai bine zis despre Sarmizegetusa Regia, adică despre capitala regilor daci, cinstit să fiu, aș vrea și eu să știu mai multe. În ce sens ? Pînă la ora actuală, săpăturile sînt executate pe o parte doar și, aș putea spune, fără frica de a greși, că numai partea care vizează ultimul nivel de locuire, partea ce se referă la ocupația romană, deci la ultimul moment al Sarmizegetusei. Sînt o mulțime de probleme încă în suspensie, sînt o mulțime de monumente care n-au fost dezvelite, au fost înlăturate doar vestigiile romane pentru că în Cetatea de la Grădiștea de Munte, după cucerire, după ce dacii au părăsit-o a fost instalată o unitate militară romană cu menirea de a supraveghea întreaga zonă, ca nici unul dintre daci să nu se mai așeze aici. Aici, unde se ridicau odinioară falnicele cetăți ale lui Burebista, ale urmașilor lui, pînă în vremea lui Decebal. Sarmizegetusa cu sanctuarele, cu zidurile, foarte probabil cu palatele ei, însemna unitatea geto-dacilor, însemna forța lor, iar această forță era opusă romanilor. De aceea, nicăieri în lumea romană nu se mai cunoaște o paralelă, în sensul că totul a fost distrus. Sistematic, stîlp de stîlp, coloană de coloană, bază de bază au fost distruse din monumente pentru a nu mai rămîne nimic în picioare.

— Considerați că sub vestigiile pe care le avem azi ridicate la lumina zilei ar exista și altele, sub pămînt ?

— Sînt convins. O dovadă pot fi săpăturile pe care le-am făcut pe terasa a 11-a, acolo unde se ridică cel mai vechi dintre sanctuare, sanctuarul cu 60 de coloane, și unde am ajuns pînă la 11 șiruri de blocuri în adîncime, fără să fi atins nivelul antic. În acest sens există suficiente dovezi ale unor nivele mai vechi de locuire pe care, foarte probabil, s-au ridicat alte edificii. Sarmizegetusa este departe de a-și fi etalat toate secretele, este departe de a fi gata să-și aducă contribuția plenară la scrierea istoriei geto-dacilor. Și nu numai în spațiul cuprins între ziduri sau în cel al sanctuarelor, ci pe nenumăratele terase care se întind pe dealul cetății. Și ele nedezvelite, fiecare putînd să aducă elemente deosebite. Dovadă, terasa pe care s-a descoperit, cu ani în urmă, în 1954, cînd eram tînăr asistent, vasul cu inscripția **Decebalus per Scorilo**, inscripție care a dat atît de lucru și a generat atîtea discuții. Știu eu, îmi vine în minte o altă terasă, o terasă pe care, întîmplător, la doborîrea unui fag, s-a descoperit un extraordinar de bogat atelier de fierărie, atelier de fierărie cu sute de unelte, cu mii de kilograme de materie brută.

— Dar cine ar trebui să întreprindă aceste cercetări și săpături arheologice de profunzime, pe orizontala și pe verticala spațiului Sarmizegetusei, în munții Sebeșului ?

— Fără îndoială că cercetarea de la Sarmizegetusa trebuie să fie făcută de arheologii noștri și se face de către un colectiv de la Cluj-Napoca.

— Pe dumneavoastră, nu vă, sau mai exact, nu vă mai ispitește ?

— Nu m-a ispitit și nu mă poate ispiti. Cînd ai aproape 60 de ani și cînd mai ai în față destui de puțini ani activi și cînd știi care sînt problemele acestui teribil monument — teribil, în sens de important —, știi că îți mai trebuie foarte mulți ani de cercetare a lui care, la vîrsta mea, nu mai poate fi împlinită.

— Unde ați săpat cel mai mult din îndelungii dumneavoastră ani de arheolog ?

— Douăzeci și cinci de ani am săpat la Grădiște, după aceea o altă mare așezare dacică, pe care am și publicat-o într-o monografie, la Pecica, lîngă Arad — Ziridava antică. Pe urmă, iarăși timp îndelungat, la Fîntînele, în județul Bistrița, și, de 10 ani, la Cugir.

— Unde ați adus la lumină celebrul cavaler dac. Cum se înscrie el în aria descoperirilor din lumea dacică de pe teritoriul țării noastre ?

— Săpînd an de an, mi s-a confirmat din ce în ce mai mult convingerea că ne aflăm în fața unei importante așezări și a unei mari cetăți. Dacă m-ați întreba care a fost cea mai frumoasă descoperire din viața mea, v-aș spune că este tocmai mormîntul princiar de la Cugir. Este cea mai frumoasă descoperire pe care am făcut-o, mult mai frumoasă decît cea care m-a emoționat mai mult și anume celebrul vas cu inscripția amintită mai înainte. Pentru prima dată se identifică un mormînt princiar în interiorul arcului carpatic, ceea ce aduce o contribuție deosebită la cunoașterea lumii dacice, a unității ei. Pînă atunci se cunoșteau mormintele princiare din Dobrogea, Muntenia, Moldova. Este un mormînt de incinerație tumular, cu ardere pe loc și, deși cel incinerat a trecut prin foc, s-a putut reconstitui aproape fiecare piesă. Avem un inventar complet al mortului și al întregului mobilier folosit la incinerație. A fost așezat pe rug într-un splendid costum de luptă, este un războinic îmbrăcat într-o cămașă meșteșugit împletită din zale de fier, pe cap avea un coif din fier, avea o sabie de fier de tip celtic, avea arma tipică și specifică a dacilor, pumnalul scurt — sica — apoi, cămașa era împodobită cu închizători din fier placat cu aur. Pe lîngă defunct, în mormînt a fost așezat un car și trei cai, doi de la car și unul de călărie. Harnașamentele — împodobite cu argint și aur. Apoi, s-au găsit tot felul de bijuterii pe care le-a purtat cel înmormîntat, dar nu asta este important. Important este faptul că ne dă o altă viziune despre geto-daci. În întreaga noastră cultură ei au intrat și au fost reprezentați ca niște barbari. Îmbrăcați în ițari, cămeșe, brîu și nobilii cu o căciuliță pe cap, pentru că asta era iconografia pe care am luat-o și am moștenit-o de pe Columna lui Traian. Or, pe Columna lui Traian, inclusiv Decebal este prezentat așa cum vă spuneam. Punîndu-l în picioare — și l-am pus în picioare — pe cel înmormîntat la Cugir, el poate fi comparat cu orice războinic de vază din antichitate. El poate fi comparat cu Traian, el poate fi comparat cu oricare dintre marii potentați ai antichității. Există descoperite la ora actuală 12 cămăși de zale, provenind din toată aria lumii dacice — de la Popești, Radovanu, Brad, Cetățeni..., iar cei ce le-au purtat, toți sînt contemporani. Societatea geto-dacică în secolul I i.e.n. este profund stratificată ; sînt folosite armele și întregul aparat cunoscut în antichitate, societatea nu este izolată deci, importă produse de pe toate meridianele. Aceeași este datarea și a săbiei de tip celtic, de asemenea aflată și în alte morminte geto-dacice princiare, ca de exemplu, în cel de la Popești (lîngă București).

— Cum ați putut face datarea celui de la Cugir ?

— Întîmplarea face ca în acest mormînt să existe piese pe baza cărora se poate determina bine epoca lui. După ce incinerația a avut loc, mormîntul a fost acoperit cu ultimele elemente. S-au depus o situlă, o căldărușă de bronz, lucrată în Italia, în Campania, produs roman ce se poate foarte bine data ca fiind din prima jumătate a sec. I i.e.n. Luînd apoi toate celelalte elemente, converg în a stabili cu exactitate — cu exactitate arheologică, desigur — că sîntem în vremea lui Burebista.

— În vremea regelui Burebista, pasiunea dumneavoastră. Sînteți primul istoric român care i-ați dedicat o monografie și l-ați înălțat la rangul celui mai mare rege și conducător al dacilor, încît unii dintre confrați v-au acuzat că i-ați fi întunecat astfel aura și l-ați fi nedreptățit pe Decebal.

— Nu eu sînt cel care l-am făcut pe Burebista cel dintîi și cel mai mare rege din Tracia. Este textul luat dintr-o inscripție contemporană. Este vorba despre decretul emis de dionisopolitani pe seama concetățeanului lor de vază, Acornion, care a fost în serviciul marelui rege Burebista. Monografia mea avea un singur rol, și anume acela de a repune pe Burebista în galeria marilor noștri înaintași. A fost una dintre personalitățile proeminente ale lumii antice, una dintre marile personalități ale istoriei Europei. Roma l-a dat pe Cezar iar Dacia l-a dat pe Burebista. Nu este exagerat atunci cînd cele două mari personalități sînt puse față în față, este vorba despre doi mari creatori. Burebista este cel care a unificat pentru prima dată întregul neam geto-dacic, unificare ce, în mod firesc, a dus la afirmarea lor plenară pe plan internațional. Regatul geto-dacic căruia i-a pus bazele a însemnat o forță pe toate coordonatele în Europa și era firesc să intre în conflict cu cealaltă forță, Roma, care îl avea în frunte pe Cezar, unul dintre geniile antichității. Fără îndoială, genial a fost și Burebista, conflict care însă n-a avut loc. Și conflictul n-a avut loc pentru că întîmplarea face ca cei doi protagoniști să cadă răpuși înainte de a se fi înfruntat pe cîmpul de luptă. Deci, scopul meu a fost acela de a contura mai exact personalitatea marelui rege, de a arăta locul pe care l-au ocupat geto-dacii în concernul european al istoriei antice. Nu erau suficiente date pentru a se elabora o monografie amplă despre Burebista ; era credința cu care am crescut și eu — mă gîndesc la anii mei de studenție, cînd Burebista nu era negat, bineînțeles, dar se trecea ușor peste această personalitate, deoarece datele furnizate de izvoarele literare erau prea puține. Comparînd însă lucrurile și ajungînd la un anume moment dat în activitatea mea să mă ocup de celți — și am ajuns unul dintre celtologii Europei, reprezentînd țara noastră la diverse manifestări internaționale — congrese, simpozioane, etc. — de la Edinburg și pînă la mai știu eu pe care coordonate —, prezentînd descoperirile celtice din Transilvania, am ajuns să analizez mai în amănunțime istoria celților, analiză care se baza nu neapărat pe izvoarele literare ci, mai degrabă pe cele arheologice. Aprofundînd această problematică am ajuns la concluzia — pentru mine în primul moment surprinzătoare — că izvoarele literare cu privire la Vercingetorix, eroul național al francezilor, urmașii direcți ai galo-celților, căruia i-au fost dedicate numeroase monografii, ca de exemplu, cea a lui C. Jullian, ajunsă la a 12-a ediție, sînt mai puține chiar decît cele cu privire la Burebista. De aici s-a născut dorința mea de a repune în galeria marilor noștri înaintași, la locul ce i se cuvine, pe creatorul primului stat din istoria spațiului carpato-balcano-danubiano-pontic, unde s-a desfășurat istoria românilor. Paralela era cu atît mai evidentă cu cît ea se poate face și între cele două popoare antice. Îmi permit să fac această comparație între celți și daci, în ce sens ? Autorii de limbă greacă îi numesc celți iar cei de limbă latină — gali, tot așa cum strămoșii noștri sînt numiți de către ceilalți — daci, fără să fie vorba însă de etnice deosebite. Nimeni n-a negat vreodată că celții sînt unul și același popor cu galii. Deci, Burebista trebuia să fie analizat amănunțit, fiind puse la contribuție atît izvoarele literare, interpretate la ultimul stadiu pe care l-a atins cercetarea izvoarelor istorice și, apoi, toate acestea coroborate cu descoperirile arheologice tot mai numeroase, care demonstrează existența unei civilizații înaintate, a unei civilizații de înalt nivel în secolul I i.e.n., care a permis ridicarea unei asemenea personalități.

— Vă rog să-mi permiteți o întrebare mai particulară : de ce v-ați legat atît de mult de cercetarea arheologică din Transilvania ?

— Sînt originar din Cluj-Napoca și era firesc ca spațiul meu de cercetare să fie Transilvania, era firesc ca localitățile în care am făcut săpături să fie mai aproape de locul meu de naștere, locul meu de muncă, locul meu de viață. Numai că aș vrea să fac o notificare : nu m-a interesat niciodată problema sau problematica istoriei antice a Transilvaniei. Ea nu poate fi ruptă de contextul general al întregii lumi geto-dacice, obiectul studiului meu. Am întreprins, de exemplu, săpături în Iugoslavia, la Sticina, lîngă Liubliana, dar asta nu înseamnă că m-a interesat istoria ilirilor. Mă interesează numai în măsura în care ea este în contact cu cea a geto-dacilor.

— În care sînteți o autoritate de necontestat. Dacă numele vi l-ați moștenit de la părinți, v-aș întreba, cum și-a construit Ion Horațiu Crișan renumele, un renume pe plan internațional ?

— O recunoaștere ar fi și alegerea mea în Consiliul permanent al Uniunii Societăților de Pre și Protoistorie. Aș vrea să fac o precizare, numele meu dublu, Ion și Horațiu, se datorează tocmai acestui specific transilvănean, unde, date fiind condițiile vitrege, s-a încercat să se sublinieze originea noastră latină și atunci părinții mei mi-au dat un nume cinstit românesc — Ion — și mi l-au adăugat pe cel latin — de Horațiu. Cum se poate transforma un nume într-un renume ?, n-aș putea să vă răspund. Eu v-aș putea spune că numele de Ion Horațiu Crișan, dacă socotiți că s-a transformat în renume, s-a format printr-o muncă asiduă, printr-o dăruire totală acestui ideal. Trebuie să fii animat profund de un ideal pentru a sluji cu credință și abnegație istoria patriei tale. Lucrările mele de început erau de mică extindere, de mică extindere și de mare profunzime, în sensul descifrării alfabetului cercetării științifice. Mulți au crezut că pot să treacă peste acest alfabet, ori, acum, după peste trei decenii vă pot răspunde clar, categoric, nu se poate ! Cercetarea științifică trebuie să parcurgă toate etapele. N-am văzut mare savant care să nu fi început cu publicarea unor materiale, a unor studii de mică întindere și de mică problematică, dar care să fie de adîncime, pentru că numai așa se poate ajunge apoi la, nici n-aș vrea să pronunț cuvîntul de sinteză, ci, la monografii. După părerea mea, în arheologie monografiile sînt mult mai valoroase decît sintezele ; sintezele își au rolul lor, dar ele implică și includ un volum extraordinar de cunoștințe, un volum extraordinar de muncă.

— Privindu-vă prin lupa acestui punct de vedere, care socotiți a fi lucrarea ce vă reprezintă cel mai mult ?

— Voiam să spun că îndrăznesc — totdeauna am îndrăznit și îndrăznesc în continuare un unicat — să cred că fiecare dintre cele 14 cărți pe care le-am publicat pînă la ora actuală a însemnat un curaj, a însemnat un pas înainte. Acum, singurul lucru ce mă preocupă este nu ceea ce lucrez — în momentul de față trebuie să termin iarăși o cutezanță, se cheamă „Enciclopedia civilizației daco-getice", mă preocupă faptul că mai am în față de îndeplinit un ideal pe care mi l-am propus, nu chiar de cînd eram foarte tînăr, dar destul de curînd după aceea. Un ideal din care am scris doar o secvență măruntă — „Burebista". Am proiectat, și sper să realizez, o Istorie a geto-dacilor, care va însuma minimum 6 volume. Aceasta va trebui să fie Cartea care să mă reprezinte și cartea care este deja în mintea, în sufletul meu și ea parcă e pusă pe hîrtie.

CICI IORDACHE-ADAM ■

flacăra
PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

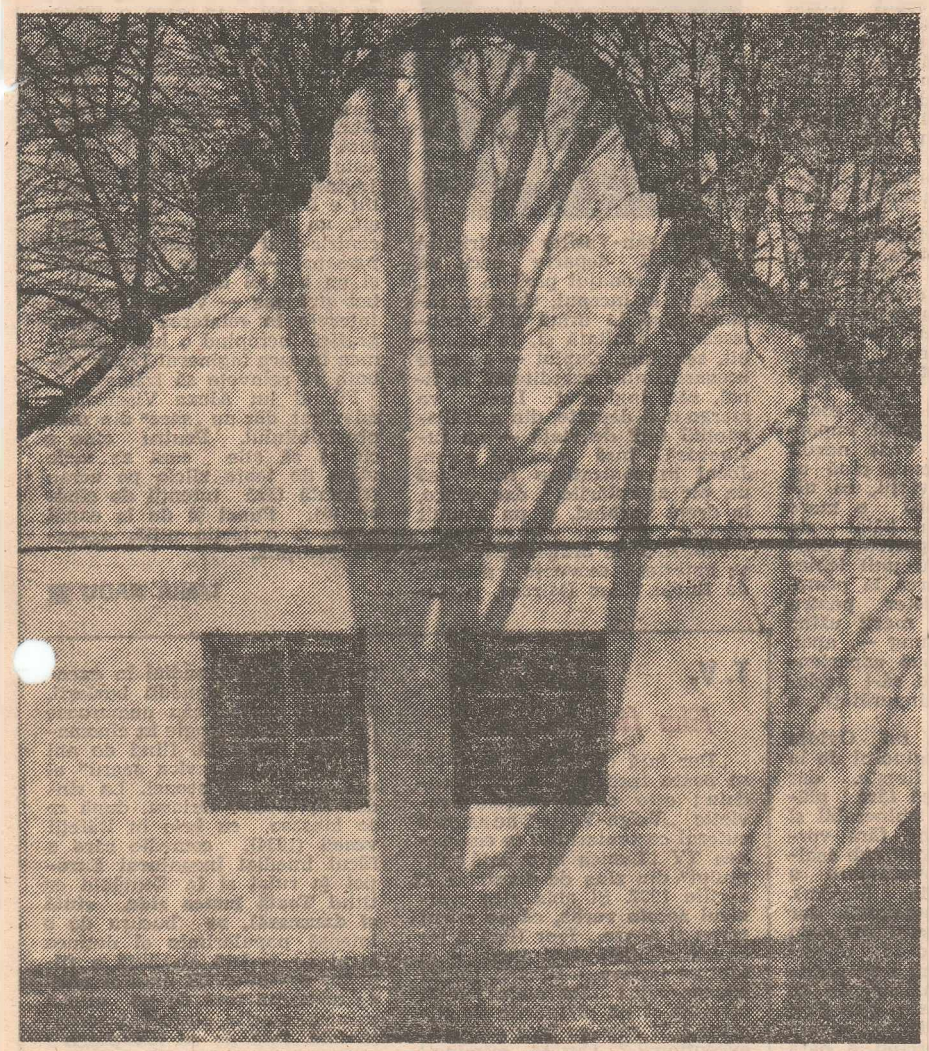

Fotografie de PAUL AGARICI

Nicăieri în București primăvara nu poate fi mai frumoasă ca în bătătura mare a celui mai frumos sat din România, Muzeul Satului, unde arborii au înflorit, unde păsările cîntă, unde aerul are o mireasmă aparte, unde razele soarelui cad ca o mîngîiere și unde casele deschid ochii mari ai ferestrelor spre anotimpul ce abia se înfiripă. O plimbare, acum, pe uliţele-alei ale Muzeului, poate fi o reîntoarcere în minunatul și nepieritorul anotimp al copilăriei tuturor celor ce-au trăit miracolul primăverii la țară, acolo unde renașterea naturii face parte din însăși ființa omului. Imaginea de mai sus este, se vrea a fi, o astfel de invitație. La Muzeul Satului vă așteaptă, de-adevăratelea, Primăvara.

Anchetă Flacăra :

Ce faceți ca legatari ai unui nobil și sfînt testament?

„Creșterea limbii românești ș-a patriei cinstire"

Se vor împlini 120 de ani de cînd, în mai 1867, la București se convoca „Societatea Literară Română", ale cărei lucrări aveau să pună bazele Academiei Române. Au trecut 120 de ani, în care cultura și știința românească s-au ridicat la rangul de instituție de stat, ani în care limba română a devenit instrumentul atitor valori literare și de gîndire filosofică.

Retrăind cu emoție evenimentul atît de important în ctitorirea culturii noastre naționale, ne amintim, dintre atîtea fapte și idei de răsunet, tulburătorul discurs de „recepțiune" pe care o personalitate a timpului, Ștefan Golescu, îl rostea în numele guvernului, punînd în evidență „misii" cu adîncă semnificație pentru ziua de atunci și pentru totdeauna : **„nu poate fi dorință mai legitimă... pentru membrii aceleiași națiuni... decît aceea de a-și cultiva limba națională, tezaur pe care nu este putere omenească să-l iee de la un popor". (...) „d-voastră primiți astăzi de la națiune un depozit de o valoare inestimabilă, limba sa. În această sală,... și în această zi în care vorbesc inimile tuturor românilor, ce v-ar putea zice guvernămîntul României, ce nu ar fi deja în inimile dumneavoastră ? În aceste inimi cetim acea dorință ca Societatea Literară să nu uite nici un minut că depozitul sacru primit de la strămoși, limba, trebuie să-l lăsăm posterității române... întreg și intact."**

Inspirați de această deviză patriotică, superbă în expresia și adevărul ei, am adresat mai multor oameni de cultură invitația de a fi părtași la dezbaterea deschisă tuturor generațiilor despre „creșterea limbii românești", propunîndu-le drept punct de pornire întrebările ce urmează :

1) În ce fel ați comenta dumneavoastră aprecierile făcute în urmă cu 120 de ani ?

2) Cum vedeți actualitatea datoriei la care ele se referă ?

3) Ce faceți prin truda, prin opera și viața dumneavoastră, pentru creșterea limbii române ?

Au răspuns pînă acum Titus Popovici, Gabriel Dimisianu, Aurel Covaci, Dan Grigorescu, Ileana Vulpescu, Eugen Barbu, Ioanid Romanescu și Gheorghe Tomozei.

În acest număr publicăm alte două opinii.

Mihai Beniuc

Mai frumoasă decît o știm

1-2-3. Lingvistica românească este bogat și temeinic dezvoltată de specialiști cu nume recunoscute pînă peste granițele țării și mai continuă să se dezvolte, cu deosebită pricepere, prin generațiile ce vin și se duc, altele luîndu-le locul. Scriitorii, aproape toți, **volens-nolens,** sînt cel puțin filolingviști. Mă număr și eu printre ei, dar cu toată modestia cuvenită și fără contribuții științifice cu semnificație deosebită — ca amator lacom al acestei nobile științe.

Intenția mea — cum se va vedea din cele ce urmează — este de a spune cîte ceva despre dialectul daco-român, în care romanitatea, în speță, latinitatea s-a afirmat învingătoare cam de la începutul începuturilor, să zicem de pe timpul Daciei Felix, cu influențe multiple, uneori multe din categoria pe care dicționarele o numesc „origine necunoscută".

În orice caz putem spune, fără a greși, că în ansamblu românească este un dialect neolatin, în măsura în care, îngăduim să spunem așa și despre foarte apropiata de noi italiană, spaniolă, portugheză, provansală, franceză etc.

Sîntem, cu alte cuvinte, ca limbă scrisă și vorbită, un popor neolatin, ca și altele tot de limbă neolatină în Europa, în America de Sud și ca diaspore cam de pe tot globul.

Unui român îi doresc să stăpînească temeinic, gramatical și ortografic perfect, limba poporului său, vorbind-o și scriind-o fără greș, ceea ce uneori nu este cazul, mai ales ortografic. Căci numai prin limba bine stăpînită, învățată de la mama și din

(Continuare în pag. 10)

Ovidiu Zotta

A vorbi precis

1—2—3. Inițiativele privind cultivarea cu neodihnă a limbii române, departe de a izvorî din mania unor belferi, sînt dictate de necesități sociale care țintesc nu numai acordul corect dintre părțile de vorbire, ci și acordul corect dintre părțile de gîndire. Și de convietuire. Și de cooperare. Este bine cunoscut că un lexic sărac și imprecis denotă un raționament anevoios, acest raționament, la rîndul lui, fiind consecința neacomodării individului cu o anumită situație. Rezultatul duce la o comunicare incompletă sau nesemnificativă și deci la un grad redus de colaborare. Bineînțeles, gramatica și dicționarul nu ne vor scoate niciodată instantaneu din buclucurile existențiale, asta-i clar, însă e cazul să nu uităm că **modelul** optim de comportare pe care și-l alcătuiește permanent și instinctiv fiecare dintre noi este o construcție mentală, realizată prin cuvinte „ce exprimă adevărul". Urmărim să vorbim sugestiv, precis și nuanțat pentru că dorim să ne ameliorăm gîndirea, și aici trebuie să adăugăm neapărat și însemnătatea funcției etice a cuvîntului. El, cuvîntul, unicul purtător al experienței individului și al istoriei umanității, identificat de vechii înțelepți cu însăși acțiunea conștientă, îți oferă însă toată bogăția sa fantastică numai în perimetrul limbii materne.

Cultivarea limbii române este nu numai un act patriotic fundamental și o îndatorire patriotică fundamentală, ci și o activitate care generează ea însăși un profund patriotism. Să se observe că scriitorii și învățații care s-au dedicat în diferite epoci promovării valorilor limbii române, gîndiți-vă la Dosoftei și la Eminescu, la Neculce și la

(Continuare în pag. 11)

Scriitorul și realitatea

Selecția artistică

Nu știu cîte „evenimente personale" pot intra într-o carte pentru a o face mai adevărată, mai vie, mai convingătoare, mai interesantă. Cert este că, inventate sau autentice, personajele și acțiunea unei cărți devin „eveniment" numai dacă exprimă adevărul despre viață, oameni, istorie. Cititorul, mai ales cel de azi, cel tînăr, este extrem de pretențios nu numai pentru faptul că e mai sensibil și mai cultivat decît cel de ieri, dar și pentru că participă nemijlocit la marile transformări care au loc în țară, în lume. Nu-i poți ascunde nimic, nici inventa alte „adevăruri", pe care el ți le răstoarnă cu ușurință, dacă nu-ți închide cartea după lectura primelor pagini. Chiar și din partea criticii poți avea asemenea reacții, cu toate că ea are încă destule capricii și subiectivități partizane, greu de înțeles și de acceptat.

Din lecturile mele, din observarea literaturii altor popoare, din experiența de scriitor, am remarcat că o pagină „saturată de real", adică îmbîcsită de detalii de viață nu-ți dă totdeauna senzația realului ca o altă pagină în care autorul operează o selecție artistică, infuzînd acestor detalii o undă de lumină superioară, suflul unei idei, sub influența cărora amănuntele flasce devin carne și formă vie, dau contur unei fizionomii și personalități unui personaj. Nu cred în proza, mai ales în romanul fără personaje, fără țesătură epică, în analizele psihologice în sine, subliniate pînă la uscăciunea esenței, a teoriilor despre om, care nu pot înlocui niciodată ființa lui vie în absența căreia literatura poate fi ușor înlocuită cu teoria literaturii. Autenticul vine din trăire, iar trăirea trece neapărat prin sufletul scriitorului, încărcat ca o baterie solară de reflexele vieții sufletești ale semenilor săi. Dacă nu ai primit nimic, nu ai nici ce da. Dacă nu ești implicat cu întreaga făptură în scrisul tău, nu te poți aștepta să se implice alții, să descifreze sensurile, ideile și emoțiile pe care le caută și le savurează cititorul în orice carte.

ION BRAD

În continuare, în paginile revistei noastre : **Vigoarea talentului** — o tulburătoare pledoarie semnată de poetul Gheorghe Tomozei în favoarea memoriei și operei lui Dominic Stanca (pag. 11) ● **Gloria aparține celor care iubesc mai mult lupta decît succesul.** Adevărul acestei afirmații îl confirmă alți laureați ai premiului revistei noastre : Maria Slătinaru-Nistor, Pascal Bentoiu, Mircea Martin, Ildiko Jarcek-Zamfirescu, Marioara Godeanu, Ion Ardeleanu, Teofil Vilcu (pag. 14—15).

Vitrina artelor

Universuri în formare

Trei tineri sculptori, Ovidiu Simionescu, Mihai Cornel Stănescu și Sava Stoianov, a căror prezență în viața expozițională a Capitalei (ne referim la manifestările colective), sau în conjunctura atît de diversă a taberelor naționale de sculptură, (mai puțin Ovidiu Simionescu, care, însă, are o susținută participare la numeroasele ieșiri, în grup, ale artei românești peste hotare) au atras de multă vreme atenția asupra demersului lor artistic, asupra configurării încetul cu încetul, a personalității lor, trei universuri aflate, firește, în plină formare. Expoziția lor, recent alcătuită la „Simeza "aduce în scenă, adică într-un spațiu gîndit cu multă minuție (de multă vreme n-am mai văzut, un spațiu expozițional atît de riguros organizat, unitar și divers, în același timp, oferindu-ne, cu adevărat, sentimentul că am intrat într-o expoziție), trei moduri de-a gîndi și înțelege sculptura. Astfel, Ovidiu Simionescu, deși prezent cu o singură sculptură, un bronz masiv intepretînd sugestiile oarecum bizare ale unui personaj antic, Agamemnon, ne-atrage atenția asupra disponibilităților sale în domeniul graficii. Studiile sale pot relata nu numai despre posibilele, viitoarele sale lucrări, dar sînt în același timp, un comentariu plastic de sine stătător, ironic și ludic, evocînd cel mai adesea ecoul unor lecturi culturale receptate la nivelul reprezentărilor grafice de atelier. În ceea ce-l privește pe Mihai Cornel Stănescu, prezent numai cu sculptură, distingem un acut impuls interior de (re)valorificare a unui limbaj ambiguu. Pe de-o parte, compozițiile sale au o dulceață impresionistă, ca în **Lecția de muzică**, cu volume parcă sonore, unduite, sau, pe de altă parte ca în **Domnița** sau **Mirii**, unde sculptorul vine dintr-un realism cu vizibile tente academice. Dar, și într-un caz, și în celălalt, Mihai Cornel Stănescu, cu o rafinată percepție a inefabilului, instaurează — și acesta ni se pare a fi meritul său incontestabil — o atmosferă blîndă, de un lirism tonic bine temperat.

Cel de-al treilea sculptor, Sava Stoianov, conferă spațiului, nu numai prin numărul mare al lucrărilor, ceea ce s-ar numi punctul de interes al expoziției. Studiile sale grafice, veritabile analize ce au dus (sau, firește, vor duce) spre bronzurile dispuse în expoziție, dau la iveală o personalitate artistică tenace și voluntară, cu un original și riguros control asupra materiei. Portretele sale, tensionate și cu un ritm interior inedit, pline de o forță vitală, chiar și atunci cînd asupra lor pare să se aștearnă o clipă de liniște sau meditație, impun atenției un sculptor cu o mînă sigură și cu un ochi bine exersat în jocul atît de înșelător al formelor. Dobîndind o experiență ce s-a verificat și diversificat continuu în confruntările cu colegii săi de generație, în țară sau străinătate, Sava Stoianov este în clipa de față unul din sculptorii cei mai importanți ai unei generații ce

Lecție de muzică

nu duce lipsă de personalități. Participarea sa la această expoziție colectivă o socotim ca pe o prefață la o „personală" pe care o așteptăm cu nerăbdare și, totodată, cu încredere.

VICTOR NIȚĂ

Viața de toate zilele

Punct și de la capăt (regia Alexa Visarion, scenariul Radu F. Alexandru și Alexa Visarion) are o calitate rară — ceea ce nu înseamnă că ea nu poate deveni repede un defect: simplă, povestea filmului pare abia desprinsă din întîmplările atît de posibile ale vieții. De aici un fel de transparență, o neliniștitoare aliniere la tonul cotidian. Altfel spus, **Punct și de la capăt** păcătuiește printr-un... exces de verosimilitate, dincolo de care rămîne o realizare îngrijită, atentă la evitarea locului comun (mai ales prin imagine), sobră, preocupată de calitatea interpretărilor actoricești (cu unele momente aproape de teatru).

Un inginer încă tînăr, cooptat în activitateta unui important minister, se vede nevoit să-și schimbe cursul, pînă atunci liniștit, al vieții, ca ultim remediu pentru o mare pierdere: soția. Un băiat de 11 ani, o nouă experiență profesională — pentru unii temerară, prin renunțarea la postul comod de la minister pentru una din secțiile marii uzine Aro de la Cimpulung —, apoi, pe nesimțite, o nouă experiență afectivă reușesc să-l dezlege din capcana singurătății, a deprimării.

În interpretarea lui Ovidiu Iuliu Moldovan, inginerul de la Aro e un „dur", firește, dar unul stîngaci, parcă fără plăcerea ursuzeniei, vulnerabil și impulsiv, consumînd fără vorbe trăiri contradictorii sub asaltul tinereții provocatoare a Cristinei (Camelia Maxim). Interpretul are prestanță, dar trece destul de greoi dintr-un registru în altul, dînd uneori senzația că rolul nu i se potrivește de fapt. Alături de el, tînăra Camelia Maxim este de o mobilitate cuceritoare, cu un chip expresiv, marcînd o pată de culoare într-un peisaj totuși prea previzibil. Una din scenele de început ale filmului — cea cu oglinda, compusă de Alexa Visarion cu evidentă plăcere cu cadre ingenioase (imaginea,

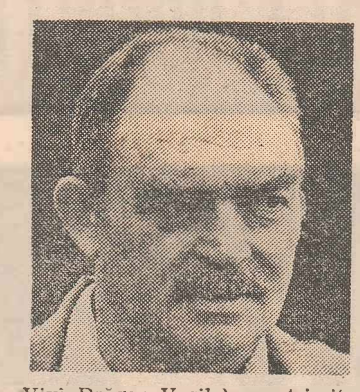

Vivi Drăgan-Vasile) — trimite totuși mai departe decît va merge personajul pînă în final. Ciudată la început, Cristina rămîne pînă la urmă doar adolescentin exaltată și, indiscutabil, sensibilă. Cuplul — pe care scenariul nu-l acreditează în final, căci inginerul Lazăr va merge mai departe, din nou disponibil față de viață — nu fuzionează însă nici pe ecran. Jocul în contratimp frustrează un pic așteptările, dar aduce, la drept vorbind, și un anumit farmec.

Povestea de dragoste, în care se amestecă secvențe plăcute, de finețe chiar (Mircea, personajul interpretat de Mircea Diaconu, prilejuiește una dintre ele) este însă dublată de o alta, cu caracter, să-i spunem, social. Un director dintr-o bucată, nonconformist din punctul de vedere al tradițiilor ierarhice (scena ședinței, în care o intervenție fulminantă, critică, a directorului Rizea este filmată din spate!) interpretează Victor Rebengiuc. Un maistru orgolios, dar de treabă este Petre Gheorghiu; o demnă proprietară cu doi ani de conservator, este Tamara Buciuceanu; un inginer tînăr, necopt și cam zurliu e Răzvan Vasilescu; în sfîrșit, un pictor singuratic, excentric mai ales pentru deliciul personal — George Constantin și un băiețel înțelept cu zîmbet strengar — Victor Atanasiu intervin în relatarea cinematografică încropind o lume — lumea în care inginerul Lazăr trebuie să reînvețe să trăiască.

Filmul lui Alexa Visarion e adevărat, dar nu „sare" din zona previzibilului. Pentru cine e curios să știe cum se vede viața de toate zilele pe ecran (filmată fără intenții de cinéverité), **Punct și de la capăt** poate fi o lecție utilă, agreabil retușată.

TANIA RADU

T. V.

Film fără vedete ?

„Dar iată că o bună comedie se poate face și fără mari vedete ; este cazul filmului sovietic **„Volga-Volga"**, ne asigură autorul comentariului la emisiunea TV „Lumea minunată a filmului" din ziua de duminică, 12 aprilie 1987. Și abia zice crainicul aceste vorbe, că pe micul ecran și apare... Igor Ilinski, iar cîteva secunde mai tîrziu, și Liubov Orlova. Săracii ilustri necunoscuți ! De unde vor fi aterizat ei pe platourile de filmare ? Și cum se face că jucau excepțional ? Curată minune ! În realitate, protagoniștii din **Volga-Volga**, actorii mai sus numiți, erau în 1938, cînd a fost făcut filmul, vedete de primă mărime ale ecranului. Igor Ilinski, care debutase după primul război mondial în excelente scurte comedii burlești, avea la activul său numeroase pelicule de antologie în cinematografia sovietică, fiind de ani de zile un „monstru sacru" al ecranului și al scenei. La rîndul ei, Liubov Orlova, după ce se lansase cu brio în **Băieții veseli** (1934), comedie care a făcut imediat înconjurul Europei (a rulat și în România cu titlul **Toată lumea rîde, cîntă și dansează**), se bucura de o imensă popularitate și deținea locul de vedetă absolută a filmelor sovietice. Și unul și altul se numărau încă de pe atunci printre marile staruri internaționale. Iată de ce teza potrivit căreia „o bună comedie se poate face și fără mari vedete" rămîne de demonstrat de-abia de-acum înainte. Și nici într-un caz cu filmul **Volga-Volga.**

ION D. GOIA

Mai frumoasă decît o știm

(Urmare din pag. 9)

școală putem să ne înțelegem.

Limba română e mult mai bogată decît știm și mult mai frumoasă. Dar bogate și frumoase sînt și alte limbi, cînd le cunoaștem, chiar și cele inventate de om, ca „esperanto" bunăoară.

Nouă, românilor, nu ne-ar strica să cunoaștem temeinic limba latină, în care găsim osatura și substanța musculară a limbii noastre, mai ales literare, fără a disprețui graiurile ei, adeseori minunate ; fie că-s din Moldova, din Maramureș, din Ardeal, din Oltenia sau altă parte, — cu atît mai mult că le înțelegem pe toate.

N-aș recomanda însă reconstituirea cu orice preț a unor limbi care nu mai sînt. Truda se poate dovedi inutilă, deși este util să ajungi să descifrezi orice scriere, cum ar fi bunăoară hieroglifele vechiului Egipt sau cuneiformele asirienilor și atîtea altele, încă nedescifrate și necunoscute din cele mai vechi timpuri. E greu să-ți închipui o școală specială de Champollioni. Dar de ar exista una, multe secrete s-ar mai descoperi din vremi străvechi.

Mai grea problemă ar pune popoarele dispărute fără să fi avut o limbă scrisă și care n-au lăsat nici alte semne comunicative, deși ele trebuie să fi existat.

Noi nu cunoaștem limba dacilor, deși sînt străbuni ai noștri și spunem că vorbim dialectul **daco român** și ne străduim să-i reconstituim și partea dacică, geto-dacică, sau daco-tracă.

Limba română, cu toate mijloacele ei comunicative și informative, este admirabilă, extrem de bogată și fără discuție frumoasă, putindu-se lua la întrecere cu oricare altă limbă.

Nu mă apuc s-o laud prin mijloacele, caracteristicile și realizările ei, căci aceste rînduri sînt menite cititorilor români, dintre care cred că mulți sînt mai buni cunoscători decît mine însumi ai acestui minunat grai omenesc, dezvoltat și încă în plin progres evolutiv.

Aproape toate limbile sînt produsele colectivelor în masă. Rar, ca esperanto, cite o limbă fabricată, dar și ea posibilă datorită limbilor existente de secole și milenii.

Totuși, nu pot să nu accentuez calitățile limbii noastre, de a îmbrățișa lumea în procesul ei de neîntreruptă îmbogățire. Din aceste puncte de vedere limba însăși are comori ascunse, precum minereurile subterestre.

De acest fapt am avut ocazia să mă conving personal, traducînd anumite opere literare. Nu sînt propriu-zis un traducător. Dar orice scriitor e ispitit să traducă anumite opere, izbindu-se de greutăți pe care nu știe cum are să le învingă, pentru a-și da și a da concetățenilor săi satisfacția de a cunoaște originalul și la proximitate sensul și frumusețea operei tălmăcite. Se știe că sonetul **Veneția** al lui Mihai Eminescu — e o traducere — dar ce traducere ? Una pe care autorul originalului ar fi fost bucuros s-o semneze !

Personal am tradus destul, pentru a mă convinge de marile resurse verbale și muzicale ale limbii românești ; și exemple se găsesc destule și printre alți oameni ai condeiului, ce totuși n-au devenit traducători literari de profesie.

A fost un eșec al meu, dar și o foarte importantă lecție, care m-a convins de colosalele resurse ale limbii române, pentru a putea tălmăci, cred din orice limbă, fie cît de grea, complet și strălucit. Limba românească, în sensul că este vorbită și întrebuințată nu numai în granițele statale ale țării, este de o excepțională bogăție a vocabularului, în mare măsură nefolosit și nu totdeauna just.

Cît despre frumusețea sonoră, melodioasă și imagistică, n-avem decît să consultăm poezia, cultă și folclorică, basmele, glumele, anecdotele, strigăturile sau țipuriturile maramureșenilor la care mai adăugăm și bocetele, descîntecele, formulele vrăjitorești și mai ales doinele. Toate nu sînt decît moduri de a se manifesta ale limbii.

Dar să nu ne pierdem în lumea iluziilor, că limba nu e numai petrecere și haz. Are și destul necaz. Mult te căznești pînă o înveți și unii o țin așa toată viața, fără să poată exprima limpede și prompt ce vor să spună. Dar odată învățată, ea trebuie întreținută ca un bun de mare preț, în cursul existenței, cum o dovedește practic însăși limba noastră, ce a știut să-și mențină ființa, în ciuda năvălirilor și încercărilor la care a fost supusă, ieșind mereu biruitoare ca daco-română. Granitul din care e clădită nu permite ruinarea ei, iar poporul, chiar de-ar fi dincolo de frontierele lui, o susține, ca în mitologie Atlas munții pe umăr. Huni, vizigoți, ostrogoți, slavi, turci, cumani, unguri nu i-au întunecat strălucirea metalului nobil, nici rezistența diamantină, a latinității.

Dar limba nu-i o armă, s-o mînuiești ca pe o mitralieră, chiar și cînd ești rău de gură. Ea s-a format, delimitîndu-se de matca ei bio-animalică, ca un mijloc de bună înțelegere și conviețuire pașnică. De-aceea poate este atît de împămîntenit cuvîntul de origine latină pace, mai mult decît război.

De fapt oamenii folosesc mai mult pașnic limba și așa și-au format-o și o dezvoltă, autorii acestei acțiuni fiind în primul rînd poporul cu esențiala contribuție a scriitorilor de toate categoriile.

Pe scriitori îi preocupă cu prioritate limba, iar în ce privește românească, nu în mod inutil Eminescu, Caragiale, Slavici și Creangă — au constituit o asociație, care și-a fixat sarcini definite pentru a le duce la îndeplinire. Eminescu, bun cunoscător, pentru limba din principalele zone în care se vorbeau graiurile noastre, Caragiale, pentru limba orășenilor, Slavici, pentru ardeleneacă, Creangă, pentru moldoveneacă — pentru o unificare și literaturizare, iar operele lor, devenite clasice, au dovedit deplinul succes al angajamentului luat.

Indiscutabil, Eminescu după înaintașii săi, pe care el îi înșiră ca firi vizionare, menționînd cu admirație pe înaintași, în frunte cu maeștri și patrioți ca Alecsandri, Bălcescu, Negruzzi, Negri ș.a., a ridicat pe o nouă treaptă, aș zice de aur, limba românească în dezvoltarea ei, fără a rămîne în urmă cu dragostea de popor, de trecutul țării.

Aveți cuvîntul

În legătură cu apariția opiniilor mele în cadrul anchetei inițiate de revista **Flacăra** (numărul 13, din 27 martie a.c.), vreau să fac unele precizări — fără vreo intenție polemică.

Nota redacției a ridicat semne de întrebare în privința folosirii numeralului cardinal **cincizeci.**

Iată argumentele pentru care am întrebuințat și voi întrebuința mereu numai forma **cinzeci :**

1. Dicționarul explicativ al limbii române (mă refer la ediția apărută sub egida Academiei, în 1975) prevede la paginile 150—151 și varianta **cinzeci.** Totodată, în dreptul numeralului cardinal **cincisprezece** e menționată și varianta **cinsprezece.** Aceleași precizări se fac în dreptul numeralelor ordinale corespunzătoare. În multe lucrări, numeralele respective apar astfel : **cin(ci)zeci** și **cin(ci)sprezece.** E clar, în asemenea cazuri, că scrierea literelor cuprinse între paranteze devine facultativă. Așadar, nu poate fi vorba de vreo eroare din partea-mi. Susținătorii lui **cincizeci** ar trebui să fie consecvenți — „să-l adore" și pe „manechinul" **șasezeci !**

2. Formele **cinzeci** și **cinsprezece** le consider mai frumoase (chiar poetice), pentru că evită frecvența „tandemului" **ci.** Pronunția **„cincizeci"** mi se pare la fel de forțată ca și în cazul „șasezeci" (formă, desigur, neadoptată de Academie, întrucît consoanele fricative **ș, s, z** produc un efect fonic dizgrațios, o adevărată **sisiială).** Nu mi se poate impune stilul administrativ, de vreme ce — în activitatea mea — mă ocup de contracte comerciale, sau de verificarea avizelor la vreo coletărie. Îi las pe alții să numere : **„(...) cincizeci** și **cinci, (...) cinci sute cincizeci și cinci"** ș.a.m.d.

Nu întreb de ce, pe parcursul celor cîteva rînduri, nota redacției „a însumat" o neconcordanță de timpuri verbale și un citat incorect. Să admitem că sînt greșeli de corectură. De asemenea, nu voi insista în a convinge pe cineva că propoziția atributivă nu poate fi introdusă în toate cazurile „și prin adverbul relativ **unde".** Chestiunea implică detaliate explicații. Să sperăm că, prin intermediul lui **unde,** nici un „campion" al limbii române nu va alătura unei noțiuni de timp o atributivă ; ar fi penibil să auzim exprimări de genul : „...s-au întîlnit în anul **unde** a avut loc..." Recomand, totuși, ca, în situațiile în care alți „răi" („colțoși") ca mine vor aduce în discuție astfel de probleme (în fond, avem onoarea și datoria „să ne batem" pentru limba română), redacția să apeleze la autoritatea lingviștilor. Pentru că noi, scriitorii, sîntem subiectivi. E normal. Fiecare lucrează cu un sistem de conotații, pe care uneori nici critica literară nu-l decodifică imediat.

Exprim încă o dată aprecieri la adresa revistei. Mă consider, în continuare, printre colaboratori.

Cu profund respect,
IOANID ROMANESCU

Vitrina cărţilor

Editura Eminescu a avut inspirata idee de a ne oferi nu o expoziţie ocazională ci retrospectiva unui scriitor. Dominic Stanca. Titlul ei are o copleşitoare greutate metaforică (**Timp scufundat**) gîndindu-ne la faptul absurd că el a devenit pecetea unei cărţi postume pe care autorul, trecut în nefiinţă la nici 50 de ani, nu mai are posibilitatea s-o aşeze în panoplia rarelor sale bucurii.

Poet adevărat, eseist remarcabil şi prozator de surprinzătoare resurse, Dominic Stanca, a fost în viaţa civilă actor. Şi un bun actor. Bărbat frumos, marcat de enigmă, de o graţie virilă şi totuşi defensivă, Dominic Stanca părea a merge anevoios, ca pe puntea unei corăbii. O anumită lentoare a gesturilor, un aer de „vechi" fostuos, un suris de dulce scepticism... Surîdea copilăros şi îşi marca intervenţiile în conversaţii familiar de neostentativ şi cu un mic ceremonial care aducea parcă a scuză. Fiindcă Dominic Stanca nu făcea caz de multele lui daruri. Citindu-i azi însemnările de jurnal (ultimele scrise pe patul spitalului, ca înaintea unei trageri pe roată) îmi dau seama că nici **atunci,** ce grozăvie ! nici atunci el nu se socotea îndreptăţit să se obiectivizeze acordîndu-şi măcar şansa postumităţii. Cel care tot timpul s-a arătat încîntat de colegii lui, adesea exagerîndu-le virtuţile, şi-a gîndit necruţător răsunetul posibil al cuvintelor sale pensionate. E bine aşa ? E bine să te laşi devorat de şarpele îndoielii nimicindu-ţi elanurile dintr-o mare, primejdios de mare modestie tradusă printr-un humor şi el excesiv, aplicat mai ales propriilor demersuri ? După ce am mai trăit exemplul lui Miron Radu Paraschivescu, cel ce a lansat, apăsat, ideea „că nu are un puternic talent personal", drept care se mulţumea doar să dea echivalenţe româneşti unor sonuri străine, îmi vine să spun că nu, nu le trebuie oferite criticilor comozi asemenea capcane. Jocul superior care e frămîntarea artistului ce se vede, dintr-un prea mare exces de scrupule, „învins" în luptele (de atelier) dorinţa de a se desăvîrşi printr-o cinică etalare (şi evident exagerare) a unor imperfecţiuni, ei bine, toate acestea sfîrşesc prin a căpăta credibilitate.

Dar Dominic Stanca nu era un învins.

Era, în ciuda exerciţiilor îndelungate şi în pofida precocităţii, un scriitor care abia începea să articuleze semnele unei mari opere. Citindu-l, mai corect spus, recitindu-l, îmi dau seama că Dominic Stanca începuse să **vadă** în sine tiparul de sînge şi nervi al unui scriitor **chemat** să se rostească. A scris suficient pentru a **exista.**

A venit însă abruptul deznodămînt.

Intenţionasem iniţial ca în locul articolului să încerc într-un scurt eseu, să demonstrez vigoarea talentului lui Dominic Stanca printr-un convingător colaj de citate, dar patima mea pentru jurnalistică mă învinge (şi convinge) că nu e — cel puţin pentru peniţa mea — vremea cea mai potrivită pentru a analiza „la rece" o viaţă şi o operă devenită, prin devălmăşie, o **rană.**

Vreau numai să-mi exprim amărăciunea şi nedumerirea că **Timp scufundat** nu-şi găseşte comentatorii potriviţi. Cititorii şi i-a aflat, cartea nu mai e demult în librării. Cititorii au modul lor arhaic de a face **dreptate** celor ziditi pe nedrept şi nemilos în penumbră, celor dintr-un timp scufundat.

Dar critica ?

La marele număr de critici „pe cap de... cititor", nu e cel puţin bizar că s-au găsit atît de puţine voci capabile să înnobileze memoria, citindu-l pe Dominic Stanca ? Nu scriem excesiv despre personagii devenite cîndva la **modă** şi nu mai avem timp pentru cei ce nezgomotoşi în viaţă nu pot, evident, să ceară un alt destin măcar pentru scrisa lor, cerşindu-l posterităţii ?

Şi cît trebuie să „aştepte" scriitorul trecut între umbre ? Ani ? Decenii ? Poate un veac de nedreptate şi de uitare ?

Îmi amin pentru altcîndva deliciul de a culege cu dragoste din apa timpului scufundat fosforescentele scoici care, duse la ureche, închipuie pentru mine sunetele unei mari poezii. Altcîndva urmează a vorbi despre proza acestui prinţ rural.

M-am mulţumit doar să semnalez flagranta nedreptate cu care e, încă, privit Dominic Stanca. Ediţia tipărită prin grija Soranei Coroamă-Stanca, a lui Ion Vartic şi Mariana Vartic şi, nu în ultimul rînd, a lui Valeriu Râpeanu adaugă literaturii noastre pagini peste care nu se poate trece. Nu sîntem atît de bogaţi în mari scriitori, precum se crede, pentru a ne îngădui absurdul „lux" de a nu primi ceea ce truda solitară a lui Dominic Stanca ne-a oferit.

Timp scufundat e poate cea mai mare „surpriză" literară a ultimului deceniu de literatură românească.

GHEORGHE TOMOZEI ■

Vigoarea talentului

Domniţă

● La editura Eminescu a apărut o carte care va stîrni cu siguranţă un mare interes din partea cititorilor : **Drumeţ în calea lupilor.** Autori : Nicolae Dragoş şi Mihai Stoian. Deşi nu încearcă să reconstituie cu fidelitate un eveniment zguduitor al istoriei noastre — asasinarea marelui cărturar N. Iorga — volumul reprezintă o remarcabilă contribuţie la evocarea unei perioade pline de contradicţii, devenind, într-adevăr, „filmul unei existente

reale liber interpretată." Autorii aduc în scenă o sumedenie de personaje, cu o identitate precisă sau rod al închipuirii şi înfăţişează cu lux de amănunte relaţiile ce se stabilesc între ele, mobilurile în numele cărora acţionează. Ca urmare, parcurgem o naraţiune palpitantă, scrisă cu un evident meşteşug de gazetar dar şi de romancier, faptelor din „viaţa imediată" găsindu-li-se o semnificaţie mai largă, din sfera general-umanului. **Drumeţ în calea lupilor** e o poveste frumoasă şi dramatică despre înclestarea omului de valoare cu o istorie potrivnică, despre puterea lui de a dăinui prin spirit în ciuda tuturor adversităţilor.

● Puţin cunoscut astăzi de marele public, filologul Alexandru I. Philippide (tatăl marelui poet Alexandru A. Philippide) a fost socotit în epoca sa drept un om ursuz, dificil, chiar mizantrop. Cine parcurge însă cele două volume de „documente literare", apărute la editura Minerva" intitulate **Alexandru Philippide în dialog cu contemporanii** (ediţia a fost îngrijită de

către I. Oprişan ; tot el semnează prefaţa şi traducerile ; deasemenea, notele şi indicii îi aparţin) au surpriza de a descoperi, sub crusta de „om imposibil" pe care şi-a confecţionat-o singur acest reputat savant, o fiinţă extrem de sensibilă şi chiar cordială, dornică de fapt de a comunica şi de a se împrieteni cu ceilalţi semeni ai săi, cea mai elocventă dovadă fiind tulburătoarea corespondenţă purtată cu Hans Suchier, un romanist de renume european.

● **Zece porţi chinezeşti,** carte datorată cunoscutului publicist Victor Vântu, se constituie într-o minuţioasă radiografie a

unei ţări care păstrează încă multe enigme pentru europeni. Ca un veritabil reporter ce este, el ne propune o imagine plină de culoare şi de freamătul vieţii Chinei contemporane.

GEORGE ARION ■

A vorbi precis

(Urmare din pag. 9)

Cantemir, la Hasdeu şi Creangă şi Sadoveanu şi Nichita Stănescu, sînt cu toţii aureolaţi de splendorile ei, limba română i-a sfinţit.

Este semnificativ că poate nici o rubrică de presă nu se bucură de o popularitate atît de mare printre cititori ca rubricile dedicate limbii române — mă refer, evident, la gazetele şi revistele, din păcate foarte puţine, care ţin constant o astfel de rubrică. Nu e doar cea mai căutată ci şi aceea care întruneşte toate categoriile de cititori, indiferent de virstă, profesiune şi bagaj cultural. Astfel de rubrici ar trebui să apară în mai multe publicaţii. Cititorii sînt atrasi îndeosebi de etimologii şi de excursiile semantice. Dacă „femeie" vine nu de la lat. **femina** ci de la lat. **familia,** dacă solemnul „**Io**" din titulatura tuturor domnitorilor români nu înseamnă nici pe departe „eu", ci „Ioan", ei toţi fiind Ioani, aşa cum toţi împăraţii romani de la Iulius Cezar au fost cezari, dacă istoria cuvîntului „**patrie**" echivalează, ea singură, cu o istorie a civilizaţiei româneşti şi europene, atunci este limpede de ce caută cititorii rubricile de limbă română (repet, neînţeles de puţine). La fel de citite, dacă sînt bine scrise, ar fi articolele privind scrierea şi vorbirea corectă. Nimeni nu se exprimă greşit din cinism, ci din necunoaştere. Aşa cum ne place o croială nouă în vestimentaţie, tot astfel dorim să ne împodobim şi vorbirea cu achiziţii la modă, dar uneori podoaba e luată fără „instrucţiunile de întrebuinţare". Pentru ideea de „forţat" ni se pare mai cult să scriem „**fortuit**", care însă înseamnă „întîmplător", după cum „**species**" nu are nimic comun cu „special", însemnînd de fapt „înşelător" iar „**summum**" (scriu unii „cutare lucrare întruneşte un adevărat summum de calităţi") nu e deloc o formă mai savantă a lui „sumă", ci cuvîntul latinesc care înseamnă înălţime, punct maxim de altitudine. Moda oferă însă şi „costume de-a gata", clişee de exprimare. Despre o carte nouă scriem că „**se vrea** o reconstituire a...", iar despre caracteristicile unui obiect că „**îi conferă un plus de frumuseţe**". La cîte o şedinţă, vorbitorul, din modestie probabil, spune că „pe undeva această problemă mi se pare...". **Pe undeva,** nu peste tot, adică el, om echilibrat, nu consideră situaţia atît de rea sau atît de bună cum a fost prezentată de „antevorbitori". Cînd aceste expresii au fost lansate or fi plăcut, dar acum circulă prea mult, întocmai ca automobilele cu motor „**pe**" benzină sau „**pe**" motorină. Vom avea în curînd şi motoare „**pe**" curent electric ? Acelaşi răsfăţat vorbitor declară că pleacă nu pe teren ci „în" teren (ceea ce nu-i dorim !) şi tot el a inventat expresia „turismul **de tineret**" ca şi cum turismul **pentru** tineret e o chestiune neclară.

Copiii cresc în interiorul limbii române ca într-un oxigen al gîndirii. Numai pe jumătate glumim afirmînd că orice adult poate fi gelos pe faptul că — datorită îndeletnicirilor şcolare — ei folosesc zilnic un număr de cuvinte care depăşeşte considerabil media vocabularului utilizat, tot zilnic, de către „oamenii mari", aceştia din urmă rezumîndu-se în genere la utilizarea limbajului familial şi a celui profesional, la care se adaugă un număr nu prea mare de cuvinte şi expresii socialmente uzuale şi uzate.

Elevii sînt nişte privilegiaţi ai limbii române, sînt marii ei latifundiari şi marii ei muncitori, obţinînd cu ajutorul ei decisive recolte de cunoaştere şi uriaşe bogăţii morale — funcţia etică a limbii este bine cunoscută dar puţin dezbătută. Dacă însă tot ei sînt învinuiţi, pe drept, că în anumite situaţii folosesc o exprimare pestriţă, „smecheroasă", acest lucru dovedeşte, la urma-urmelor, nu altceva decît o reacţie la platitudinea vorbirii cotidiene a adulţilor, pe care o găsesc lipsită de nuanţe, de personalitate, de culoare. Vor să se delimiteze de cei care vorbesc (şi deci gîndesc) formal, neinteresant, standard, construindu-şi frazele cu aceleaşi şi aceleaşi prefabricate (pe care însă după un număr de ani le vor închiria cu voluptate înşişi imberbii muşchetari — sau mistocari ? — de astăzi).

Există însă celălalt aspect, care ne poftеşte stăruitor la meditaţie : mai nou, adulţii înşişi împrumută cu o sîrguinţă comică elemente argotice şi diferite năzdrăvănii lexicale din limbajul copiilor şi nepoţilor. Nu este vorba în primul rînd despre dorinţa lor (altminteri cu totul firească) de a părea mai tineri din punct de vedere biologic, ci de a părea mai proaspeţi din punct de vedere spiritual. Explicaţia trebuie căutată în imbucurătorul fapt că prestigiul tinerelor generaţii înregistrează în lumea contemporană cote din ce în ce mai ridicate. Cînd vrei să semeni celui pe care îl admiri, îi copiezi comportarea, dar nu întotdeauna în mod selectiv. Fireşte, limba română însăşi va decide, suverană ca întotdeauna, ce inovaţii lingvistice (şi chiar şi ce greşeli !) vor deveni cîndva norme obligatorii. Pînă una alta, stă în puterea noastră să acţionăm potrivit bunului simţ, aşa cum ne sfătuieşte înţeleaptă zicala : „Poartă-te cum ţi-e portul şi vorbeşte cum ţi-e vorba".

Nu demult, într-un săptămînal literar, un „tînăr profesor" a publicat un articol privind faptul că textele incluse ca lecturi literare în manualele de română pentru cursul gimnazial nu-şi ating scopul de a forma elevilor deprinderea limbii literare contemporane (aşa cum sună obligaţia consemnată în programa şcolară respectivă). Alegerea acelor texte, se arată în articol, corespunde prea puţin scopului, întrucît ele abundă în arhaisme, regionalisme şi expresii familiale. Avînd în vedere că majoritatea acestor texte sînt fragmente din operele unor scriitori clasici, unii fiind de covîrşitoare însemnătate (I. Creangă, C. Negruzzi etc.) afirmaţia suprinde. E imposibil să fii de acord cu autorul articolului ! E normal, e obligatoriu să-i avem pe marii clasici în programa gimnazială (poate prin texte şi mai bine alese). Nici esenţele inevaluabile ale limbii române din toate timpurile nu pot lipsi, n-avem dreptul să le îndepărtăm din manuale. Dar nu cumva orele de română sînt prea puţine ? Nu cumva interesul elevilor pentru literatura română clasică este neîndestulător, racordat la exigenţele sociale ? Nu cumva la diferitele examene importanţa acordată cunoştinţelor literare, exprimării scrise şi orale e prea redusă ? Nu cumva profesorii de alte specialităţi neglijează la orele lor modul în care se exprimă elevii ? Deprinderea elevilor cu limba literară contemporană cade, în foarte mare măsură, şi în sarcina profesorului de matematică, şi în a celui de fizică, obligaţiile profesorilor de istorie şi geografie fiind şi din acest punct de vedere demult cunoscute. Aici posibilităţile pentru deprinderea limbii literare contemporane sînt considerabile, extrem de eficiente, întrucît la aceste ore elevii lucrează cu noile noţiuni nu în mod demonstrativ, ci activ, nu le utilizează pentru a explica, ci pentru a se implica. Sistemul meditaţiilor particulare la „ştiinţele exacte" şi la limbi străine nu funcţionează cu toate motoarele şi are multe motoare care consumă masiv din buzunarele familiilor. La română nimeni nu ia meditaţii. Şi nici nu trebuie. Educarea elevilor în spiritul limbii literare contemporane nu este sarcina unui singur profesor, ci a întregii şcoli. Profesorul diplomat în limbă şi literatură va putea în acest fel să-şi utilizeze orele introducîndu-şi elevii, aşa cum a mai făcut, dar acum mai bine decît altădată, în armoniile gramaticii şi în universul marilor clasici, depozitari ai fabulosului tezaur de limbă naţională. Există în fiecare şcoală, precum şi la casele pionierilor cercuri tehnico-aplicative cu o activitate extrem de rodnică. Există cercuri şi cenacluri literare, dar aici se desfăşoară o activitate care o imită pe aceea a cenaclurilor literare ale adulţilor, cînd în mod normal ar trebui aplicat un sistem gîndit special pentru elevii de diferite vîrste.

Ar fi de discutat în ce măsură scriitorii contemporani de literatură pentru copii se gîndesc că scrierile lor trebuie, în mod obligatoriu, să aibă rezultatul întîlnirii dintre limbajul lor artistic şi necesităţile cititorilor de a-şi îmbogăţi numeric şi calitativ bagajul lexical. Este indiscutabil că autorii care scriind pentru cititorii în vîrstă de 12—14 ani supralicitează aşa-numitul jargon şcolar (care de fapt nici nu prea există) greşesc, asta o spun din proprie experienţă. Mi s-a întîmplat ca, în scopul de a le capta interesul, să introduc în text cîte o expresie mai pestriţă, care să-i convingă că sînt „unul de-al lor". Incorect şi ineficient procedeu. Problema de căpetenie este cu totul alta, şi anume de a izbuti să lucrezi din interiorul universului adolescentin, plasîndu-te la confluenţa dintre năzuinţele tinerilor cititori şi marele fluviu social. Sînt şi autori care se „copilăresc", confecţionîndu-şi o exprimare infantilă, după cum alţii, dimpotrivă, atribuie copiilor replici doldora de noţiuni abstracte şi judecăţi care le depăşesc cu mult vîrsta. De fapt, principalul este, şi aici se vede îndată şi talentul scriitorului pentru tineret, de a intui resorturile stărilor sufleteşti şi ale raţionamentelor care, în cazul copiilor şi al adolescenţilor, acţionează în funcţie de relaţiile aspiraţie/posibilitate, realitate, intenţie/mijloc de realizare. Limbajul autorului care se gîndeşte la aceste lucruri va deveni de la sine nuanţat, divers, sugestiv, aşa cum se întîmplă la Gica Iuteş, Constantin Chiriţă şi Costache Anton, care se numără printre puţinii noştri adevăraţi romancieri pentru copii ; la Mircea Sintimbreanu, moralist de tip superior, deţinătorul unui stil invidiabil, cu savuroase performanţe lexicale ; la Călin Gruia şi Al. Mitru, formaţi la şcoala solidă a povestitorilor noştri clasici ; la Gh. Şovu şi Petru Luscalov, preocupaţi de ceea ce numim integrarea socială a adolescenţilor.

Anchetă organizată de AURELIAN TITU DUMITRESCU ■

Recurs la istoria aviației

Propulsia prin reacție, o idee românească brevetată la Londra!

Istoria aviației mondiale numără mai puțin de o sută de ani ; ea s-a născut sub ochii noștri și ai celor ce ne-au fost părinți și bunici. După zeci de secole de încercări trudnice, visul lui Icar a devenit realitate. Am fost martorii acestei fabuloase aventuri a cunoașterii, pe care România a prefațat-o cu realizări prioritare în lume, deoarece unice și fără egal, la momentul respectiv, s-au dovedit mașinile de zburat imaginate și construite de Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă, la care s-ar putea adăuga numele altor inventatori români, mai puțin cunoscuți, dar cu merite incontestabile în pionieratul aviației.

Această istorie a zborului cu nave mai grele decît aerul cuprinde trei etape : prima, cea mai veche, consemnează înălțarea unor aeronave fără motor, cea de a doua, zborul aeroplanelor dotate cu elice, iar cea mai recentă se referă la evoluția avioanelor cu propulsie prin reacție. Tocmai la această ultimă perioadă, foarte apropiată de zilele noastre, se vor referi rîndurile care urmează.

Lăsînd la o parte faptul că în privința paternității motoarelor aeroreactoare există încă discuții, un lucru este cert. Majoritatea specialiștilor și a lucrărilor de profil susțin debutul noii ere în aviație, era motoarelor aeroreactoare, în jurul anului 1930. O spune sir Geoffray de Havilland, recunoscută autoritate în materie, în prefața cărții „Propulsia prin reacție", apărută la Londra în 1948, numindu-l deschizător al acestei noi ere pe englezul Frank Wittle. (1930), o spun germanii, opunîndu-i lui Wittle pe germanul Heinkel.

Așadar, în unanimitate, anii '30. O unanimitate la care nu mai subscriem, la care nu mai putem subscrie întrucît, iată, documente recent descoperite, documente de mare și indubitabilă valoare ne arată că am săvîrșit o eroare.

O eroare de 23 de ani. Căci istoria motoarelor aeroreactoare începe, de fapt, cu 23 de ani mai devreme.

Iar extraordinara idee a propulsiei prin reacție directă și-a aflat un strălucit promotor mult înainte de Wittle sau Heinkel în persoana unui român : PAUL POPOVĂȚ.

Cine a fost Paul Popovăț?

Iată o îndreptățită întrebare pe care am adresat-o unor specialiști ; mărturisim, însă, fără folos. Nimeni din cei care se ocupă de istoria științei, sau chiar a aviației, nu ne-a putut oferi amănunte în această privință. Numele lui Paul Popovăț apare într-o singură lucrare de istoria navigației românești, care îi dedică cîteva rînduri, menționînd că a fost comandor și că are un rol de merit în întemeierea marinei comerciale.

Mărturii despre Popovăț mai pot fi găsite în amintirile și scrierile unor contemporani iluștri. Printre aceștia, Grigore Antipa și Jean Bart.

Iată ce nota savantul Grigore Antipa în cuvîntul introductiv la vasta sa monografie „Marea Neagră" : „...comandant secund era locotenent comandor Pavel Popovăț, om de știință desăvîrșit, care putea fi profesor de matematici la orice universitate și despre care, în urmă, cunoscutul amiral german Barandon mi-a spus că „acest ofițer ar putea ocupa locul de frunte în cea mai mare marină din lume".

Iar Jean Bart, coleg și prieten cu Popovăț, scria : „În diferite misiuni în străinătate, în conferințele pentru regimul Dunării, se remarca întotdeauna distinsa-i personalitate și competința desăvîrșită a omului de meserie, în toate cercurile de specialiști în care se găsea... Marinar abil și îndrăzneț, știa să înfrunte elementele naturii... Cu patima științei, matematician pasionat, chinuit de spiritul de invenție, a lucrat necunoscut și izolat la perfecționarea unor noi motoare cu explozie, pentru navigație și aviație".

În concluzie, un navigator ilustru, conducător al marinei comerciale române la a cărei înființare a avut un rol deosebit, reprezentant de marcă al intereselor românești în străinătate. Activitatea sa de marinar (atent, minuțios, studiată de **Carmen Atanasiu,** muzeograf la Muzeul Marinei din Constanța, cercetătoare în custodia căreia se află Fondul Popovăț, întocmit cu opt ani în urmă prin donația nepoților savantului, cercetătorul Petre Popovăț și inginerul Paul Popovăț) cuprinde numeroase elemente interesante, momente pasionante care îl recomandă ca pe un om instruit, un marinar și un conducător deosebit.

Dar nu numai atît. În urmă cu cinci ani, Carmen Atanasiu, la o sesiune de comunicări științifice — pe probleme de marină, — atrăgea atenția asupra unei alte laturi din activitatea lui Paul Popovăț, activitatea științifică. O operă de excepție, în care este prezentată și argumentată științific (oferindu-se și o soluție practică realizată chiar de Popovăț) una dintre invențiile fundamentale ale veacului nostru — propulsia prin reacție directă.

Inventator de geniu, Paul Popovăț s-a născut prea devreme sau a fost o victimă a nenorocului — cercetarea de specialitate va elucida, cu siguranță, și acest caz — dar contribuția sa nemijlocită sub raport teoretic și practic la crearea motoarelor aeroreactoare (prin descoperirea reacției directe) rămîne un fapt de necontestat. Paul Popovăț, nu încape nici o îndoială, a prefigurat înaintea altora motorul aeroreactor.

1907, anul în care se năștea Frank Wittle, este și anul în care Paul Popovăț înregistra, chiar în patria acestuia, la firma Feeny & Feeny, cererea de brevetare a propulsorului său cu reacție directă în domeniul aviației și în marină. În 1920 îl va rebreveta în Anglia, prin aceeași firmă (cererea de brevet 30629 din 29 octombrie 1920) și îl va breveta și în Franța (cererea de brevet nr. 526328 din 8 octombrie 1920). Brevetele obținute s-au pierdut, din păcate, după moartea fiului savantului.

Filelor îngălbenite purtînd antetul renumitei firme Feeny & Feeny (Anglia) și al Ministerului Comerțului și Industriei — Direcția Proprietăți Industriale (Franța) care atestă cu puterea incontestabilă a documentului valoarea unui mare compatriot, nedrept ignorat de istoria științei, le alăturăm mărturia unui contemporan al savantului, comandorul N. Ionescu Johnson, așa cum apare ea în volumul acestuia „Însemnările unui marinar" publicat postum, în 1958, la Editura de Stat pentru Literatură și Artă.

„Popovăț a fost un matematician și fizician de valoare. Ca mulți învățați de la noi, a trebuit să treacă și el prin purgatoriul invidiei și al neînțelegerii, să lupte cu nepăsarea oficialității și să rateze multe din posibilitățile sale. Făcuse cîteva invenții, și-mi aduc aminte de una privitoare la folosirea mașinilor cu reacție, menită să înlocuiască elicea obișnuită cu una acționată prin explozie. Această invenție a trebuit s-ajungă pe mîini străine ca să fie valorificată, din păcate prea tîrziu ca el să se mai bucure de fructul muncii sale. În primul război mondial, aflîndu-mă în misiune militară la Londra, am fost invitat la un club al amiralității și rugat să expun principiile acestei invenții de care se știa acolo, ca de obicei, mai mult decît se știa la noi. Spre dezolarea mea, nu am avut la îndemînă datele necesare unei expuneri amănunțite. Știam că înainte de a începe războiul făcuse experiențe la Șantierul Fernic din Galați pentru aplicarea aparatelor cu reacție la navele marine".

Recursul pe care îl facem astăzi la istoria aviației nu-l întemeiem însă doar prin aceste mărturii. Așa cum spuneam, Paul Popovăț are o operă ! Contribuția sa, prioritatea sa, cum vor decide, credem, edițiile viitoare ale istoriei științe. propulsia aeroreactivă nu se relevă doar prin brevetarea unei idei care, sînt atîtea exemple, ar putea semnifica fructul unei clipe geniale. Nu, în cazul Popovăț, propulsia aeroreactivă nu-i doar inspirația dintr-un moment a unei minți înzestrate, ci și transpirația unei impresionante trude desfășurate cu mijloacele și după canoanele științei.

În 1912, Paul Popovăț publică la editura Socec, în susținerea brevetului său, o carte, studiu științific, intitulat **„Étude théorique des appareils à réaction — Application à la propulsion directe sur l'eau et dans l'air"**, în a cărei prefață arată :

„Se va vedea că elicea, și cu cea mai mare îndreptățire orice alt propulsor pe care noi îl numim cu reacție indirectă, trebuie să cedeze pasul propulsorului cu reacție directă. Pînă în prezent nu se cunosc teorii analitice complete asupra acestui ultim gen de propulsie și se poate spune că, atît din punct de vedere teoretic cît și practic, chestiunea nu e mai avansată decît în epoca lui Heron din Alexandria".

Această carte aduce dovada că Paul Popovăț ieșise în lume cu o idee complet nouă înainte ca altcineva să fi făcut acest lucru pe planetă.

O lucrare de-a dreptul impresionantă este **„Critique des propulseurs"** pe care Paul Popovăț o publică în 1917, la editura pariziană Gauthier-Villard, propunînd și demonstrînd lumii științifice și tehnice idei și soluții pe care această lume le va atașa, peste ani, altor nume. Cînd reproducea pentru tipar coperta cărții mai sus menționate, fotoreporterul nostru avea să ne pună la îndemînă — ce întîmplare fericită ! — încă un argument : în aceeași editură din Paris, Paul Popovăț mai publicase o lucrare cu un an mai înainte, în 1916. Se intitula **„Notions générales sur les appareils a réaction".** E adevărat, o broșură de numai 36 de pagini (pe care, dealtfel, am găsit-o, ulterior, în fondul Academiei R.S.R.).

Pentru o editură, și Gauthier Villard nu poate face excepție, coperta catalog este cea mai aleasă vitrină, în ea nu se așază decît lucrările deosebite care-i fac cinste și o reprezintă. Consemnarea, după un an, a lucrării din 1916 a compatriotului nostru alături de tomurile voluminoase, aparținînd unor savanți reputați ai vremii, este o dovadă elocventă a faptului că opera lui Paul Popovăț s-a bucurat de o apreciere deosebită. Mică în dimensiune, era mare în conținut.

Nu cunoaștem nici ecoul pe care aceste lucrări le-au avut în epocă (e de datoria celor competenți să clarifice această situație), dar avem toate motivele să presupunem — mărturia comandorului Johnson, mai sus citată, după care în Anglia această invenție era cunoscută, e un indiciu prețios — că lui Wittle sau Heinkel sau oricărui ins de pe planetă, preocupat de perfecționarea mijloacelor de zbor, nu i-ar fi putut scăpa din bibliografie asemenea lucrări de absolută originalitate, tipărite și recomandate de o atît de recunoscută editură din acest centru cultural al Europei și al lumii care era și la acea dată Parisul. Și ar fi de o absurditate extremă să nu presupui, să nu accepți și să nu susții că, dacă de prin 1930 omenirea și-a trecut în patrimoniul marilor sale cuceriri propulsia aeroreactivă, aceasta trebuie să se fi putut întîmpla datorită celor care, înainte de această dată, înainte, iată, cu vreo 23 de ani, au avut ideea, au demonstrat-o și aprofundat-o, s-au luptat s-o impună și s-au sacrificat pentru realizarea ei.

Ne-am adresat astăzi omului de știință care a cercetat primul opera lui Paul Popovăț, prof. dr. **Victor Pimsner,** recunoscut specialist în probleme de propulsie, de la Facultatea de aeronave din Institutul politehnic București.

Ce zice profesorul Pimsner

— Stimate tovarășe profesor, ce reprezenta, pînă în acest moment, al „descoperirii" lui Popovăț, anul 1907 pentru istoria aviației ?

— Dacă pornim de la faptul că anul 1907 este data depunerii brevetului de către Popovăț, înseamnă că lucrarea a fost elaborată cu unu-doi ani înainte. Este de-a dreptul surprinzător că acesta și-a pus problema reacției directe, mai mult, că i-a analizat științific performanțele, cînd soluțiile de pînă atunci, cele ale fraților Wright, în 1904, Vuia, în 1906, Santos-Dumont, 1906, chiar și după aceea, Bleriot, 1910 etc. au utilizat doar elicea ca organ de propulsie. Singurul care se va preocupa de reacția directă va fi tot un român, Henri Coandă care, trei ani după Popovăț, în 1910, va realiza un sistem de propulsie cu reacție directă. Așadar, Popovăț apare într-un spațiu alb, teoria și realizarea sa practică reprezentînd o adevărată revoluționare a domeniului aviației, chiar a gîndirii științifice a momentului.

— Din păcate, această extraordinară idee, această operă științifică — am înțeles din cele spuse de dumneavoastră că o putem numi astfel fără nici o rezervă — a rămas necunoscută. Dacă ea ar fi găsit în epocă audiența necesară, am fi citit azi, o istorie a aviației diferită de cea actuală ?

— Ca om de știință, operez numai cu date exacte și nu cu supoziții. Nu știu ce modificări ar fi adus istoriei aviației recunoașterea și impunerea ideii lui Popovăț la 1907. Să nu uităm că lumea nu era pregătită pentru realizarea practică a acestei idei. Un lucru este însă cert. Cunoașterea ideilor și realizărilor lui practice ar fi putut duce, așa era firesc, la formarea în jurul său a unei adevărate școli, deci la formarea de cadre de specialiști cu o solidă bază științifică. Toată această fundamentare științifică pe care el o susține magistral, nu se putea să nu fi influențat modul de acțiune în aviație, unde pînă foarte tîrziu — chiar și Wittle, în 1930, ba chiar și mai tîrziu, în lucrările apărute la sfîrșitul deceniului cinci, intuiția a stat la realizarea tuturor progreselor.

— În ce constă, practic, valoarea ideii lui Popovăț ?

— După știința noastră, este primul om de știință care înțelege și analizează, și asta cu multă competență și rigurozitate științifică, avantajele și servitutile reacției indirecte — realizată în principal prin elice — față de cea directă, pe care o propune ca variantă și căreia îi stabilește posibilitățile de dezvoltare. Previziunile sale au fost confirmate de dezvoltarea tehnicii de aviație de după anii '30, constatîndu-se că toate avioanele moderne de mare distanță și mare viteză utilizează doar reacția directă. Desigur, noi discutăm și analizăm contribuția lui Popovăț la dezvoltarea aviației moderne numai pe baza documentelor ce s-au găsit, fără a ști dacă el nu cumva a elaborat și alte lucrări, completîndu-le pe acestea sau aducînd încă alte elemente noi în discuție. Deci, pe această bază materială existentă, putem spune cu certitudine că **Popovăț a realizat primul în lume un sistem teoretic dar și practic de reacție directă aplicabil la orice mediu fluid. A brevetat soluția sa cu reacție directă cu aplicație la nave aeriene și marine.** Deasemenea, **el este cel care a analizat pentru prima oară în lume performanțele reacției directe în regim pulsatoriu și în regim continuu, arătînd avantajele sistemului continuu și propunînd, în același timp, și o soluție practică valabilă la nivelul dezvoltării tehnicii din acea vreme, pentru regim pulsatoriu.** Probitatea lui științifică și tehnică nu l-a lăsat să prezinte o idee fără să o fi realizat experimental („cu toate greutățile tehnice, spune el, am putut face să funcționeze aparatul pe timp de 2 și 3 ore în șir". De notat că a continuat să experimenteze timp de 6 ani de zile) **interpretînd critic rezultatele obținute și semnalînd metodele de perfecționare.** Nu a dat o soluție de realizare practică pentru sistemul în regim continuu, pentru că aceasta era pur și simplu imposibil de realizat la acea dată. Dovadă, realizarea sa începînd după 1933—1935, atunci cînd au permis-o progresele metalurgiei și dezvoltarea structurii interioare a motoarelor.

— Putem vorbi de actualitatea lui Popovăț ?

— Fără îndoială. **Din punctul de vedere al principiilor teoretice și funcționale, el este promotorul motoarelor aeroreactoare utilizate în prezent în aviație** care funcționează pe principiul reacției directe sau al reacției combinate, în care însă reacția directă este predominantă. Chiar cu riscul de a ne repeta, trebuie subliniat că o asemenea analiză științifică în perspectivă a dezvoltării aviației, confirmată deplin astăzi, n-a fost făcută, după cu-

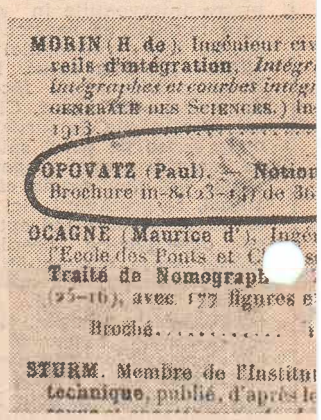
MORIN (H. de), Ingénieur civ... *...ceils d'intégration. Integr... Intégraphes et courbes intégr...* (GÉNÉRALE DES SCIENCES.) In... 1913.

OPOVATZ (Paul). — Notion... Brochure in-8 (23-14) de 36...

OCAGNE (Maurice d'), Ingé... (Ecole des Ponts et C...). **Traité de Nomograph...** (25-16), avec 177 figures e...

Broché.....

STURM. Membre de l'Institut **technique**, publié, d'après le...

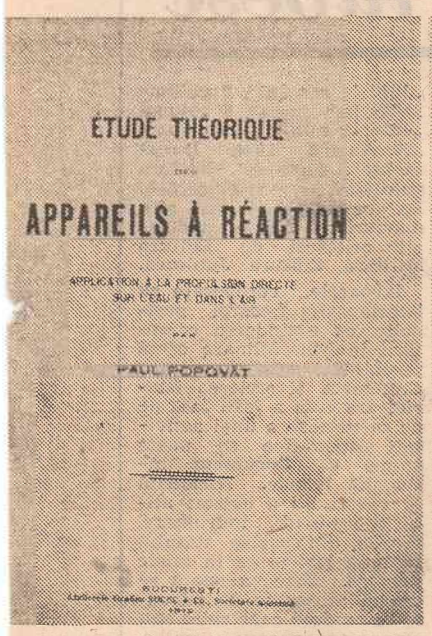

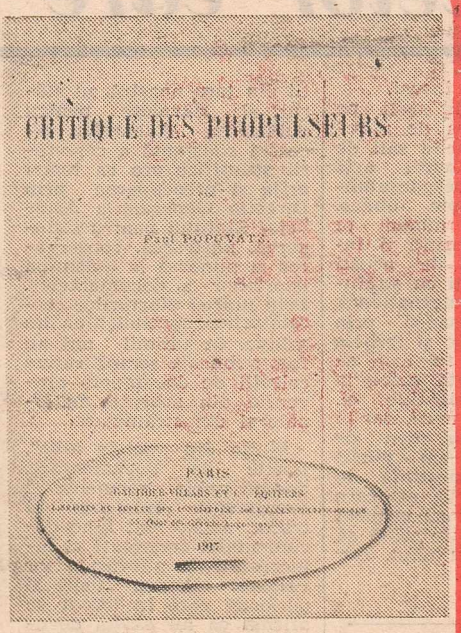

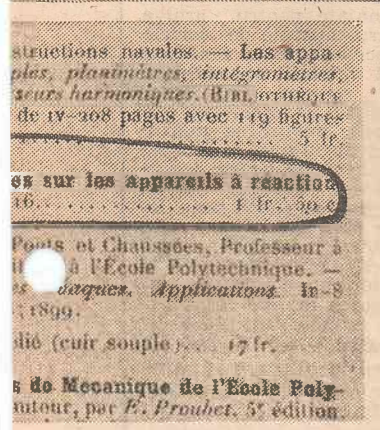

Paginile de față prezentind viața și activitatea celui care a teoretizat, pentru prima oară în lume, propulsia prin reacție directă realizînd și practic un asemenea sistem propulsor în regim discontinuu, sînt doar o primă etapă în materializarea dorinței noastre de a scoate la lumină, de a reașeza la locul cuvenit în cinstea nației sale și a lumii întregi un mare savant, o personalitate de excepție a vremii sale pe care, prin valoarea realizărilor, a depășit-o.

O îndreptățită îndatorire civică și profesională ne obligă să ridicăm vălul uitării așternut atît de nedrept peste opera lui Paul Popovăț și să militäm, prin puterea cuvîntului scris, pentru recunoașterea și înscrierea lui în galeria de aur a pionierilor aviației românești și mondiale.

ROXANA PAICU MANOLESCU ■

noștința noastră, de nimeni pînă atunci, și nici foarte multă vreme după aceea. Avem în Popovăț un savant vizionar ce și-a depășit epoca, un om de știință de extraordinară valoare al cărui nume trebuie să-și găsească locul printre pionierii aviației mondiale.

atelier literar

de Gh. Dumitrescu

C.M. Popovici: Poeziile sînt, din păcate, neașteptat de „slăbuțe" (ceva, în „Astă seară"). Scrisoarea e, însă, mai optimistă, de data asta, și ne arată că v-ați apucat serios de pregătirea examenului. (Nu ne îndoiam că așa va fi). Formula „cu dragoste și afecțiune" (cu care vă încheiați „Salutul către prieten") e cam pleonastică și are unele reflexe de umor (poate involuntar...) și prin asta subrezește cumva excelenta sugestie pe care ne-o oferă tuturor exemplul (de ce „platonic", mă rog?...) al unchiului dv. (chiar dacă, comparativ, „prietenul dv", e un... tinerel !...).

P. Ioan : Felicitări și... drum bun ! (E o reală bucurie, dar nu și o surpriză...). Firește că vom subscrie din toată inima (cu capacitatea ei actuală...) la „căderea nostalgică", atît de ispititoare și, vai!, atît de iluzorie, pe care ne-o împărtășiți.

M. Sârbu : Nu putem relua la infinit acest „dialog între surzi". V-am spus destul de amănunțit (și repetat) părerea noastră despre ceea ce scrieți, au trecut ani, nu s-a schimbat nimic, nici în textele dv., nici în părerile noastre... Trebuie să tragem o concluzie: nu ne mai trimiteți, vă rugăm, decît ceea ce vi se pare că poate însemna o ieșire din acest cerc vicios. (Nici în textele protejatului dv. nu e nimic nou. Dacă țineți la el cu adevărat, trebuie să-l lăsați să crească, să învețe, să se dezvolte liber, **nu sub influența dv!...**).

C. Mănescu : Prea mult discurs, uscat, fără emoție, fără ecou. Ceva, în „Trecere" și mai ales în „Elegie" (dar strofa finală e cam poticnită și confuză). Merită să insistați.

A. Iablug : Semne parcă mai clare și mai promițătoare, în al doilea plic : „Stampă", „Ce se aude", „Marină", „De cîte ori", „Poem cu primăvara" (Le puteți dactilografia și retrimite).

Aralda: Zvonuri și sclipiri, pe alocuri, mereu amenințate (dacă nu chiar sufocate, uneori, de inflația vorbelor-vorbe multe, uscate, vagi, lipsite de nerv, de pregnanță etc. Dar, și în „Geneza", și în „Ora", „Dialog", sînt prețioase puncte de plecare. Trebuie să vă găsiți tonul, măsura, rigoarea.

C. Vana, Aurel Stancu, N. Silade, D. Cîrstea, Dan T. Dan, Ela Șerbu, Anita Petre, D. Titire (mai citeț!), **L.L. Cazan, V. Mocanu, Șt. Dușescu, C. Serediuc, Ov. Neamțu, I. Arădoaie, Petrica Dumitru, Florin Ionescu, M. Oprișca, N. Simona** („Absență"), **R.E. Magnus, Asida Felix, M. Simionași, E. Surda, Mălinu Th., Șt. Stamate, L. Spătărelu. A.M.A.** („Simple constatări"): Nimic nou !

GEO DUMITRESCU ■

N.R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Lecția de citire

M-am născut
din neputința mamei mele
de a fi veșnică,
așa cum pietrele
s-au născut din neputința
luminii
de a fi nemișcătoare.
Neputincioase sînt
în fața mea cuvintele toate,
animale abstracte.
Reprezentîndu-mă
mereu pe mine însumi,
intraductibilă hieroglifă de carne,
chiar eu nu sînt decît un cuvînt
al unui limbaj cu mult mai mare.
Viața mea e doar citirea
cuvîntului ce sînt
așa cum citim aerul prin respirare
și silabisim cu tălpile
cuvîntul pămînt.
Totul e de citit.
Gustosul înțeles al mierii
mirositorul înțeles al florii.
Dar pe mine cine mă citește oare
și pînă cînd ?

C. DANIEL

Autoportret de toamnă

Nă mă întrebați nimic despre tristețea
copacilor
acum îmi ascult gîndurile și ploaia
și sufletul înundat de gri
Iată, eu am în locul inimii o frunză
amară
iară ochii au devenit aproape cer.

DIANA BOLCU

1907: mărturii și documente

IV. Armele poetului

Urmărit cu atenția trează de către întreaga țară, procesul de la Cluj — intentat în anul 1930 de mareșalul Alexandru Averescu tînărului student, poet și publicist Bazil Gruia pentru un articol, considerat calomnios, prin care mareșalul era învinuit că, în calitatea sa de ministru de Război în 1907, a contribuit în mod considerabil la sîngeroasa reprimare a răscoalei — își urma cursul. După interogatoriul luat inculpatului, după rechizitoriul procurorului și pledoariilor citorva dintre cei 180 de avocați care l-au asistat pe Bazil Gruia, apărarea a cerut proba veritații, cerînd să fie aduse în fața tribunalului dosarele răscoalei, spre a fi analizate în amănunțime, ele urmînd a dovedi că mareșalul Averescu nu a luat nici un fel de măsuri pentru a opri acele „orori inutile" care au fost, de-a lungul procesului, invocate în repetate rînduri, cu aceeași profundă tristețe pe care o provoacă nedreptatea și nevinovăția care se plătește cu moartea.

— Ce sperați să dovediți cu acele dosare, stimate Bazil Gruia ?

— Totul. Adică faptul că mareșalul nu s-a gîndit nici o clipă să pună capăt represaliilor și ilegalităților care au continuat și după potolirea răscoalei din partea trupelor aflate în subordinea sa și, pe de altă parte, că nu s-a preocupat de sancționarea celor vinovați, care au masacrat copii, femei și bătrîni ce nici nu participaseră la răscoale, ci erau numai trecuți pe acele „liste negre", alcătuite din răzbunare de către ciocoii întorși la moșii și conace. Aceștia voiau să piară neamul și sămînța celor ce îndrăzniseră să se ridice împotriva lor. În urma unor nopți de petreceri trupele treceau, în zori, la execuții, ucigînd cu sînge rece pe toți cei ieșiți în cale. Apoi, din acele dosare ar mai fi rezultat că mareșalul Averescu fusese cel care ordonase deschiderea focului împotriva răsculaților, stabilind felurite consemne pentru ostași. Știam asta din nenumăratele scrisori pe care le primisem din țară.

— Ce vi se comunica în ele ?

— Lucruri tragice, de neînțeles pentru un om care știe ce-i omenia. Mi-a scris amănunțit un anume colonel Tulea, care a refuzat să tragă văzînd înaintea sa oameni neînarmați, care-și cereau dreptul lor de veacuri, ca muncitori cinstiți ai pămîntului. Am aflat de uciderea învățătorului Constantinescu, de 82 de ani, care a ieșit în fața trupelor pentru a pleda cauza femeilor și copiilor rămași în sat și care a fost imediat împușcat. Mi s-a mai spus despre fetița Elena Grigore, de numai 12 ani, care — după ce a fost interogată cu privire la locul unde s-au ascuns părinții ei — a fost executată într-o livadă, sub un prun. Și, ca-n poveste, imediat florile prunului au început să se reverse asupra ei, acoperind-o cu un giulgiu alb. Dar... dosarele n-au fost aduse !

— Cum a motivat acest lucru mareșalul ?

— Simplu și milităreste. S-a ridicat și a declarat că aceste dosare nu mai există, deci nu mai au cum să fie găsite. Mai mult, și-a dat cuvîntul de militar, de mareșal, că respectivele documente sînt imposibil de procurat.

— Atunci ?

— Atunci.. Potrivit Legii pentru apărarea onoarei, proba veritații a fost respinsă !

Bazil Gruia pare și acum, la 47 de ani de la data procesului, la fel de afectat ca atunci pentru această flagrantă injustiție. Dar, pe de altă parte, la fel de emoționat ca și atunci, amintindu-și de propria-i pledoarie, rostită înainte de pronunțarea verdictului.

— Era în 29 noiembrie. Venisem, ca și pînă atunci, cît am putut de elegant îmbrăcat, cu pantaloni în dungi și haină de culoare închisă. Mareșalul, la rîndu-i, era îmbrăcat în negru, cu papion. L-am zărit, cînd m-am ridicat să iau cuvîntul, urmărindu-mă cu atenție, cu o privire sfredelitoare. Am spus, printre altele :

Domnul mareșal Averescu a crezut oportun să provoace prin mine o lămurire istorică a îndoliatelor evenimente din 1907. Domnia sa a socotit poate că destul au zăbovit 23 de ani, sîngerate, în opinia publică,

Procesul „inutilelor orori"

ororile inutile care au umplut gurile țăranilor flăminzi cu plumb în loc de pîine. Și aidoma credinciosului care simte nevoia unei spovedanii, domnul mareșal Averescu a găsit prilejul util de-a o face, apelînd la protestatara mea tinerețe al cărei fruct e și articolul incriminat azi. Cine a citit înfiorat tragedia răscoalelor ce se dezbat azi, a încercat desigur, ca și mine, aceeași zguduire sufletească și aceeași necesitate de protest. Fiindcă la vînătoarea crîncenă din 1907 nu s-au împușcat dihanii sau eiini vagabonzi, ci oameni.... Țărănimea română, dacă a rupt zăgazurile răbdării și s-a răsculat, nu a făcut-o dintr-un simplu joc de-a revoluția. Caracterul blajin și nesetos de sînge al țăranului nostru — care este simbolul abnegației — a trebuit să fie groaznic încercat pentru a izbucni în mișcări violente. Dar, durere, conducătorii statelor nu țin seama de aceste realități. Ei n-au altă soluție pentru potolirea unei răzvrătiri țărănești decît o lozincă stereotipă : menținerea ordinei. În numele acestei lozinci se comit apoi cele mai revoltătoare abuzuri, prin care se pun în afară de legi tocmai acei care impută țăranului ieșirea din legalitate. Așa s-a întîmplat și la 1907... Nimeni nu s-a străduit să combată răul care s-a îngrămădit latent zi de zi și a provocat în mod necesar dezlănțuirea răscoalei. Dar cu toții s-au grăbit să se ofere în numele așa-zisei „salvări a patriei", spre a o reprima cu îndîrjire. Au trecut la răzbunări și execuții bizare, la împușcarea de simpli bănuiți, de copii, de femei și moșnegi, care nici n-au putut participa la răscoale. Și ceea ce e mai dureros și mai grav : cele mai multe cruzimi s-au săvîrșit după reprimarea răscoalei, cînd „maiestatea sa ordinea" era deja asigurată. Cum se putea deci împăca sensibilitatea noastră latină cu aceste orori care au stropit cu sînge inutil lupta spre mai bine a păturii noastre rurale ? Căci, în definitiv, ce a însemnat răzvrătirea de la 1907 dacă nu o etapă în drumul spre ideal al țărănimii române?

— Totul e spus foarte frumos, din suflet, emoționant. Dar, în fața unui tribunal aveați nevoie de probe. Care au fost, în afară de elocință, armele dumneavoastră în acest proces ?

— Eram tînăr poet. Singura mea armă era poezia.

— Cum așa ?

— Am spus, în continuarea cuvîntului meu, după ce am citat, din presa timpului, multe paragrafe care vorbeau cu claritate, pe față, despre modul în care a fost înăbușită răscoala :

Cred că e destul, deși ororile comise fără nici un rost ar putea completa la nesfîrșit acest dureros tablou. Căci, deși domnul mareșal Averescu a afirmat că dosarele oficiale au dispărut, totuși opinia publică și mai ales conștiința populară n-a putut fi furată. Ea s-a cimentat în zguduitoare poezii populare și s-a perpetuat de-a lungul anilor, făcîndu-se cunoscute toate ororile sîngeroase de acum 23 de ani.

— Și ați recitat asemenea poezii în fața tribunalului?

— Firește. Un prieten, Ion Chelcea, mi-a adus o sumedenie de versuri culese de prin sate. Atîta vreme cît ele circulă, e mai mult ca sigur că s-au născut din fapte reale, din durerea celor ce au asistat la masacrele din 1907. Poeții nu știu să mintă. Iar poetul popular cu atît mai puțin. Cum ar fi putut el spune, fără să fi trăit spaima de moarte, versuri ca acestea : „Tunurile le-așeza / și-apoi începe-a trăgea. / Anul nouă sute șapte / cînd au fost bătuți la spate / cu bețe, funii udate.... / Pe care cum îi prindea / îi bătea și-i canonea / și la pușcă-i trimitea / și-i vedea pe toți căzînd / ca toți iepurii prin crîng" ? Sau acestea : „Cînd a fost la Băilești / stai în loc și te jelești / cincizeci de case la rînd / le-au bombardat la minut".? Cît despre cei răspunzători de asemenea crime, poetul popular spune fără rețineri: „Foaie verde și-o lalea, / după ce că-i împușca / o groapă mare făcea, / o sută cincizeci băga / cu carnea lor se hrănea / pînă osul rămînea, / că nimeni nu îndrăznea / să se ducă ca să-i ia / că soldații foc trăgea / c-așa ordinu avea." După asta, am spus :

Ce rezultă din toate acestea, Domnule Președinte și Onorat Tribunal ? Că s-a plămădit zi de zi o atmosferă puțin favorabilă domnului mareșal Averescu în legătură cu răzvrătirea din 1907, atmosferă pe care domnia sa n-a încercat s-o spulbere, nu știm din ce motive, pînă azi. În încheiere, Domnule Președinte și Onorat Tribunal, îmi permit să vă atrag atenția asupra unui lucru esențial și anume: atît domnul mareșal Averescu cît și apărătorii domniei sale au cerut condamnarea mea și pe motivul că sînt tînăr. Da, dar dacă eu mă mîndresc cu ceva, este tinerețea mea caldă pe care o închin cu toate avînturile ei creatoare patriei și neamului meu.

— Și, după această ultimă luare de cuvînt, s-a pronunțat sentința...

— Nu, pronunțarea ei a avut loc două zile mai tîrziu, la 1 decembrie 1930.

DAN MUCENIC ■

Gloria aparține celor care iubesc

MARIOARA GODEANU

Cerul să fie albastru și apele limpezi

Nu de puține ori, descoperirile fundamentale își dezvăluie abia cu timpul valoarea lor utilitară, importanța pe care o pot avea în dezvoltarea cunoașterii, a progresului general. Oamenii, mulți dintre ei, se mai întreabă, și astăzi, de pildă, dacă sosirea pămintenilor pe lună va influența viața și problemele planetei noastre. Dar știm tot atît de bine că o întreagă istorie a științei a demonstrat că, mai devreme sau mai tîrziu, descifrarea realității interioare și exterioare omului conduce direct sau indirect la modificarea condiției umane. Știința înseamnă putere, spunea Francisc Bacon cu șapte veacuri în urmă.

Amintesc toate acestea deoarece, și în cazul unor descoperiri la care am luat parte, îmi este greu să conturez cu exactitate rolul pe care acestea îl vor avea în redimensionarea cunoașterii și înfăptuirilor de ordin practic. E adevărat, roadele au început să apară, dar cercetarea de specialitate mai are mult de spus în această privință. Mă refer la trei direcții principale care, în ultimii ani, au concentrat în mod particular atenția noastră. Spun „a noastră", deoarece problemele în cauză au constituit obiect de cercetare nu numai pentru un colectiv al Institutului de Științe Biologice din București, ci și pentru alți numeroși colegi pasionați din Capitală și județele țării. În fapt, temele noastre se confundă cu trei din întrebările fundamentale ale omului contemporan : cine și în ce mod participă la imensul circuit al materiei ? De ce energia este ciclică ? Cum putem păstra puritatea apelor și a imensului ocean verde al planetei ?

Am căutat să dăm un prim răspuns acestor întrebări, investigînd ani la rînd unele fenomene caracteristice plantelor acvatice, ceea ce ne-a prilejuit realizarea unor culturi în județele Argeș, Bistrița, Mureș, Călărași, Neamț, Arad, Buzău, Timiș. Au fost alături de noi specialiști din I.S.P.H., I.S.L.G.C., I.P.C.T., Institutul de cercetări de la Fundulea, I.E.C.B., I.F.I.N., I.B.N.A., I.P. București și I.A. Timiș care ne-au dat tot concursul pentru înfăptuirea instalațiilor biotehnologice și a „grădinilor plutitoare". A fost o lucrare de proporții care s-a desfășurat sub coordonarea Consiliului Național pentru Știință și Învățămînt, succesele dobîndite fiind indisolubil legate de sprijinul activ pe care l-am primit din partea acestui înalt for științific. „Flacăra" a scris pe larg despre aceste realizări, iar o echipă de cineaști a Studioului „Alexandru Sahia" le-a dedicat un film documentar ce a dus în lume mesajul nostru științific (filmul a obținut, de altfel, trei premii internaționale).

Ne-a preocupat apoi o altă mare descoperire a veacului nostru : comunicarea la plante, intracțiunea bioenergetică din sfera viului, acel misterios limbaj nemediat de cuvinte ce înfrățește și intercondiționează plantele și animalele. E o cercetare de care se leagă atît de multe speranțe și în primul rînd dorința de a cunoaște mai bine, mai exact, lumea în care trăim. Pămîntul nu este numai al omului, el trebuie să-l împartă cu lumea vegetală și animală care-i însoțesc existența de milenii și în lipsa căreia viața lui ar fi de neconceput. Animat de aceste gînduri, studiul nostru a cîștigat de îndată adeziunea unor colegi din diverse compartimente de cercetare fizică, electronică, medicină, biochimie, construcții de mașini.

În sfîrșit, îmi mai îngădui să amintesc că cea de a treia preocupare prioritară este legată de înfăptuirea unor instalații biotehnologice de epurare și obținere de biomasă ridicată pe verticală, cercetări care, sperăm din nou, vor avea implicații numeroase și neașteptate în economie.

Toate acestea se subsumează unei idei-program, aceea de a face ca apele și cerul patriei noastre, ca plantele și viețuitoarele, această zestre ancestrală a poporului nostru, să-și păstreze puritatea, pentru ca omul acestor pămînturi să se bucure de comorile și vitalitatea naturii, să-i cunoască tainele și să afle, prin armele științei, noi mijloace pentru folosirea rațională și eficientă a marilor bogății ale biosferei. Alături de atîția alții, sîntem și noi încredințați că viitorul planetei va fi cu atît mai luminos cu cît omul va înțelege să asigure și să permanentizeze conviețuirea lui cu lumea largă a celorlalte viețuitoare, respectul de natură, acest tovarăș nedespărțit al trecerii noastre, fiind semnul distinct al respectului față de noi înșine.

ILDIKO JARCSEK-ZAMFIRESCU

Actorul

Actorul... Ce înseamnă actorul pentru mine, ca spectator ? O făclie arzînd ? O oglindă a vremii ? O coardă de vioară ? Un creier, o inimă, o floare ? O materie ce naște vise ? Toate laolaltă și fiecare lucru în parte. Este acest copil de duminică al omenirii o ființă de oțel și fire de păianjen, de ape limpezi și străfunduri răscolite, o pasăre Phoenix ce renaște zilnic din propria-i cenușă.

Iubesc, admir, dar mai ales respect acești oameni, care trăiesc arzînd și ard trăind pentru lumea care este teatrul.

Îi iubesc pentru capacitatea lor totală de joacă, joc și dăruire prin care se aseamănă cu copiii, îi admir pentru resursele lor interioare nesfîrșite și îi respect pentru dorința lor de a ne împărtăși știința vremilor despre conviețuirea umană.

Ce înseamnă pentru mine meseria mea de actor ? Este respirația mea, cartea mea, refugiul meu, interesul meu politic, este filtrul meu prin care, cu suflet, minte, inimă și sudoare încerc să transpun în artă lumea noastră de azi și de ieri. Procesul e contorsionat, anevoios. Consider că abia atunci este încheiat, cînd ceea ce fac pare atît de ușor încît pare născut din mine, odată cu mine.

Dar instinctul nu este suficient, trebuie să studiezi, să-ți cultivi spiritul, să te dezvolți.

În artă a te opri înseamnă un pas înapoi.

Brecht spune : „Cînd citiți rolurile voastre, cercetînd, căutați noul și vechiul, căci timpul nostru și timpul copiilor noștri este timpul luptelor între nou și vechi". E un crez al meseriei mele, un crez al meu ca om de teatru. Slujesc un teatru cu o nobilă misiune în concertul instituțiilor artistice românești și aș așez, cu conștiința mea, la temelia lui, adevărul, vibrația la unison cu chemările timpului pe care-l trăim, răspunderea pentru creșterea, în această lumină, a celor cărora ne adresăm. Creștem odată cu ei, cu spectatorii noștri. De aceea, încă o dată : în artă a te opri înseamnă un pas înapoi.

ION ARDELEANU

Document și istorie

Istoria s-a constituit ca știință ca urmare a acumulării unor ample și evidente mărturii despre trecutul societății omenești. Arheologia ca disciplină istorică a determinat pe măsura progreselor realizate întregirea imaginii despre epocile trecute. În funcție de apariția scrisului și a mijloacelor de consemnare și transmitere — informațiile despre societățile și generațiile trecute s-au înmulțit vertiginos ele generînd prin sintetizare scrierile cu valoare istorică.

Dezvoltarea istoriografiei românești a fost rezultatul preocupării pentru conservarea, publicarea documentelor. Acum aproape 140 de ani „Magazinul istoric pentru „Dacia", editat de August Treboniu Laurian și-a propus, și în mare măsură a reușit să publice documente din trecutul de luptă al românilor. Aceeași a fost preocuparea lui Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Alexandru Odobescu, Grigore Tocilescu. Indiscutabil că opera marelui savant Nicolae Iorga strălucește în constelația istoriografiei române prin munca neobosită de publicare a izvoarelor. Marile arhive și biblioteci din țară dar mai cu seamă din țările europene relevă prezența marelui istoric care cu grijă a strîns și publicat numeroase documente.

Publicarea izvoarelor este componenta esențială a istoriografiei românești contemporane. Avînd ca trăsătură fundamentală indicația metodologică dată de secretarul general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu — privind cercetarea, scrierea și predarea istoriei în spiritul adevărului științific, specialiștii din țara noastră au stăruit și stăruiesc pentru publicarea izvoarelor. Această constantă a cercetării științifice are ca temei grija și preocuparea prin Direcția Generală a Arhivelor Statului pentru strîngerea, păstrarea, conservarea și punerea la îndemîna istoricilor a documentelor. Prin unirea eforturilor cercetătorilor, specialiștilor din arhive, în ultimii ani au fost publicate semnificative colecții de documente provenite din arhivele naționale și din străinătate.

Multe din „petele albe", lipsite de documentare, despre unele momente și evenimente existente în trecut, astăzi sînt bine documentate, cunoscute și interpretate la adevărata lor valoare. Pentru teme și perioade care în trecut se afirma că nu există documente, că nu se pot face afirmații care să evidențieze locul și rolul românilor în contextul istoriei europene, universale astăzi se beneficiază de valoroase volume de documente.

Constituie o mîndrie și în același timp o datorie de a se continua activitatea de investigație pentru publicarea de izvoare. Numai în ultimii ani au fost publicate : 4 volume de documente interne și externe sub titlul : „Mihai Viteazul în conștiința europeană", Editura Academiei R. S. România, 2 volume de documente Răscoala de la 1784, Editura Academiei R. S. România, 2 volume „1848 la români", 2 volume „1859 la români", 6 volume „1918 la români", 4 volume „23 August 1944. Documente", toate la Editura științifică și enciclopedică. La acestea se adaugă alte mărturii publicate cu diferite prilejuri de Editura Militară, Editura Junimea.

Izvoarele, coroborate cu istoriografia fiecărei perioade, cu extinderea cercetării interdisciplinare oferă posibilități multiple pentru cercetarea și scrierea istoriei așa cum a fost. Iată de ce ca urmare a unei activități sistematice se poate spune că **Document** înseamnă **Istorie.** Niciodată în trecut nu a existat atîta preocupare, îndrumare, sprijin din partea statului față de istorie ca în zilele noastre. Este atestată această afirmație de adevăratele palate construite sau amenajate pentru arhive, pentru muzeele de istorie. În același timp a crescut mult numărul specialiștilor care au ca preocupare principală investigarea, cercetarea, publicarea mărturiilor trecutului. În hrisoavele, zapisele, actele trecutului s-a descifrat și pe baza lor se poate scrie istoria glorioasă a poporului român, istorie care astăzi contribuie la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a tuturor fiilor patriei — generații tinere și vîrstnice — în vederea angajării lor plenare la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul scump al patriei.

PASCAL BENTOIU

Temeiurile artistului

Toate activitățile purtate sub semnul unei intenții sunt fără îndoială prețioase. Unele au în plus darul de a conferi grupului uman în interiorul căruia ele se desfășoară calitatea inconfundabilă pe care o numim identitate. Între acestea artele ocupă probabil un loc dintre cele mai importante, dacă ne gîndim în ce măsură italienii, de pildă, își precizează profilul general prin figuri impunătoare precum Dante, Leonardo, Rafael, Michelangelo, Palestrina, Verdi și atîția alții, care au marcat puternic feluritele domenii artistice. Poate că nu toate popoarele sunt la fel de înzestrate ca italienii, dar tot ce am cunoscut sub acest raport despre români — în aproape o jumătate de veac de înmagazinare și reflexie — mă face să-i consider similar dăruiți. Sunt convins că orice autentic artist român își desfășoară acțiunea cu conștiința, mai clară ori mai puțin clară, a efectului major amintit : precizare a identității spiritual-artistice, pentru prezent și pentru viitorime.

Căutînd a defini încă unul dintre temeiurile creației artistice, mi-am amintit de vorba unui om de duh al veacului trecut : „Am observat că de la o vreme natura a început să semene cu pînzele domnului Corot". Indubitabil, artistul adună în sufletul său ecouri ale sensibilității semenilor cu o intensitate extraordinară, dar în același timp, prin creația sa, el poate fi dintre aceia care modelează felul de a simți al unui întreg popor. Nu poate fi vorba aci de un scop urmărit conștient și ambițios, ci de un efect binecuvîntat doar al acelei acțiuni care sparge un plafon valoric foarte înalt. Simțămintele și gîndurile noastre despre lume și oameni ar fi probabil altele și mai sărace în lipsa unor modelatori de conștiință și sensibilitate care poartă numele Eminescu, Andreescu, Luchian, Caragiale, Brâncuși (sunt evident mult mai mulți, însă încerc să aleg pe cei mai elocvenți pentru argumentul expus).

Aș poposi în fine asupra necesarei ridicări progresive a artistului către universal. Ea se petrece vizibil în traiectoriile individuale, dar —, mai ascuns — și în ansamblul unui domeniu artistic, precum și în marea curbă evolutivă a unei culturi. Pentru muzician — singurul ale cărui probleme le cunosc dinăuntru — ridicarea înspre universal se desfășoară spectaculos odată cu înstăpînirea sa asupra formelor complexe, întîi elaborate la sugestiile tradiției, apoi eventual create integral ; e vorba aci de conceptualizarea tot mai intensă a artei sale, cu preocuparea desigur de a nu pierde pe parcurs sensibilitatea ascuțită a detaliului concret. Creația populară se petrece în genere în forme restrînse, succinte, de multe ori închise, ceea ce nu exclude virtualități apreciabile de aprofundare a conținutului. Rapsodizarea apare drept primul etaj al depășirii acestui stadiu formal. Dincolo însă de rapsodizare există alte trepte ce poartă în sus, iar în această privință opera unui Enescu — dar nu numai a sa, mă gîndesc deopotrivă la creatori ca Jora și Paul Constantinescu — arată limpede sensul mereu ascendent către atingerea universalității în gîndire și în expresie. Pitorescul ca atare e bun, însă el se cuvine depășit, iar atingerea unor zone mai generale, implicit mai abstracte, se vădește a fi sensul însuși al evoluției firești, deci al vieții unei culturi.

Am amintit doar cîteva dintre motivările interioare ale meseriei de care mi-am legat viața. Există și altele, dar expunerea lor ar cere un spațiu mult mai larg.

MARIA SLĂTINARU-NISTOR

Datorie și onoare

Uneori cînd, în mod firesc, sînt și eu năpădită de îndoieli în legătură cu ceea ce fac, cînd sînt nemulțumită de felul cum mi-a reușit interpretarea unui rol, îmi spun : oare n-ar fi mai bine să renunț ? Oare n-ar fi mai ușor să nu mai urc niciodată pe scenă, să nu mai cunosc tensiunea la care te supune fiecare spectacol ?

Sînt întrebări firești pentru orice artist, nu numai pentru mine. Oricare slujitor al artei și le-a pus și de aceea am curajul să le repet în fața miilor de cititori ai revistei **Flacăra** —

mai mult lupta decît succesul

MIRCEA MARTIN

Adevărul întreg

Nu sînt istoric decît cel mult al ficțiunii și al imaginației poetice, dar problema adevărului acestei științe care ne implică pe toți nu-mi este nici mie indiferentă. Chiar și ficțiunile artistice sînt mai convingătoare cînd se întemeiază pe un adevăr istoric. Iar dacă se întîmplă ca ele să fie cele care îl relevă, impactul cu marele public este asigurat și destinul lor se îmbogățește cu un prestigiu suplimentar.

Om de litere fiind, resimt legăturile cu istoria acestui popor ca pe o fatalitate. Nu numai limba, dar și trecutul lui constituie pecețile unei apartenențe firești pe care încerc s-o convertesc într-o opțiune mereu repetată ca probă a propriei mele libertăți. Oricît anumite noțiuni vor fi devenit — cu cuvintele lui G. Călinescu din **Viața lui Mihai Eminescu** — „bătătură arîdă de atîta călcătură", nu pot înțelege cu adevărat trecutul decît reasumîndu-mi-l. Cred că datoria istoricului e să vizeze examenul integral și integrator al trecutului, stabilind legături necesare, logice vreau să spun, cu prezentul și chiar cu viitorul. Legături logice mai întîi, necesare abia pe urmă, adică necesare în primul rînd devenirii istorice în ansamblul ei și numai în al doilea rînd unei punctualități actuale.

Adevărurile acestea există, chiar dacă istoricii le-au interpretat diferit. Cele referitoare la secolul nostru reprezintă pentru supraviețuitorii generațiilor mai vechi niște realități trăite. Ele nu pot fi transmise însă numai ca mențiuni personale. Fapte nescoase prea multă vreme la iveală riscă să pară cu timpul neverosimile și, în orice caz, să fie cu ușurință răstălmăcite.

Cultura română în totalitatea ei are nevoie de acest adevăr al istoriei în integralitatea lui complexă. Literatura și-a adus mărturiile ei care nu sînt însă îndeajuns suplinitoare, în ciuda unor reușite de multe ori remarcabile. Mai cu seamă tinerii, generațiile care vin, trebuie să-l afle întreg pentru a fi în stare să-l poarte mai departe. Dificultățile create de conjunctura mereu schimbătoare nu au cum fi invocate drept circumstanțe atenuante. Istoria nu e scuza istoricului.

În speranța că nu voi comite o impietate, aș spune că e cazul să ne despărțim o dată pentru totdeauna de vorba, înțeleaptă altfel, a cronicarului : „Nu sînt vremile subt om, ci bietul om subt vremi", cu care ne-am mîngîiat și în care ne-am odihnit, nu fără o anume voluptate. Înțelepciunea aceasta nu aparține secolului al XX-lea în care omul mai poate fi sub vremi, dar nu și adevărurile lui.

TEOFIL VÎLCU

Monolog despre șansele mele

Dacă aș fi orgolios aș spune că șansa mea este talentul. Cu înzestrarea aceasta naturală unii reușesc în meserie, alții se pierd pe drum. Am stat și m-am gîndit foarte serios ce anume m-a ajutat să ajung la satisfacțiile pe care profesia mi le-a oferit de-a lungul carierei și mi-am dat seama că, pe lîngă dragostea pentru meserie și respectul pentru public, am avut parte de mai multe șanse.

Prima șansă a mea a fost de-a avea profesori-pedagogi, oameni de o aleasă ținută morală și profesională : Ștefan Braborescu, artist al poporului, actor de rară sensibilitate și bogată cultură, literară și teatrală, poet, publicist, traducător, regizor de valoare ; Maria Cupcea, artistă emerită, o mare actriță a țării. Nu m-au lăsat de sub ochii lor, m-au „crescut" în continuare, am jucat alături de ei, m-am confesat lor cum nimănui altuia.

A doua șansă a fost că am rămas la Teatrul Național din Cluj. Mi-am făcut în felul acesta ucenicia într-o atmosferă teatrală de o emulație demnă de invidiat de către multe colective din țară. Profesionalitatea, rigoarea colectivului clujean au fost în mare măsură determinate de autoritatea regizorală a maestrei emerite a artei, Marietta Sadova. În cei zece ani de studenție și de ucenicie în colectivul Teatrului Național din Cluj am învățat cum să muncesc, cum să găsesc „cheia" profesiei. Cred că lucrul cel mai temeinic învățat a fost disciplina, seriozitatea, respectul și dragostea pentru sufletul omenesc — un necuprins în care sondezi la nesfîrșit...

A treia șansă a fost venirea mea la Iași, în anul 1959, pentru că sînt moldovean prin naștere — mai precis botoșănean — și am vrut să fiu sprijinul părinților mei la bătrînețe ; sînt singurul lor vlăstar de parte bărbătească. Am fost primit colegial și port tuturor celor de atunci caldă stimă și prețuire. Actorii pe care i-am apucat eu, marii actori cu care am jucat, moșteniseră de la Millo și învățaseră de la regizorii Aurel Ion Maican și Ion Sava, de la excelenții profesori State Dragomir și Mihai Codreanu veridicitatea și trăirea sentimentelor ce se transmit de pe scenă. De la ei am învățat că un act de teatru trebuie să aibă la bază sinceritatea și adevărul. Maturitatea mea artistică s-a împlinit alături de ei și prin ei. A fost o șansă unică — șansa mea. Desigur, e o mare bucurie să duci pe umeri o asemenea tradiție de excepție. Am simțit și simt în continuare că mi s-a încredințat ștafeta răspunderii, preluată de la acești stejari ai teatrului ieșean. În momentul de față, nucleul teatrului nostru e format din actori talentați, dispuși să caute, să inoveze, să se autoperfecționeze spre a evita un anumit manierism, o anumită rugină — îmi place mie cuvîntul ăsta — și oțelul dacă-l lași neșlefuit ruginește ; viața trece înfiorător de repede, timpul pierdut e pierdut ireversibil. De aceea, noi actorii trebuie să fim în foc continuu spre a răspunde nobilei noastre meniri.

A patra șansă a fost prezența mea la cinematografie și televiziune, unde am jucat aproape cu toți marii actori ai țării. Asta m-a făcut cunoscut și stimat în țară. Lucrul acesta presupune o răspundere care obligă la o conduită morală și profesională specială. Dacă-mi îngăduiți o glumă (dar în orice glumă este un sîmbure de adevăr), aș putea spune că datorez cîte ceva fiecărei provincii istorice.

A cincea șansă au fost regizorii cu care am lucrat, mulți dintre ei fiind astăzi între cei mai buni din țară.

A șasea șansă — soția mea cu care conviețuiesc în înțelegere, încredere, echilibru, tandrețe... Aș spune și cuvîntul **concesie**, căci nu-i ușor să-ți vezi bărbatul iubit iubind — fie și numai scenic — alte întrupări feminine. Se mai adaugă la aceasta și întîrzierile de la repetiții, de la repetițiile după repetiții... 32 de ani de viață alături de doamna ta fac cît o proaspătă declarație de dragoste.

A șaptea șansă — puterea de a munci.

A opta șansă (și următoarele) e publicul. Crezul meu artistic : responsabilitate + bun simț + simțul măsurii.

Ce este actorul ? Terminația nervoasă a semenilor săi.

Progresul și pacea

(Urmare din pag. 1)

rendele în relațiile internaționale. Ceea ce e mai grav este că, în cele mai multe cazuri, diagnosticul greșit este cel ce acuză instrumentul, ignorînd cauza posibilă a utilizării lui pentru a declansa consecințele incriminate. Așa se face că vinovată este declarată știința (și/sau tehnica) iar condamnat este tocmai spiritul prometeic ce animă ideea de progres.

„Dacă aș fi întrebat — scria Arthur Koestler în cartea sa „Janus" — care este data cea mai importantă din istoria și preistoria genului uman aș răspunde fără ezitare : 6 august 1945. Motivul e simplu. De la apariția conștiinței pînă la 6 august 1945 fiecare om a trebuit să trăiască avînd ca orizont moartea sa ca **individ** ; din ziua în care prima bombă atomică a eclipsat soarele deasupra Hiroshimei omenirea, global, trebuie să trăiască în perspectiva dispariției sale ca **specie.** Că existența individuală este o scurtă trecere, ne-am învățat să acceptăm, bizuindu-ne în schimb pe imortalitatea virtuală a genului uman. Această ultimă credință nu mai este întemeiată. Trebuie să ne revizuim axiomele".

Chiar dacă n-o exprimă în termeni direcți, această remarcă generală pune în evidență o mai mult decît dramatică **mutație în condiția umană,** pe care, însă, din păcate, filosofia n-a înregistrat-o ca atare, pentru a începe „reforjarea" axiomelor. De asemenea, natura actului istoric invocat este revelatoare pentru caracteristica profundă a epocii : este un act **politico-militar (decizia** care l-a declanșat a fost eminamente **politică),** devenit posibil datorită saltului înregistrat în dezvoltarea **științifico-tehnică.** Îmbinarea acestor doi factori este crucială pentru timpurile noastre, iar **corelația lor dialectică** — plasată, desigur, totdeauna într-un mediu social concret — vine să ne explice **dimensiunile** particulare ale fenomenului politic contemporan dar și **responsabilitățile** imens crescute față de destinul omenirii ca întreg (adică, al speciei umane) ce revin deciziei politice. De această dată, amintim doar în context, consecințele posibile ale acestei corelații dialectice asupra redimensionării, la scară planetară, a raporturilor dintre politică și morală.

Mai ales că acumularea unui potențial distructiv ce depășește pragul „necesar" sinuciderii speciei umane a făcut ca „miza jocului politic" **(l'enjeu du jeu politique)** să crească la limită. Fuziunea dintre condiția individului și a speciei, în egală măsură amenințați nu numai în esența lor (prin alienare) ci și în existența lor (prin posibilul război nuclear sinucigaș), determină o mai strînsă cooperare între filosofie și politică în scopul unei mai adecvate ierarhizări a valorilor care orientează acțiunea umană.

Se știe că politica se caracterizează, între altele, prin opțiunile pe care le realizează, pentru fiecare decizie, mai ales strategică, între mai multe alternative posibile și/sau necesare. De aceea una din definițiile sale o prezintă drept „arta posibilului".

Este indubitabil însă, pe de altă parte, că valoarea supremă a epocii este **pacea ;** ea este condiția **sine qua non** pentru ca celelalte valori să poată fi create și să devină active, după cum este și factorul care menține pe creatorul tuturor valorilor, omul însuși. Această situație inedită — care se exprimă, cum arătam, și în modificarea dramatică a condiției umane — face ca menționata definiție a politicii să întîmpine o limită esențială : pacea **nu este o alternativă** (uneori în presa noastră se mai scrie totuși incorect : „singura alternativă rațională !"), din moment ce războiul nuclear este atotdistrugător ; **pacea este un imperativ vital.** Astfel că „alternativa" : pace sau război (nuclear) este o falsă dilemă. În această problemă nu poate exista nici ezitare dilematică, nici alternativă ce implică o opțiune axiologico-politică. Așadar, repet, pacea, prin dezarmare și în primul rînd prin dezarmare nucleară — ca problemă fundamentală a epocii, cum corect și profund a definit-o președintele României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu — reprezintă nu o alternativă, ci un imperativ vital.

O asemenea apreciere cere și o radicală schimbare de mentalitate : trebuie înlocuită însăși conceptia despre victorie ; victorie **nu** asupra inamicului prezumtiv sau real, ci victorie **asupra** războiului prin eliminarea lui din viața politică ; victorie **nu** cu ajutorul armelor (tot mai sofisticate și mai costisitoare), ci victorie **asupra** armelor, prin înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a celei nucleare.

Acorduri de primăvară

La Ateneul Român, duete pentru chitară ! Concertează Cristian Alivej și Liviu Dimitriu, absolvent și, respectiv, elev al Școlii Populare de Artă — București, clasa profesor Simion Sihota. Lîngă dorite partituri celebre, acorduri de chitară clasică adu-se în Ateneu și datorită inimosului muzicolog Petre Codreanu. E de bun augur și pentru această școală care, iată, după alte concerte ale elevilor Gabriela Pestrea, Andrei Constantin și Răzvan Grigorescu pare să știe foarte bine ce înseamnă „profesionism" în munca pe care o desfășoară cu amatorii...

PAUL AGARICI ■

La Opera română

● În cadrul matineelor pentru copii, vineri 17 aprilie, la ora 11, se va prezenta opera **Micul coșar** de Benjamin Britten. Micuțul Laurențiu Moise, înconjurat de ceilalți copii ai corului „Voces primavera", va cînta alături de soliștii Cristian Mihăilescu, Cornelia Angelescu, Ruxandra Vlad, Adrian Ștefănescu. Dirijează Claudiu Negulescu.

● În spectacolul de vineri seara (ora 18), **Căsătoria secretă** de Domenico Cimarosa. În distribuție : Alexandru Moisiuc, Cornelia Angelescu, Gerda Radler, Veronica Gârbu, Nicolae Constantinescu, Nicolae Bratu. Dirijor : Carol Litvin.

● **Olandezul zburător** de Richard Wagner cu Nicolae Urdăreanu (Olandezul), Lucia Becar (Senta), Ludovic Spiess (Erick), Adrian Ștefănescu (Daland), Veronica Gârbu (Mary), Nicolae Andreescu (Cîrmaciul). Dirijează Cornel Trăilescu. Simbătă 18 aprilie, ora 18.

● În matineul de duminică 19, la ora 11, **Motanul încălțat** de Cornel Trăilescu. În rolul titular va apărea soprana Bianca Ionescu de la Teatrul de Operetă, alături de Cornelia Pop (Domnița), Gabriel Năstase (Ionică), Cristian Mihăilescu (Împăratul), Marcel Angelescu, Nicolae Andreescu, Nicolae Constantinescu și Ștefan Teodorescu (Cei 4 slujitori). Conducerea muzicală : Lucian Anca.

● Cu Eleonora Enăchescu în rolul titular, Florin Georgescu (Edgardo), Emil Iurașcu (Enrico), Gabriel Năstase (Arturo), Pompei Hărășteanu (Raimondo), Ruxandra Vlad (Alice) și Marcel Angelescu (Normano), duminică seara (ora 18), **Lucia di Lammermoor.** Dirijor : Constantin Petrovici.

● Marți 21, ora 18, Opera găzduiește o manifestare de excepție : **Concertul tinerilor laureați** ai Festivalului național „Cîntarea României" și ai unor concursuri internaționale de canto. Și-au anunțat participarea sopranele : Elena Andrieș-Moldovan, Anca Dămăceanu, Felicia Filip, Adriana Mesteș ; mezzo-sopranele Elena Gaja și Liliana Nichiteanu, cărora li se vor adăuga Lucia Cicoară, Florin Georgescu și Alexandru Moisiuc soliști ai Operei din București. Conducerea muzicală : Constantin Petrovici.

● **Bărbierul din Sevilla** de Rossini, miercuri 22, cu Lucian Marinescu (Figaro), Nicolae Bratu (Almaviva), Daniela Vlădescu (Rosina), Alexandru Moisiuc (Bartolo), Pompei Hărășteanu (Basilio). La pupitru : Constantin Petrovici.

● Monica Teodorescu va debuta în rolul Floriei Tosca din opera lui Puccini ce se va reprezenta joi 23 aprilie (ora 18). În rolul lui Mario Cavaradossi — Constantin Ene, iar în cel al lui Scarpia — Vasile Martinoiu. Conducerea muzicală : Constantin Petrovici.

● Sesizări, propuneri, soluții — un dialog fructuos între cetățeni și autorități ●

■ În legătură cu unele aspecte referitoare la asigurarea și îmbunătățirea condițiilor de transport pentru navetiștii de pe ruta Dej-Gherla-Mociu-Cluj-Napoca, aspecte semnalate de Leontin Monoses din Gherla, str. George Coșbuc nr. 6, în numele unui numeros grup de cetățeni ne răspunde, la intervenția **Consiliului popular al județului Cluj, Întreprinderea județeană de transporturi auto :** „Pentru a veni în sprijinul călătorilor care se deplasează frecvent pe această rută, s-a luat hotărîrea ca începînd cu luna aprilie să fie puse în circulație autobuze, după următorul program ; plecarea din Dej la ora 5,00, sosirea în Cluj-Napoca la ora 8,46 ; plecarea din Cluj-Napoca la ora 13,00 sosirea în Dej la ora 16,46."

■ Nu constituie pentru nimeni un secret faptul că, în general, expedierea unei telegrame nu reprezintă altceva decît transmiterea unui mesaj lapidar în situații ce reclamă urgență, ce nu suportă aminare. Și totuși...

„Subsemnata **Viorica Miron, domiciliată în Iași,** Splaiul Bahlui nr. 20 A, bl. 1, sc. C, et. 1, apart. 3, vă aduc la cunoștință următoarele : în ziua de 14.02. 1987 mama a decedat, fapt care m-a determinat ca în aceeași zi la ora 10,00 să expediez o telegramă fulger pe adresa fratelui ei care locuiește în satul Girbești, aparținînd comunei Todireni din județul Botoșani. Telegrama a ajuns în aceeași zi la oficiul P.T.T.R. Todireni — în jurul orei 20,00 — dar la destinatar abia după... 11 zile ! Unchiul meu a primit-o pe data de 25.02.1987 și în ciuda vîrstei înaintate — are 77 de ani — a mers mai multi kilometri pe jos în toiul nopții, pentru a prinde un tren cu care spera să ajungă să-și mai vadă măcar odată unica soră... Dacă ar fi sosit însă cu 9 zile mai devreme ar fi reușit... Mă întreb, oare era chiar atît de greu de transmis o telegramă care anunța totuși o veste ca aceasta ?"

■ **Consiliul popular al județului Bacău :** „În cuprinsul scrisorii semnată de Florin Stoicheciu din comuna Sascut-Bacău, acesta solicită sprijin în vederea încadrării sale și a soției în producție. Din verificările întreprinse s-a constatat că F. Stoicheciu este absolvent a 10 clase și este calificat la locul de muncă în meseria de sudor electric, că locuiește cu soția în satul Berești, aparținînd comunei amintite. Din căsătoria acestora a rezultat un copil. S-a discutat cu petiționarul și i s-a oferit loc de muncă atît lui, cît și soției, în cadrul Asociației economice intercooperatiste din Sascut, declarîndu-se astfel mulțumit."

■ Un răspuns favorabil primim și din partea **Consiliului popular județean Hunedoara,** adresat Elisabetei Vlăsceanu din Hațeg, Piața Unirii, bl. 48, sc. B, apart. 23, care solicita unele precizări privind obligativitatea efectuării contribuției prin zile muncă în cazul persoanelor aflate în situații deosebite : „Cu prilejul cercetării scrisorii s-a constatat că petenta, în vîrstă de 64 de ani, a fost pensionată gradul II de invaliditate din anul 1970 pînă în 1978, cînd a fost pensionată pentru limită de vîrstă. Este bolnavă și în prezent este supusă unui tratament medical. Biroul executiv al Consiliului popular al orașului Hațeg nu i-a aprobat scutirea de efectuarea contribuției prin zile de muncă, deoarece E. Vlăsceanu nu a anexat contestației formulate și certificatul medical care să ateste că este bolnavă. Fiind îndrumată în acest sens, petenta a prezentat și certificat medical, fiind astfel scutită de același birou al Consiliului popular orășenesc — potrivit prevederilor art. 42 din Legea nr. 1/1985 — de efectuarea acestei contribuții atît pentru anul 1986, cît și pentru acest an."

■ În mod cu totul inexplicabil, se întîmplă uneori ca unii părinți, în egoismul și inconștiența lor să hărăzească propriilor lor copii o soartă amară. Faptul devine cu atît mai grav, mai condamnabil, cu cît se manifestă într-o familie cu mai mulți copii... Cazul la care ne referim a fost dezbătut pe larg de către autoritățile județului Constanța, iar concluziile rezultate ne-au fost transmise de **Consiliul popular al orașului Cernavodă :**

„Alecu Ioan, încadrat ca ofiter fluvial la S.U.G.T.C. 6 Cernavodă este căsătorit din anul 1974 cu Alecu Săndica, neîncadrată în muncă, din conviețuirea cu aceasta rezultînd 6 copii : Alecu Marius, în vîrstă de 12 ani, în prezent aflat în îngrijirea bunicii din comuna Poiana Burchii-Prahova unde urmează cursurile școlare, Alecu Florin Ionel, în vîrstă de 10 ani, elev în clasa a IV-a la Școala generală nr. 1 din Cernavodă, Alecu Onuț în vîrstă de 8 ani, elev în clasa a I-a la aceeași școală, ceilalți trei copii nefiind de vîrstă școlară.

Soții Alecu sînt stăpîniți de viciul beției, consumă băuturi alcoolice în cantități excesive, după care, în stare de ebrietate provoacă scandal, se despart adesea, lăsînd copiii nesupravegheați, lipsiți de hrană și îngrijire. Locuința pe care o ocupă în blocul 14 din str. Liliacului, este neîntreținută, nemobilată, devenind necorespunzătoare din punct de vedere igienico-sanitar. Deși li s-a atras atenția în nenumărate rînduri atît de către biroul executiv, cît și de organele de miliție să se preocupe de îngrijirea corespunzătoare a copiilor lor, aceștia nu au înțeles să procedeze astfel, continuînd să manifeste nepăsare în exercitarea obligațiilor morale firești ce le revin față de copii. Avîndu-se în vedere toate acestea, în anul 1986, de către biroul executiv, cît și de organele de miliție să se preocupe de îngrijirea corespunzătoare a copiilor lor, aceștia nu au înțeles să procedeze astfel, continuînd să manifeste nepăsare în exercitarea obligațiilor morale firești ce le revin față de copii. Avîndu-se în vedere toate acestea, în anul 1986, toți, apți pentru muncă, deci avînd astfel posibilitatea de a asigura copiilor condițiile necesare unei dezvoltări normale, Comisia județeană pentru ocrotirea minorilor a dispus închiderea dosarelor, cu atît mai mult cu cît ambii părinți și-au exprimat angajamentul ferm de a-și relua îndatoririle privind creșterea și îngrijirea lor. Totuși comportarea celor doi a rămas neschimbată. Datorită acestei stări de fapt, biroul executiv al Consiliului popular orășenesc Cernavodă, în urma propunerilor colectivului de sprijin al autorității tutelare, **a hotărît ca numiții Alecu Ioan și Săndica să fie decăzuți din drepturile părintești,** înaintîndu-se în acest sens acțiune la Judecătoria Medgidia, și să întocmească dosare de cuprindere în unități de ocrotire pentru cei cinci copii."

Comentariile sînt de prisos...

■ „Sînt posesorul unui autoturism Dacia 1300 fabricat în anul 1978 — ne relatează **Valer Borșa din Bistrița,** Aleea Plopilor nr. 6, sc. A, apart. 6 — și datorită unor uzuri firești, apărute după un însemnat număr de kilometri parcurși, motorul a început să dea semne de oboseală, concretizate printre altele și prin consumul excesiv de ulei. Dacă în anul trecut puteam procura de la stațiile PECO un litru de ulei pentru completare, fără a mi se condiționa cumpărarea lui în funcție de predarea unui litru de ulei uzat, în data de 16.03.1987 am avut surpriza de a fi refuzat categoric, invocîndu-se un anume ordin al Direcției județene PECO. Pentru a mă informa exact, m-am deplasat la sediul acestei direcții, dar am plecat total nelămurit. Desigur, măsurile de recuperare a uleiului uzat sînt binevenite, dar puțin discernămînt în aplicarea lor se impune de la sine ! În mod logic, de unde să predau ulei „la schimb", atîta vreme cît motorul mașinii mele se încăpățînează să-l tot piardă ? Mi-am irosit timpul, nervii și nu în ultimul rînd benzina pentru ca în final să nu mă aleg cu nimic ! Mi se pare nefiresc."

■ „Vă scriu în numele locatarilor blocurilor B 51 și B 52 din B-dul. Decebal nr. 4, din Oradea, membri ai Asociației de locatari nr. 168. În luna martie a.c. s-a împlinit un an de la darea în folosință a blocurilor menționate (de 8 etaje), dar nici în prezent ascensoarele nu funcționează. În urma interpelărilor noastre, constructorul — **Întreprinderea județeană de gospodărie comunală și locativă Oradea** — a motivat întîrzierea punerii în funcțiune a lifturilor prin existența unor defecțiuni de construcție, promițînd totodată remedierea acestora și predarea ascensoarelor. Promisiuni însă și atît. Oare intervalul de timp de un an nu a fost suficient pentru I.J.C.L. Oradea pentru a remedia unele defecțiuni și a da în folosință cele 4 lifturi ? Mă întreb, cum este posibil astăzi, cînd toți punem atîta accent pe calitatea muncii, pe responsabilitatea fiecăruia dintre noi la locul de muncă, să fie tolerată această lipsă de seriozitate din partea constructorului ? În aceste blocuri locuiesc bătrîni, femei însărcinate și copii. Toți, precum și ceilalți locatari sînt obligați să urce de mai multe ori pe zi 5, 6, 7 și 8 etaje. În speranța că veți publica aceste rînduri și că astfel vor auzi și cei răspunzători, vă mulțumesc anticipat." **(Gavril Nuțiu, B-dul. Decebal nr. 4, bl. B 52, apart. 43, Oradea).**

Pagină realizată de CONSTANTIN BALACCIU ■

Simple nedumeriri...

Din fericire, situațiile nedorite la care ne vom referi nu sînt tocmai numeroase. Nu sînt, pentru că într-un climat de bun simț, de ordine interioară, de responsabilitate ele își croiesc drum tot mai greu, avînd tendința de a deveni izolate, singulare. Totuși ele există, se mai ivesc pe ici și colo, și — de ce n-am spune-o răspicat — proliferează acolo unde, prin „fisuri" comportamentale ce țin strict de superficialitate și dezinteres, se ajunge ca nepăsarea să ia locul solicitudinii, neadevărul să se substituie adevărului, iar absurdul să detroneze preceptele logicii. Desigur, nu este nici locul și nici momentul potrivit pentru digresiuni abstracte. Scopul acestor rînduri nu este altul decît acela de a concretiza — deși poate în chip prea sumar — tarele unor atitudini umane ce se regăsesc îndeobște reunite într-un cuvînt pe cît de simplu, pe atît de demn de a fi exclus chiar și din dicționare : birocratismul.

Birocratismul nu se învață. Pe nicăieri nu s-a auzit încă despre vreo școală al cărei absolvenți să fie răsplătiți cu diplome de birocrați. Birocratismul apare și se dezvoltă, la fel ca și microbii, în medii prielnice. Și tot ca ei, acționează nevăzut și perfid în plină lumină a zilei. Și nu alege. Nu alege pe cineva anume să-i facă zilele amare. Pur și simplu cade pe capul primului venit care îi pică în mînă. Și nu-l slăbește pînă cînd nu îi tulbură liniștea, punîndu-l la grele încercări... Dar, cum spuneam, să nu abstractizăm prea mult. Întocmai ca la realizarea unui film documentar, vom apela și noi la „decupaje" revelatoare, din păcate reale, vizînd situații cu atît mai de neînțeles, cu cît acestea sînt de o simplitate dezarmantă...

„Prin prezenta, **Asociația locatarilor nr. 130 din Pitești,** cartier Banat, vă aduce la cunoștință următoarele : blocul nostru — B 2, situat pe strada Banat — a fost dat în folosință în anul 1974. Necazuri am avut încă de atunci, deoarece, printre altele, constructorul — Trustul Antrepriză Generală construcții-montaj Argeș, **prin nerespectarea proiectului de execuție** a ridicat, în mod eronat, două coșuri **exterioare** destinate evacuării gazelor provenite din spălătorii, coșuri care **conform proiectului ar fi trebuit încastrate în zid.** În urma cutremurului din august, anul trecut, unul dintre acestea — avînd o înălțime de 18 metri și greutate de 2,5 tone — s-a desprins, **amenințînd să se prăbușească** — după afirmațiile proiectantului — **peste cîteva apartamente.** Imediat ne-am adresat în scris atît constructorului, cît și O.J.V.L.-ului Pitești, subliniind **pericolul deosebit pe care îl reprezenta pentru viețile oamenilor** situația creată. Nici pînă astăzi însă, după mai multe reveniri, **nu s-a prezentat nimeni să vadă despre ce este vorba,** așa că vă adresăm rugămintea de a ne ajuta..."

...Martie... 1987...

TRUSTUL ANTREPRIZĂ GENERALĂ CONSTRUCȚII-MONTAJ ARGEȘ, cel care de fapt s-a abătut de la proiect, primește scrisoarea, care — **în chip cu totul ciudat** — i se încredințează chiar... spre cercetare ! Și ne comunică : „Răspuns la scrisoarea nr. 3/1987 adresată revistei dvs. și înregistrată sub nr. 431/20.02.1987 și la Consiliul popular al județului Argeș sub nr. 156/26.02.1987, de către Asociația de locatari nr. 130, cartier Banat-Pitești, prin care asociația aduce la cunoștință **un caz destul de urgent** (! ? !)... în urma căruia un coș de fum s-a dezlipit de structura de rezistență și amenință cu prăbușirea : **...existînd pericolul prăbușirii peste planșeul spălătoriei de la parter** (proiectantul preciza că peste cîteva apartamente ! — n.n.), **deoarece spălătoria nu a fost folosită niciodată** (admirabil rezultatul „cercetării" !) **și nu va fi folosită nici de acum înainte** (excelentă și previziunea în timp !), **coșurile... nemaiavînd utilitate** (logica este zdrobitoare ! !) **vor fi demolate** (incredibil ! ! !) **pînă la data de 20 aprilie 1987."**

Și un alt ...„caz rezolvat" în același spirit de responsabilitate...

„Mă numesc **Moldoveanu Maria,** locuiesc în Brăila, Cal. Galați, bl. 25, sc. 3, apart. 44 și doresc să vă informez despre un fapt cu totul ieșit din comun. Așadar, în ziua de 18 decembrie 1986 am primit din Constanța coletul poștal nr. 1328, predat de expeditor pe data de 15 decembrie. Coletul a ajuns la mine cu lipsă în greutate, adică de la greutatea de 2,600 kg. cît a avut la expediere, mi-a fost predat la greutatea de... 1 kg ! În prezența unei lucrătoare a Oficiului poștal nr. 9 am telefonat expeditorului, care a precizat nu numai conținutul coletului, ba chiar și modul exact de ambalare al întregului conținut. Faptul că integritatea acestuia a avut de suferit a devenit cert. După infinite discuții, am fost sfătuită... „s-o las baltă" ! N-am lăsat-o însă, adresîndu-mă **Direcției județene de poștă Brăila,** din partea căreia am primit un răspuns cel puțin formal, înregistrat, la nr. 42/30841 din 25.12.1986: „Urmare reclamației dvs. cu privire la lipsa unor bunuri din coletul 1328, vă comunicăm că **întrucît coletul a fost preluat la timpii de control stabiliți, nu putem stabili vinovăția** (paradoxal !) **în cazul lucrătorilor noștri, în vederea acordării de despăgubiri...**" Mă întreb, ce aș mai putea să fac ?"

...18 martie 1987, **după exact trei luni** (!) de la nedorita întîmplare... În sfîrșit, mult rîvnita rezolvare a sosit...

DIRECȚIA DE TRANSPORTURI POȘTALE BUCUREȘTI comunică : „Urmare sesizării numitei Moldoveanu Maria din Brăila... care se referă la primirea cu lipsă din conținut a unui colet poștal expediat... vă rugăm a reține următoarele : petenta a reclamat aceste aspecte înainte de a se adresa dvs., fapt în urma căruia s-au efectuat cercetări care au stabilit că reclamația este întemeiată. **iar vinovați se fac lucrătorii oficiului Brăila tranzit** (sic!). Față de cele de mai sus, s-a dispus D.J.P.Tc. Brăila despăgubirea destinatarei **cu suma de 346 lei,** reprezentînd contravaloarea **diferenței de greutate...** totodată fiind înștiințată și reclamanta."

Un amănunt deloc lipsit de importanță : **de fapt, „diferența de greutate" în valoare de 346 de lei era „reprezentată" în colet de un ceas electronic cu brățară aurie, de 1 kg. de cafea și de cîteva alte lucruri neînsemnate... Încîlcite mai sînt și căile birocrației...**

C. B.

În ziua de 15 aprilie, la orele 9 dimineața fix, călătorii din autobuzul cu nr. 3359 de pe linia 333 (Barajul Dunării — Aeroportul Băneasa) au fost somați să coboare din mașină în apropierea stației Dorobanți, deși mașina nu purta obișnuita pancartă „Se retrage la garaj". Șoferul, al cărui nume nu am reușit să-l aflăm, a anunțat călătorii că trebuie să coboare chiar acolo, între stații, dacă nu vor să fie „basculați" ori duși cu totul la garaj. La protestele legitime, dar pe un ton civilizat ale călătorilor, respectivul conducător auto fără ecuson a explicat că pentru el programul se încheie exact la ora 9 și că puțin îi pasă dacă au compostat biletul și dacă au ceva de obiectat. Cum asta se întîmplă frecvent pe liniile 333 și 334 și cum în ciuda angajamentelor asumate de direcția I.T.B. ca urmare a unui serial de articole critice apărute nu de mult în presă — în care indisciplina conducătorilor auto de pe liniile 333 și 334 era dovedită cu o mulțime de exemple — situațiile de acest gen se repetă și adaugă, uneori, elemente de impolitețe și brutalitate, sesizăm organele de control, și, firește, I.T.B.-ul. Vom publica un răspuns la această notă, pentru lămurirea călătorilor martori la incident și a acelora care au parte de incidente asemănătoare. **(Tudor Octavian)**

Poșta redacției

Penzeș Mihai — com. Cîmpulung Tisa (Maramureș) : Audiențele se țin zilnic între orele 11—14, cum dealtfel scrie în fiecare număr al revistei. Pregătiți un memoriu, neapărat semnat. ● **Drogoreanu Virginia** — Moreni : Dr. Otilia Chiculescu, Institutul de științe biologice, Splaiul Independenței nr. 293, București. ● **Gheorghiu Mihai** — Bîrlad : Există posibilitatea ca fiica dv. Cristina să fie încadrată, la cooperativa „Prestarea" din localitate. ● **Eftimie I. N. Maria** — Rm. Vîlcea : Autorizația de construcție, potrivit art. 15 din Decretul 144/1958, a fost valabilă timp de un an pentru începerea lucrărilor și doi ani pentru terminarea lor. ● **Asociația locatarilor** — str. Tulnici 10, Bl. 40, sector 4, București : Consiliul Popular al sectorului 4 ne face cunoscut că s-a intervenit la I.R.I.D.G.N.B. pentru rezolvarea situației. ● **Bulgaru Corneliu** — Bîrlad : Problema expusă de dv. în scrisoarea pe care noi am trimis-o Consiliului popular municipal s-a dovedit a fi reală și sîntem încunoștințați că s-a discutat cu familia Dunăreanu Cosma, fiind atenționată să respecte regulile de conviețuire și să mențină în stare bună de funcționare instalația sanitară din apartament, pentru a nu mai crea neajunsuri și pagube vecinilor. Sperăm că au înțeles că trebuie să se comporte civilizat. ● **Mironescu Ligia** — București : I.C.R.A.L. Giulești ne asigură că, blocul în care locuiți fiind în garanție, a cerut Întreprinderii Antrepriză pentru construcții din prefabricate (str. Al. Sahia 70) și Centralei Antrepriză Generală Construcții-Montaj (str. Lipscani 33) executarea urgentă a remedierilor din apartament. ● **Berescu Olga** — Bîrlad : La 1 august 1977, conform Decretului 197/1977, erați îndreptățită la ajutorul bănesc lunar de 200 lei pentru că aveați în îngrijire 5 copii minori, iar de la 1 ianuarie 1986 primiți 400 lei, conform Decretului 410/1985. ● **Alexandrescu Ioan Daniel** — Petroșani : Sperăm că E.G.C.L. și-a respectat angajamentul de a efectua reparațiile necesare pînă la 15 aprilie. ● **Ionescu Maria** — București : Potrivit Deciziei 935/1977 a C.E. al C.P.M.B., semestrial se efectuează regularizări dintre cantitatea de energie facturată și cea efectiv livrată. Interesați-vă la administrtor. ● **Nădășan Vasile** — Cluj-Napoca : Conform Hotărîrii Comisiei Centrale de Pensii nr. 87175/4/M/16.I.1987, pentru lunile anterioare decesului, sumele neîncasate de titularul pensiei C.A.P. pot fi plătite urmașilor dacă unitatea agricolă cooperatistă a depus contribuția datorată potrivit art. 6 din Legea 4/1977. ● **Burtea Nicolae** — Drobeta-Tr. Severin : Trimiteți aparatul defect Întreprinderii „Electromures", str. Kossuth Layos nr. 112—114, Tg. Mureș, în atenția tov. Milesan, șef serviciu desfacere. ● **Gheorghe Gheorghe** — București : Adresa dr. Ladislau Elthes : Oradea, str. Breiner Bela nr. 82.

REGHINA VĂRVICI ■

● „Flacăra" nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cît mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi. Audiențele se țin zilnic între orele 11—14.

Averea soților Adoc

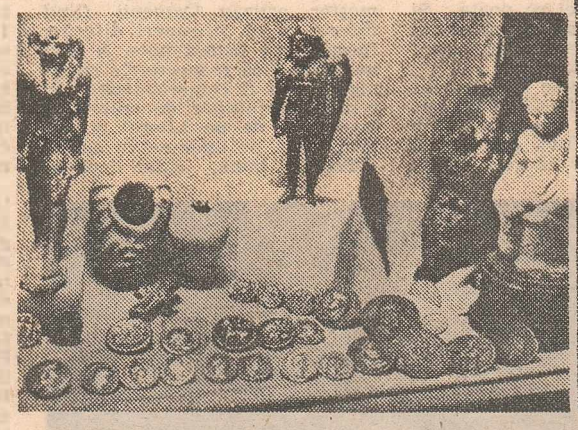

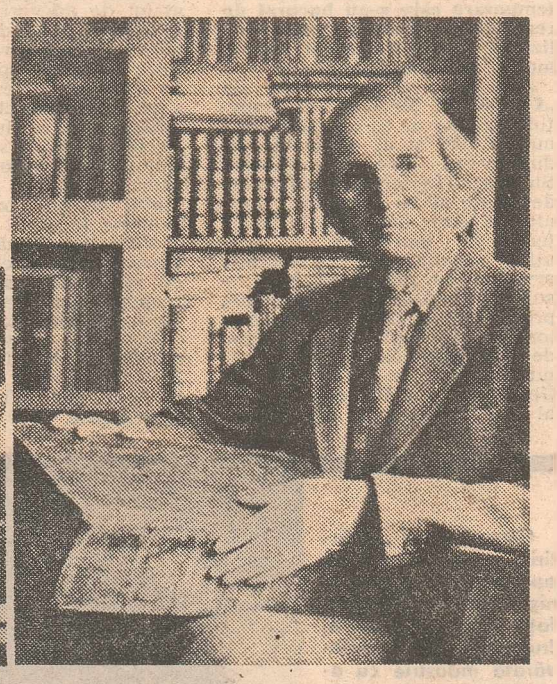

Iată că dincolo de o armonioasă și fecundă confrerie profesională, de ceea ce încintă spiritul și recunoaștem în opera monumentală a soților Gabriela și Gheorghe Adoc, am putut descoperi de curînd cîmpul larg al unor pasiuni dominante pentru istorie, arheologie, numismatică, pentru cartea veche, documentul și înscrisul original, pentru alte numeroase mărturii istorice și culturale din imperiul de umbre al trecutului. Raritățile adunate în locuință nu sînt doar dovada osîrdiei pedante a colecționarului, ci în cel mai înalt grad rezultatul unor îndeletniciri laborioase menite să întregească un crez artistic prin cunoașterea nemijlocită a trecutului național.

Descoperirea — fiindcă pentru noi este într-adevăr o descoperire — ne va face să înțelegem mai bine din ce filon adînc și bogat a izvodit ideea și apoi forma sensibilă a creațiilor de grafică, pictură și plastică sculpturală ce poartă semnătura celor doi artiști, cît de temeinică este deopotrivă documentarea pentru operele ce sînt pe cale de a prinde consistență pe pînză sau prin instrumentele de lucru ale graficii și sculpturii. Am considerat tocmai de aceea că impresionanta zestre intelectuală și artistică adunată de doi concetățeni — fie ei și reputați oameni de artă ai țării — merită să fie adusă la cunoștința marelui public. Specialistul, el însuși, parcurgînd relatarea noastră va avea, nu ne îndoim, plăcuta surpriză de a afla de existența unor documente unicat și a unor piese bibliofile rare sau foarte greu de găsit și cercetat în marile biblioteci ale țării.

Pentru adăpostirea bogatei colecții, soții Gabriela și Gheorghe Adoc au rezervat cea mai mare încăpere a apartamentului, mobilat sumar tocmai pentru a lăsa loc celor două corpuri de bibliotecă ce adăpostesc doar o parte din cele peste 5 000 de volume adunate. Pe un întreg perete au fost orînduite icoanele țărănești pe sticlă, majoritatea adunate din zona Aradului de către mama artistului. Într-o vitrină, pe etajerele bibliotecii și pe cîteva etajere stau așezate piesele de arheologie, iar într-un alt „colț istoric" al acestei odăi-muzeu stau expuse înscrisuri străvechi și un tablou original al împăratului Iosif al II-lea. Le vom prezenta pe rînd.

Am avut astfel ocazia de a avea pentru prima dată în mînă exemplare originale din Cazania lui Varlaam (Iași, 1643), Chiriacodromionul, tipărit la Alba-Iulia la 1699 (ediția a II-a a Cazaniei lui Varlaam), „pentru folosul și luminarea neamului nostru românesc" ; colecția de legi feudale, „Approbatae Constitutiones Regni Transilvaniae", Cluj 1779, „Supplex libellus valachorum Transilvaniae" (1791) ; un exemplar din prima ediție a „Istoriei pentru începutul românilor în Dacia", lucrare de căpătîi a lui Petru Maior, editată la Buda la 1812, ; „Economia stupilor" de Ioan Molnar Piuaru, „doctorul de ochi în marele prințipat al Ardealului" (Viena, 1785), precum și „Retorica" (1798) și „Istoria universală" după Millot (1800) de același autor ; Opera lui Gh. Șincai „Elementa linguae Daco-Romanae sive valachicae", ediția din 1805.

Prin amabilitatea gazdelor, am putut ține în mînă (mai exact spus, pe genunchi) și un exemplar original din Biblia tradusă de Samuel Micu Klein, tom în greutate de 6 kilograme, prins în coperți de fag, legate în piele de vițel. O raritate o reprezintă în continuare „Noul doxatar prefăcut în românește după metodul vechi al serdarului Dionisie Fotino" de Anton Pann, carte cu iscălitura autografă a autorului, deoarece, notează celebrul folclorist și muzician „Cîte nu vor avea această subsemnare sînt fără de voia mea".

Din colecția de periodice amintim : **Foaia duminicii** (Brașov, 1837) **Foaia pentru minte, inimă și literatură** (1838), **Alăuta Românească** (Supliment literar al Albinei Românesci) editat la 1838, **Curierul de Ambe-Sexe** (1846). Alte documente : **Legiurea Caragea** (1818), **Dizertație despre Tipografiile românești**, de Vasilie Popp, Sibiu, 1838. (Prima bibliografie românească), **Buletinul Adunării Ad-hoc a Moldovei.** Poeziile lui Paris Mumuleanu,. Iancu Văcărescu etc., toate în ediții originale.

Vă propunem un al doilea popas în fața unui colț de documente transilvane, unde piesă cea mai de preț o constituie un portret original (ulei pe pînză) al împăratului Iosif al II-lea. Monarhul este înfățișat într-un costum de epocă, garnisit cu lavalieră și jabou și purtînd însemnele unor distincții militare : Ordinul militar „Maria Tereza" (înfățișat printr-o eșarfă roșu-alb) și Ordinul Stelei (Ordenssterne). Tabloul nu este semnat, dar desenul, lumina, elementele de fizionomie precum și existența la Viena a unei picturi asemănătoare ca tratare stilistică (în care împăratul, în uniformă de husar, are același aer și poartă aceleași decorații) sînt amănunte ce i-au îndemnat pe experți să atribuie lucrarea lui Girolamo Battoni (1708—1787). Sub tablou, Gheorghe Adoc a fixat în rame mai multe înscrisuri din veacul al XVIII-lea : o patentă (dispoziție), tipărită la 1787, și o Dispoziție parafată cu ceară roșie, dată de oficialitățile din Abrud pentru urmărirea unor iobagi fugiți de pe moșia unui stăpîn feudal. Numele acestora : Andrei Giurcă, Dumitru Popa și Popa Simion, toți trei săteni din comuna Lupșa. În sfîrșit, au mai fost înrămate cîteva jalbe adresate de iobagi autorităților cezaro-crăiești. De notat că plîngerile sînt redactate în limba română (probabil de preotul comunei sau alt știutor de carte) într-o vreme cînd, în Imperiul habsburgic, limba cancelariilor nu putea fi decît latina, maghiara sau germana. O dovadă în plus că oamenii acestor pămînturi, cei mai vechi între cununa de piatră a Carpaților, au continuat să-și exprime de veacuri bucuria și necazul în graiul lor strămoșesc, cu demnitatea de a rămîne ei înșiși chiar și atunci cînd nevoia de dreptate i-a obligat să înainteze petiții celor de alt neam. Jalbele aduc mărturia unor litigii iscate între sătenii comunei Lupșa, dar dincolo de conflictele consemnate, manuscrisele dezvăluie starea de mizerie, umilință, de dramatică servitute a iobagului, constrîns să lupte pentru fiecare palmă de pămînt.

În ceea ce privește colecția de relicve arheologice, aceasta cuprinde piese egiptene, greco-romane și bizantine, între care lekitosuri, înfățișînd scene mitologice, statuete de Tanagra, trepied de bronz cu satiri, vase uzuale (amfore, lacrimarii, sticle funerare), opaițe, figurine, precum și cîteva obiecte de origine medievală. Toate acestea, ca și cele pomenite cîteva rînduri mai sus, aparțin deopotrivă patrimoniului național și putem fi siguri că, în lipsa statornicei iubiri pentru frumos, adevăr și țară, mărturisită de artist nu puține piese adunate ar fi putut avea un destin mai puțin fericit. Din păcate, nu o dată ne-a fost dat să aflăm, cu inima încrîncenată de durere și revoltă, pe baza unor mărturii tîrzii, de existența unor documente de inestimabilă valoare, descrise de cei ce le-au văzut cu un veac sau două în urmă, de negăsit astăzi, fie că ele fac deliciul unor colecționari din străinătate, fie că pur și simplu au pierit definitiv, distruse sau convertite în valori utilitare.

Aminteam la începutul acestor rînduri că pasiunea pentru istorie a soților Gabriela și Gheorghe Adoc a izvorît și din dorința găsirii unui limbaj cît mai autentic pentru întruparea în piatră sau în opere de pictură și grafică a gîndului artistic, atunci cînd tema propusă vizează momente ale trecutului național. E de ajuns să amintim că pentru un dorit monument dedicat martirilor răscoalei de la 1784, Gheorghe Adoc a colindat luni la rînd muzeele din capitala Austriei, luînd note și realizînd schițe după exponate aflate la Muzeul Albertina Kunsthistorische Museum, Staaliche Porträtssammlung, Hofburg, Schönbrunn, în muzeele din Ungaria și, evident, desfășurînd în primul rînd o vastă documentare în bibliotecile și muzeele din Alba Iulia, Blaj, Arad, Sibiu, Deva, București și din alte localități din țară. Roadele acestor drumuri sînt adunate în peste 20 de caiete cu desene și însemnări.

Vom recunoaște în această vastă și laborioasă deschidere spre cunoaștere forța și marea expresivitate a lucrărilor pe teme istorice ce poartă semnătura Gabrielei și a lui Gheorghe Adoc și în mod deosebit în prea binecunoscutul Monument al Independenței, amplasat în piața cu același nume din Iași. Toate acestea aduc mărturia unei înalte profesionalități și dovada exemplară că, în efortul creației artistice, documentarea, intuiția intelectuală și ordonarea stărilor noastre de conștiință sînt momente constitutive, inseparabile de o operă matură și valoroasă.

LIVIU TIMBUS ■

TRADIȚII ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE ROMÂNEȘTI

Pionier al sudurii moderne

În anul 1962, Premiul de Stat era atribuit academicianului **Corneliu Micloși** pentru introducerea în România a căii ferate continue, fără joante, realizare importantă pentru perfecționarea transporturilor naționale, care încorona cercetările sale, desfășurate de-a lungul multor decenii. Doar un an mai tîrziu, în 1963, eminentul inginer mecanic și energetician se stingea, după o viață bogată în înfăptuiri, lăsînd în urma lui imaginea unui bătrîn sfătos și înțelept, cu ochii vii și iscoditori, cu un veșnic zîmbet de om bun și hîtru ; așa l-am cunoscut prin 1947, cînd delegat al revistei „Studentul român" (al cărei secretar de redacție eram) am vizitat centrul universitar al orașului fermecător care este cetatea Timișoarei.

Corneliu Micloși, fondatorul școlii românești de sudură de la Timișoara, s-a născut acum o sută de ani, la 5 martie 1887, la Covăsînț, în județul Arad. Liceul l-a urmat la Arad, devenind bacalaureat în 1905, apoi a studiat la Școala Politehnică din Karlsruhe și la Facultatea de Mecanică a Universității Tehnice din Budapesta (1905—1909) — afirmîndu-se încă din studenție prin originalitatea ideilor și proiectelor sale. A fost reținut cîțiva ani (1909—1912) ca asistent la Facultatea de Mecanică budapestană, la capătul acestei perioade susținîndu-și doctoratul cu teza **Observații la încercarea materialelor pentru curelele de transmisie** (1912), în 1919 devenind doctor docent, cu lucrarea **Despre formarea aliajelor.** Activitatea didactică a exercitat-o cu întreruperi, datorate unor intense solicitări în producție și cercetare. A fost profesor suplinitor (1925—1930), apoi profesor titular la Școala Politehnică (ulterior Institutul Politehnic) din Timișoara (1947—1963), predînd tehnologia mecanică, centrale electrice, motoare electrice, acționări electromecanice, tracțiune electrică, sudură electrică etc.

A condus, cu pricepere și exigență (1920—1950), Întreprinderile Electromecanice din Timișoara, în cadrul cărora a creat un laborator dotat cu multe mașini de concepție proprie. A fost de asemenea conducătorul Bazei de cercetări științifice și tehnice din Timișoara (1951—1955), apoi al Centrului de Cercetări Tehnice din Timișoara (1955—1963), cărora le-a dat o orientare profund creatoare, formînd aci și numeroși discipoli.

Corneliu Micloși a publicat în 1925 cea dintîi lucrare despre sudură din România, iar între 1938 și 1945 a editat interesanta revistă „Sudura". Specialist în tehnologia materialelor, construcțiilor de mașini și sudură, el a clarificat, după îndelungi studii și experimentări, efectul zonei decarburate la sudarea oțelurilor, în general fenomenele fizico-chimice care intervin la sudare și la încărcare cu arcul electric. A conceput și realizat mașini și dispozitive originale pentru sudat. Descoperind fenomenul de „destrămare", a obținut, pe această bază, mărirea rezistenței la oboseală a sudurilor ; astfel a putut introduce sudarea electrică cap la cap a șinelor de cale ferată — amintită la început —, lucrare a cărei aplicare a organizat-o și urmărit-o pe teren. Viziunea sa asupra căii ferate continue a fost sintetizată într-o teorie originală ; a brevetat, în România și străinătate, o instalație semiautomată de sudat șine („Taurus").

A efectuat de asemenea experimentări privind aplicarea sudurii electrice la fabricarea pieselor de mașini. Este autor de studii privind modernizarea centralelor electrice, electrificarea Banatului, tehnica transportului urban în comun, combustibilii solizi și probleme de combustie (inclusiv soluții noi privind combustia cu randament ridicat a cărbunelui).

Cercetări deschizătoare de drumuri a întreprins privind comportarea metalelor și aliajelor în prezența apei și aburului. În anul 1928, a realizat prima mașină de încercat materiale realizată în țară, de concepție proprie, în cadrul unui laborator uzinal. Este de asemenea creatorul unei metode personale pentru studiul uzurii roților dințate. A adus de asemenea contribuții în domeniul plasticității și rezistenței corpurilor eterogene, în studiul tehnicii materialelor dure, în problema obosirii materialului de cale ferată. A contribuit de asemenea la dezvoltarea Combinatului metalurgic Reșița, ca și la elaborarea și traducerea în viață a primului plan de electrificare a țării.

Cîteva dintre titlurile lucrărilor sale sînt definitorii pentru aportul său științific : **Electrificarea Banatului** (1930), **Procedee industriale de sudură** (în colab. cu C.C. Teodorescu, 1936), **Tracțiunea electrică** (în colab. cu C. Șora, 1961), **Sudarea metalelor** (coordonator : C. Micloși, 1965) etc.

La Corneliu Micloși, teoreticianul de orizont larg se întîlnea întotdeauna cu inginerul-practician, cu omul de acțiune, interesat deopotrivă în **concepere și introducerea noului. „Odată captivat de o problemă, o ducea la bun sfîrșit, indiferent de ce natură ar fi fost ea"** — remarca academicianul Ștefan Nădășan.

I. M. ȘTEFAN ■

P.S. Îi mulțumesc, firește, **to**varășului Dan D. Zaharia pentru precizarea pe care o face, în numărul din 6 februarie curent al revistei, în legătură cu prenumele exact (Dan) și calitatea de inginer a tatălui său, coautor al primei legături telegrafice realizate între un avion și baza sa de la sol. E drept, în articolul meu din 6 ianuarie eu nu afirmasem că tatăl său a fost un simplu „mecanic", ci mă referisem la merituosul cuplu de inventatori ca fiind vorba de **tehnicianul** G. Rotlender și **căpitanul** Zaharia, într-un articol în care într-adevăr era vorba mai mult de mecanici-inventatori în aeronautică ; precizasem însă, pe cît o cunoșteam, calitatea fiecăruia. Păcat că autorul scrisorii nu semnalase mai de mult, în spiritul unui justificat cult pentru tatăl său, cele ce știia, căci în numeroase volume de prestigiu (**Construcții aeronautice românești** de general I. Gudju și colab., București, 1970, p. 49, **Istoria științei și tehnicii în România. Date cronologice** de acad. Ștefan Bălan și N. Șt. Mihăilescu, București, 1985, p. 256 ș.a.) nu sînt date nici prenumele, nici calitatea de inginer a căpitanului Zaharia, desigur fiindcă **nu se găsise nimeni care să furnizeze datele respective,** iar în cea mai completă lucrare de specialitate, tratatul **Istoria aviației române** (București, 1984, 742 p.), această prioritate românească și protagoniștii ei nici nu sînt pomeniți.

Unde mă despart însă total de autorul întîmpinării — și o fac ca istoric al științei — este acolo unde afirmă, cu multă ușurință, că atribuirea unor invenții importante unor „oameni de rînd" și „autodidacți" „constituie o desconsiderare și dacă nu chiar o insultă". Oare nu știe Domnia sa că prodigiosul inventator T. A. Edison a fost inițial lustragiu și vînzător de ziare, că inventatorul betonului armat, Joseph Monier, era grădinar, că Michael Faraday era ucenic legător de cărți și apoi laborant ? Îi recomand chiar un studiu special consacrat acestei categorii de mari creatori, publicat în revista academică NOESIS 12/1986, pp. 77—81. Cît despre însinuarea că, prin articolul meu, în pasajul privind pe tatăl corespondentului, insult știința și tehnica românească, (despre care public și conferențiez în țară și străinătate de multe decenii), cititorii pot judeca singuri un asemenea neadevăr. Bine însă că acum se va ști exact ce calificare a avut și care a fost prenumele căpitanului Zaharia, inventator de certă valoare, autor al unei premiere absolute în telecomunicații. Dar pentru aceasta nu era nevoie nici de insinuări, nici de invective.

Lupta frumosului cu urîtul

Însemnări de la o atestare a produselor meșterilor artizani

Termenul **poluare** este astăzi foarte popular. Atît de popular încît mulți au ajuns să-l folosească fără să știe exact ce înseamnă. Un alt cuvînt mult utilizat este acela ce desemnează un tip de poluare ce nu pare la fel de periculoasă ca a atmosferei, de exemplu, dar care este totuși gravă. Unii o socot la fel de gravă, iar alții chiar mai rea, fiindcă privește spiritul. E vorba de **poluarea estetică**, de **kitsch.** Dintre persoanele care rostesc sau scriu acest cuvînt, puține știu cum se scrie corect, din ce limbă vine și ce înțeles are.

De fapt, nici nu-i atît de important. Important este că termenul circulă și că lumea e alertată de ideea unei primejdii : primejdia urîtului. Și nu a oricărui **urît**, ci a aceluia cu acte de **frumos.**

Adevărul este că nici esteticienii nu s-au pus de acord asupra tuturor accepțiilor cuvîntului kitsch și nici asupra formelor și consecințelor poluării estetice. Și e normal să fie așa, deoarece, ca și frumosul, urîtul cunoaște o varietate imensă de forme. Ca și frumosul, urîtul e nemărginit. Nenorocirea e că nu se poate pune o graniță între frumos și urît. Pînă la urmă, nici nu-i o nenorocire : multe creații stîngace, pornind dintr-un gust îndoielnic reprezintă o cale spre frumos. Nenumărați oameni iubind frumosul au străbătut, ca pe un purgatoriu al spiritului, munți de urît, de dizgrațios, de inform. Ca și otrăvurile, în cantități suportabile, urîtul are un rost constructiv : servește ca lucru de referință. Mulți simt că s-au luminat sufletește și intelectualicește renunțînd la ceva ce-i făcea, într-un timp, fericiți. Că au renunțat la un urît, ce le păruse un maximum de frumos.

Problema — pentru că există o problemă generală, indiferent de concordanța ori neconcordanța opiniilor celor ce caută să definească termenul — e dacă urîtul acesta tinde a deveni normă pentru toți, dacă e industrios ; sau dacă e în reprize nesemnificative, dacă nu-i agresiv.

Cel mai adesea am meditat — și eu, ca și dumneavoastră — la aceste chestiuni pe litoral, în fața standurilor cu marfă de toată mîna, în fața producătorilor de suveniruri. Fiind în concediu, aveam, care va să zică și răgazul și prilejul să cuget la treburile urîtului și ale frumosului din comerțul cu suveniruri. Și nu era doar problema mea — și, respectiv — a dumneavoastră. Problema era și a persoanelor din spatele standurilor — producători ori numai vînzători, adică intermediari, cu un profit rezonabil, sau veritabili speculanți ai muncii unora și ai inocenței altora. Fiindcă tot în perioada concediilor de vară își exercitau și aceștia comerțul.

Există, prin urmare, o industrie a suvenirurilor, dar una cu un profil aparte : jumătate din an, micii artizani trudesc să inventeze și să multiplice o marfă, pe care speră să o vîndă vara, „în sezon", cum obișnuiesc să zică, în stațiunile balneoclimaterice și pe Litoral, prin locurile cu oameni dispuși să colecționeze amintiri. Termenul industrie nu-i chiar exagerat, dacă socotim că pentru obținerea „Autorizației" de meșteșugar (artizan) candidează un mare număr de oameni și că o dobîndesc aproape o mie. Dimensiunile fenomenului le prindem dacă luăm în discuție și pe ajutoarele acestora, membri ai familiei ori tovarăși de meșteșug și cîștig. Deci, mai multe mii. Cît o întreprindere mare !

●

Spuneam că urîtul are, îndeobște, atestări de frumos. Iată cum arată un astfel de act : **„Prin prezenta adeverim că tovarășul August Georgescu, creator popular, este colaborator al Instituției noastre de circa 10 ani. În cadrul acestei colaborări, tovarășul August Georgescu a organizat în cadrul muzeului nostru mai multe expoziții temporare care s-au bucurat de real succes (ceasuri realizate artizanal de colaboratorul nostru, lucrări tehnico-aplicative)".**

Adeverința este eliberată de **„Complexul Muzeal"** al județului Prahova, cu nr. 176 din 7 martie 1987 și e semnată de directoarea Zoe Apostolache Stoicescu. În temeiul acestei adeverințe și cu însoțirea unui alt act, emis de „Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă" Prahova — sub semnătura directorului, prof. C. Manolache, și a instructorului principal cu probleme de arte plastice, Victor Munteanu — în care se arată că August Georgescu din Bușteni, posesor al unei autorizații de artizan, eliberată de consiliul popular al orașului de reședință, execută **„diferite obiecte"**, numitul s-a prezentat, nu demult, la București, în fața unei „Comisii de avizare" centrale de sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

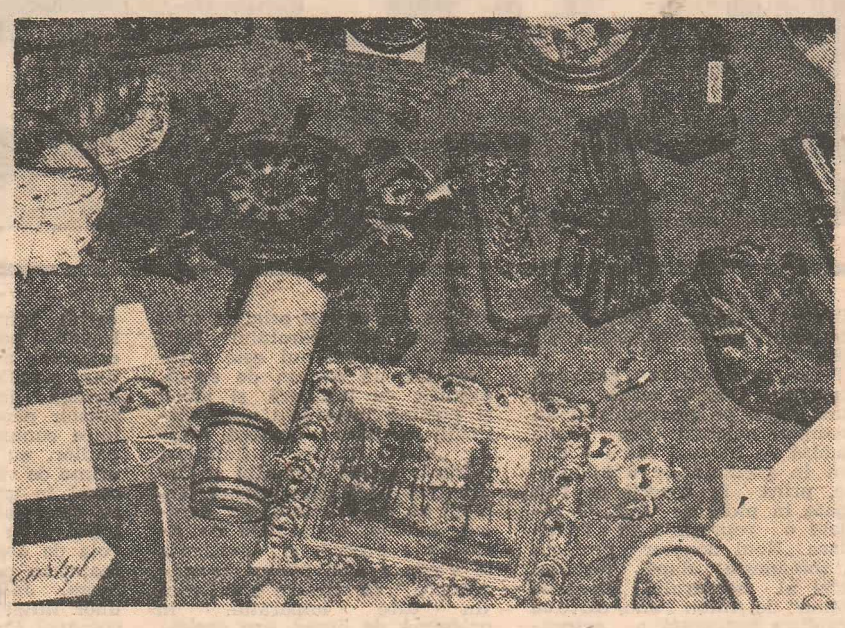

Comerțul cu „amintiri", acum și în viitorul apropiat ● Profesioniștii urîtului față în față cu profesioniștii frumosului ● O adevărată industrie cu autogestiune și autoconducere ● Povestea unui „suvenir", din ziua „avizării" pînă în aceea a „desfacerii" ● Marfă de sezon pentru tot anul ● Cine sînt meșterii artizani și ce vor ei ● Semiamatori, semiartiști, seminegustori, semicriterii ● La revedere, pe Litoral !

O dată pe an, la Cluj-Napoca, Piatra Neamț și București, preț de mai multe zile de muncă îndîrjită și responsabilă, comisia aceasta centrală, alcătuită din specialiști în sfera frumosului, îndeobște nume notorii ale culturii noastre plastice și oameni cu mare experiență în chestiunile artizanatului, vede sute de standuri, într-o nesfîrșită și obositoare trecere în revistă, și eliberează, pentru anul în curs, o „Dovadă", unde se menționează cine ce poate să expună și să vîndă pe Litoral și în stațiunile balneo-climaterice. Dacă ne întoarcem la actele lui August Georgescu, vedem că filtrajul suprem al comisiei centrale ar trebui să nu fie atît de anevoios, din moment ce în fiecare județ există un „Centru de îndrumare...", adesea și un Muzeu județean, cu funcție (între altele) de orientare în treburile frumosului. Numai că, de foarte multe ori, pe plan local, recomandările și atestările se eliberează cu mare, cu foarte mare ușurință. Noi, spre exemplu, nu credem că hîrtiile lui August Georgescu au fost văzute **cu atenție** de către cei care le-au semnat. Altfel, măcar inabilitățile ortografice, dacă nu cele interesînd estetica, i-ar fi sesizat. Nu sîntem deloc siguri că un Complex Muzeal, ca acela ploieștean, are în chip atît de presant trebuință de colaborarea unui om, ale cărui biete făcături au fost respinse fără nici o ezitare de către Comisia republicană. Nu vom insista prea mult asupra larghеții cu care s-a eliberat în județul Prahova o astfel de adeverință (ori, mai bine zis, astfel de atestări de talent și bună-credință), fiindcă nu e o situație specifică locului. În fond, cei care au semnat, în anul 1987, respectivele acte de plimbare prin lume a urîtului au făcut-o fără să aibă dimensiunea reală a fenomenului. La urma urmei, ce-i atît de grav în faptul că un om cu venituri modeste încearcă să-și croiască o stare mai bună lucrînd artizanat ? Face și el ce poate. Și cît rău poate să aducă urîtul răspîndit de un singur om ? Unul neînsemnat.

Numai că efectele urîtului sînt nițel mai mari. La Cluj-Napoca, Piatra Neamț și București nu au sosit doar cîțiva oameni, ci cîteva sute. Iar ce aviza întru vînzare Comisia centrală nu era un număr de obiecte, ci un număr de **prototipuri.** Odată căpătînd fotografia lucrărilor pe care are voie să le multiplice, micul meșteșugar se întoarce acasă și se pune pe multiplicat. Cît de mult ? Atît cît să inunde Litoralul.

Nu l-am citat pe August Georgescu întîmplător. Ca el au fost o sumedenie, și onor specialiștii au sancționat sever lucrările fără nici un merit. Pe August Georgescu l-am amintit pentru că, în obida lui și parcă presimțind că hîrtiile cu care se înarmase nu-i vor folosi la nimic, omul adusese spre avizare și un fleac de ipsos pictat, cumpărat din comerțul de stat și produs de U.C.E.C.O.M. I-a rupt eticheta și l-a arătat Comisiei. „Bine, bine, a zis el intrigat, pe mine mă respingeți, dar de-astea există cîte vreți în magazine. Ale mele ce cusur au ?".

Am rămas, firește, toți pe gînduri, atît specialiștii din grupul creat spre a aviza, cît și toți cei din sală, producători de artizanat și băgători de seamă. Fiindcă problema era reală. Și nu numai reală, ci și stresantă. Într-adevăr, mulțimea de artizani sosită la București — unde ne-am documentat pentru acest articol — își exercită dreptul de a artizana după o cernere extrem de severă a obiectelor și numai trei-patru luni din an. Dar bună parte din produsele respinse cu vehemență aici sînt vîndute, prin magazine de tot felul, un an întreg și în întreaga țară. Ce-i de făcut ?

Cum obiectul textului nostru îl constituie producția de suveniruri din categoriile A, B și C pentru Litoral și stațiuni, ne vom referi la artizanatul realizat de meșteșugarii comerțului de stat cu altă ocazie.

Ce înseamnă A, B și C ?

Artizanii, singuri sau în grup, au venit cu geamantanele încărcate cu prototipuri, au fost invitați într-o sală să le etaleze și să se retragă, spre a putea comisia să delibereze. Deliberînd, comisia a respins tot ce nu avea farmec și meșteșug ; ce a rămas, a fost fotografiat și inventariat — fotografia și inventarul constituind elementele cheie ale „Autorizației" de meșter artizan. Oamenii fiind diferiți și cu priceperi diferite, lucrul lor a primit note. A și B însemnînd că respectivele suveniruri pot fi comercializate în centrul stațiunilor de odihnă și tratament de pe Litoral și din țară, iar C pe unde se va putea.

Treabă bună, chiar dacă în mai multe rînduri am avut sentimentul că începea o triere și mai drastică. Membrii comisiei m-au lămurit și în ce măsură munca aceasta estetică din primăvară are efect la vară.

Adevărul este că nimeni nu poate să știe ce efect are ea, cîtă vreme se avizează niște prototipuri, nu o anume producție finită. E foarte dificil să controlezi dacă posesorii de „Autorizații" se țin de inventarul și fotografiile cu artizanat aprobate. Adeseori, cu acoperirea unei astfel de autorizații sînt aduse pe tarabă toate obiectele respinse. Opinia multora din specialiștii, cu care am stat de vorbă, e că asta se întîmplă **nu adeseori, ci de regulă.**

Iată o secvență care ne poate lămuri oarecum asupra problemei :

Din Puchenii Mari, au sosit la București, pentru „atestare", frații Liviu și Doru Barbălată, împreună cu membrii familiei lor și mai mulți prieteni. Tineri voinici și cu oarecari cunoștințe în arte plastice dobîndite ca învățăcei, la cercurile de creație din județ, și avînd chiar expoziții, ca artiști amatori, și premii. I-am întîlnit, în martie, în zona magazinului Bucur Obor vînzînd mărțișoare și felicitări ; i-am regăsit aici, în fața unui stand conținînd de toate. Adevărul este că, exceptînd imprimatele textile și tricoturile, această veritabilă cooperativă artizanală, cu numele de Barbălată, e în stare să producă, la un nivel îndeobște acceptabil, orice categorie de suveniruri.

Chestiunea nu e dacă obiectele înfățișate de ei sînt efectiv create de ei și dacă tot ce au prezentat, în Capitală, ca prototipuri este lucrul talentului și al mîinilor lor. Chestiunea e că la atîta cantitate de prototipuri și la cîte „Autorizații" de artizan s-au eliberat în contul familiei și al prietenilor afiliați „firmei" e practic imposibil de exercitat un control de calitate pentru producția de serie.

Asemenea momente au fost mai multe. Aceste „adevărate asociații de mici meșteșugari pun stăpînire vara pe vadurile comerciale mari și impun gustul și, cel mai adesea, prostul lor gust descurajînd, ca să zicem așa, concurența.

În sumedenia de prototipuri prezentate de frații Barbălată (și compania) am deosebit obiecte de foarte bună calitate, obiecte de rînd și kitsch, ca tot kitschul. Acești oameni trebuie învățați să țină la calitate. Numai învățarea însă nu-i suficientă. Trebuie și niște norme mai clare.

● Din lucrările Comisiei centrale s-au desprins unele idei. Una ar fi aceea ca să se inaugureze, la **„Centrele de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă"** județene, cursuri pentru o școlire minimală a artizanilor. Nu să fie învățați **cum și ce să facă,** fiindcă s-ar limita capacitatea de invenție, ci **cum și ce să nu facă.** Să li se arate, în cadrul unei metode puse la punct cu ocazia avizărilor republicane anuale, cu exemple culese chiar din perioada avizărilor, în ce direcție operează prostul gust și în ce direcție bunul gust.

● Aici, la București, au adus pictură bunișoară dar și „pictură de gang" cîteva zeci de cetățeni. Părerea noastră este că nu pot fi încadrați în categoria artizanilor, din moment ce există, precum bine se știe, o categorie a pictorilor, cu criteriile și măsurile de calitate oarecum fixate. Oricum, operante la acest nivel valoric. E o contradicție de fond : cum să aprobi **prototipuri** într-o activitate creatoare în care însăși ideea de prototip este exclusă. Se impune ca producția pictorilor de ocazie să suporte o altă avizare, una mai bine rostuită în criterii și mai severă.

● În fine, se impune un control sistematic în sezon.

Fiindcă toată strădania din strașnica săptămînă a avizărilor — cu inerențele ei inexactități ori bunăvoințe — e zadarnică, dacă una se hotărăște și alta se comercializează. Din experiența anilor trecuți reiese fără nici un dubiu că, de fiecare dată, s-a scos pe tarabă și ce nu s-a avizat. Atestatele sînt, în nenumărate cazuri, „numai niște hîrtii oarecare, în temeiul cărora oameni cu interese bine precizate (maximum de cîștig, minimum de efort creator) speculează nevoia de divertisment a cetățeanului sosit în concediu și somnolența trebuințelor sale de frumos.

Ar trebui, oare, să facem atîta caz de o simplă „amintire" ? Părerea noastră este că trebuie, întrucît tocmai memoria e aceea care ne controlează multe din acțiuni și, în special, din acțiunile culturale. Cumpărăm, îndeobște, ce vedem că mai cumpără și alții. Odată tezaurizate în vitrinele de suveniruri ale familiei, lucrurile urîte ne marchează zilele și ne adorm simțul critic. Sînt amintirile noastre, nu-i așa ?, și nimeni nu are dreptul să se atingă de ele.

E adevărat. Atîta că în loc să tezaurizăm prostul gust, l-am putea aduna în juru-ne pe cel bun.

TUDOR OCTAVIAN ■

NOTE

După 35 de ani

Pămîntul — dragostea mea, așa spune Iulia Drăgan și în ultima zi, cînd îl consultă profesional.

În cîte moduri poate fi pămîntul sursă de existență ?

Cultivîndu-l pentru toți...
Înflorindu-l pentru toți...
Explorîndu-l pentru toți...
Construindu-l pentru toți...
Descriindu-l pentru toți...
Ascultîndu-l pentru toți...

Cu această „ureche", familiarizată cu respirația lui, Iulia Drăgan de 35 de ani și-a clădit viața. A vrut pămîntul, prin magnetogramele care-l măsoară 24 din 24 de ore, s-o țină lîngă el pe Iulia Drăgan ? Așa a fost ! A vrut pămîntul s-o știe pe Iulia Drăgan în Maramureș, tehnicianul geolog s-a urcat în primul tren și acolo a fost ! Andrei Soare, la despărțirea de una dintre cele mai devotate colaboratoare, mărturisește : „S-a creat între noi o sudură, a timpului, a stimei, a prieteniei pe care o vom lua cu noi în pămînt".

La Institutul de geologie și geofizică — secția de geomagnetism, propozițiile încep, cuprind și se încheie cu... „Măria-Sa Pămîntul". Iulia Drăgan, născîndu-se la Sovata, avea o grădină în curte pe care o cultiva cu părinții, dar nu știa că la București, oraș asfaltat, cu mult beton, va face din pămînt axul principal al vieții. Poate că la început de tot ar fi speriat-o gîndul unui devotament fără margini. Au trecut 35 de ani așa cum zboară păsările, cum se ofilesc în glastră zambilele, cum ne privim în oglindă fără să observăm că apare o altă persoană. În ziua cînd Iulia Drăgan își lua rămas bun de la colegi și prieteni, pentru că începea să intre în viața de pensionară, o femeie tînără care părea că mai are în față 20 de ani de activitate, primea zeci de buchete de flori, era îmbrățișată, i se dorea să rămînă ca acum — harnică, prietenoasă, devotată celor pe care-i iubește.

— Și cîți oameni iubiți, Iulia Drăgan ?

— Vreo 22 000 000 000.

Pledoarie pentru exactitate

Cu toate că sînt sigură, caut în „Micul dicționar enciclopedic". „Jules Michelet — 1798—1874". Mă duc, mă întorc, pe strada care-i poartă numele, ies în B-dul Magheru unde o plăcuță indicatoare anunță Julles Michelet. La vedere, de cît timp, fără nici un semnal care să ceară scrierea corectă. Nu numai adresele trebuie găsite exact, ci și numele personalităților memorate corect.

Nu putem pretinde pe o tăbliță indicatoare să fie scris : „Istoric și publicist francez de orientare romantică. Patriot, liberal și anticlerical, a adus contribuții importante la istoria Franței („Istoria Franței" în 17 volume, „Istoria revoluției franceze" în 7 volume). A susținut și popularizat în presă franceză „Revoluția de la 1848 din țările române" și „Unirea Principatelor". Nu putem cere atît, nu este rostul unei tăblițe indicatoare, dar nu vrem să fim derutați pe străzi. Se scrie Jules Michelet, nu Julles Michelet. Cineva a fost grăbit ? Ignorant ? Distrat ? Nu se admit scuze... pe drumurile publice. Am fi dorit să trecem pe lîngă Jules Michelet fără să mai consumăm cerneală.

CARMEN DUMITRESCU ■

A fi cetățean al orașului

Brașovul este un oraș care trebuie văzut în toate anotimpurile. Locuitorii lui, acum îi „dezbracă"... cojoacele iernii. Nu există casă, curte, stradă, grădină, loc public, în care să nu se simtă mișcarea primăverii. Se spală geamurile la toate clădirile, se mătură trotuarele, se curăță și se taie copacii, se plantează ghiocei, pansele, toporași. Un grădinar, cu pași mărunți, împovărat de ani, a fost adus de la Codlea pentru consult horticol. La rugămintea Margaretei Krauss, vicepreședinte al Consiliului popular municipal Brașov, scoate, din niște pungi numai de el știute, semințe pentru flori, care vor crește prin rotație, încît unele să ia locul altora în răzoarele de pe stradă. Margareta Krauss pare un comandant de oști printre camioanele, uneltele de lucru pentru grădinărie, stivele de răsaduri care așteaptă să fie plantate. Se muncește cu mult chef. Strada care ajunge curată ca o farmacie vine în ajutorul drumului cu mai mulți bătrîni și unde ritmul este pe măsura anilor lor...

— După ce a plecat iarna, ne-am dat termen cinci zile pentru ca orașul să strălucească, îmi spune Margareta Krauss.

Între timp dă o fugă pînă la șantierul unde se perfectează liniile de tramvai. Între „Rulmentul" și „Steagul Roșu" vor fi nenumărate stații, pe o primă întindere de 7 km. Hotărirea Comitetului executiv al Consiliului popular municipal se pune în aplicare. Brașovul avînd o populație, în continuă creștere, acum de 400 mii locuitori, mijloacele de transport trebuie intensificate și diversificate.

E o mare bucurie să-mi revăd cunoștințele de reportaj așa cum le-am lăsat, înfloritoare și cu același avînt... Pe Margareta Krauss am întîlnit-o, cu zece ani în urmă, primar al orașului Codlea. Era tot într-o zi de primăvară, cu semnificații speciale. Colorom-ul își dublase producția. Fabrica de mobilă încheiase contracte pentru export. Serele trecuseră de la 30 la 60 de hectare, iar brutăria scosese prima șarjă de pîine. Margareta Krauss venea pe strada Mare cu o pîine, cît roata carului aburindă, din care rupea bucăți și dădea să guste fiecărui om pe care-l întîlnea. Suplă, blondă, mi s-a părut că interpretează un rol dintr-un film pînă m-am dumirit că era chiar primărița pe care o căutam.

După zece ani o regăsesc în „biroul" vicepreședintelui Consiliului popular municipal, adică pe străzi, în prăvălii, pe șantierul unde s-a rezolvat, în timp record, problema apei potabile pentru Brașov, alimentarea făcîndu-se de la Prejmer, cu un debit de 700 l/s.

„Altfel am fi adus apa cu trenul", glumește Margareta Krauss și face o asemenea comparație pentru că aseară a văzut un film despre un oraș care așa se aprovizionă. Unde o mai întîlnesc ? Ziua mea de documentare e o cursă pe jos, dintr-un cap într-altul al Brașovului.

„Haideți să vă dați în leagăn !"...

Altă glumă ? Se descarcă din autocamioane leagăne, tobogane, roți, de statura copiilor, care sînt plasate în peste 200 de locuri de joacă printre blocuri, în parcurile publice, în spațiile care n-aveau nici un rost pe lume și acum le sînt destinate celor mici. Am remarcat cu cîtă delicatețe sînt mișcate obiectele de joacă, cum li se caută cele mai bune unghiuri de amplasare, în raport cu razele de soare și umbră.

— Copiii aleargă, se încălzesc, nu este mai bine să așezăm leagănul sub copacul umbros ?

Am văzut-o și mînioasă pe Margareta Krauss. La ora audiențelor a intrat un bărbat, cu pălăria pe cap, care, fără să dea bună-ziua, a început să pretindă... Calmă, l-a ascultat, apoi l-a rugat să-și scoată pălăria, i-a „deșurubat" falsa argumentație, iar la sfîrșit l-a întrebat, cu cea mai dulce voce din lume :

— Pe cei din stradă i-ați văzut ?

Părea mirat. L-a rugat să privească pe geam.

— Eu nu mă pricep la grădinărit.

— La ce vă pricepeți dumneavoastră ?

Tăcere...

— La reclamații ? Vă rog să începeți să vă pricepeți a fi cetățean al orașului, cu drepturile și datoriile respective.

La Margareta Krauss nu există ușă închisă. Nu are secretară care să întrebe cine sînteți și ce doriți. I se cunoaște respectul pentru orice informație utilă orașului, pentru orice sugestie care poate fi transformată în efect pozitiv pentru colectivitate, încît agenda ei, mereu deschisă, are paginile proaspăt completate. După plecarea bărbatului care nu se „pricepea la treabă" a venit un tînăr care „se pricepe la treabă". Deși cei mai mulți locatari din străzile Bartolomeu, Zizin, Timiș-Triaj au început o energică curățenie de primăvară, sînt încă recalcitranți. Pe un întins teren, potrivit pentru agricultură sau grădinărie, s-au „construit", după mintea și gustul unora, tot felul de baraci.

„Lupta împotriva improvizației în cartiere este iar o luptă a noastră, mi-a spus Margareta Krauss. Orașul nu este un spațiu în care fiecare face ce vrea, cum vrea. Unitatea stilistică a Brașovului, oraș reprezentativ al țării, carte de vizită pentru turismul internațional, nu se poate păstra decît cu efortul tuturor. Se dau amenzi pentru tentativa de a introduce uritul și kitsch-ul în oraș".

— Vă mulțumesc tovarășe pentru sesizarea dumneavoastră. Voi trece chiar astăzi pe străzi cu arhitectul șef.

Margareta Krauss dă telefoane, fixează întîlniri, se consultă cu factorii de răspundere. În 1958, în comuna Daia, de lîngă Sighișoara, se afirma ca excelent tehnician agronom, care bătea la mașină cu o viteză uimitoare toate circularele prin care comunica țăranilor regulile științifice. Într-o zi, cu o valiză în care-și pusese doar cîteva lucruri, cu singura-i pereche de cizme de cauciuc, a plecat la o școală înaltă la Sighișoara, după aceea la București. Mama sa, peste tot, o întovărășea cu sfaturile, jumătate în nemțește, jumătate în românește. „Fii modestă ! Învață mereu ! Deosebește grîul de neghină ! Nu ne uita, **liebe !**".

În 1972, Margareta Krauss era prima femeie primar din județul Brașov. În 1987 are și ea, în casa ei, „un pui de om, o „liebe". Martina, la zece ani, are proprietate absolută asupra pianului pe care l-a căpătat, în dar, de la părinți. Cîntă cu dezinvoltură mici bucăți de Haydn, pentru oricine vrea să o asculte. Progresele rapide de la școala de muzică o fac să se gîndească chiar la un drum artistic. Margareta Krauss bate din palme.

— Martina pianistă ? ! Fetița mea în sala de concert a Ateneului ? Deocamdată, eu și soțul meu, sîntem din nou școlari. Cînd Martina aduce 10, la istorie și română, bărbatul meu îmi zîmbește. Dacă are în carnet 10 la matematică, soțul meu e fericit. El o pregătește pe Martina la calcule, exerciții.

Margareta Krauss este chemată la o ședință cu cei 200 de președinți ai asociațiilor de locatari din Brașov. Sună telefonul, o convocare la București pentru vicepreședinta Consiliului național al oamenilor muncii de naționalitate germană. Mai mult din gesturi înțeleg.

„Astăzi este o zi calmă !".

CARMEN DUMITRESCU

„Vrem ca lumea să ne caute cît mai des"

Pe directorul Întreprinderii de Prestări Servicii București, Ion Mușat, l-am surprins în momentul în care stătea de vorbă cu cîțiva tineri încadrați, sănătoși și zdraveni care, începînd cu acea zi, intrau în posesia unei legitimații I.P.S. Li se adresa cu blîndețe : „Măi băieți, la mine nu merge cu hoția. Nici cu minciuna. De altfel, ca să știți de la început, mie nu-mi plac minciuna, beția, lenea, obrăznicia, violența și hoția". Deși sunau ca un ultimatum, vorbele acestea erau un început de drum într-o întreprindere, așa cum aveam să aflăm, dificilă, dat fiind că sectorul ei de activitate este foarte întins, cuprinzînd Bucureștiul și Sectorul Agricol Ilfov. Este, de altfel, prima întrebare pe care i-am pus-o directorului Ion Mușat :

— Ce fel de întreprindere este I.P.S.-ul ?

— O întreprindere de prestări servicii, așa cum spun inițialele, dar ale cărei servicii sînt diferite de cele oferite de cooperație. Coexistăm pașnic, spre beneficiul cetățeanului.

— Deși, cred că va părea plictisitor, vă propun să trecem în revistă aceste servicii.

— Ne desfășurăm activitatea pe nouă secții și, cu toate că înșiruirea serviciilor va ocupa ceva spațiu, cred că merită să le amintim. Folosesc și cetățeanului, ne folosește și nouă, sporindu-ne solicitările. Așadar, prima secție cuprinde activitatea de încărcare și descărcare. Și pentru cetățean și pentru instituții. Aici intră și muncile gospodărești mai dificile : săpatul grădinilor, bătutul covoarelor, curățatul zăpezii și multe altele de acest gen. Tariful este pe oră, dar omului trebuie să i se asigure o activitate continuă de opt ore. De asemenea, dacă un cetățean se mută în provincie, îi asigurăm mutatul, mai exact urcatul în tren a întregului mobilier. Urmează activitatea de ambalări, pentru instituții, de spălare a vitrinelor, după care vin activitățile gospodărești din interiorul locuinței : curățenie generală, curățenie după zugrăvit etc. Parcările de suprafață cu plată și pază, precum parcările prevăzute cu aparate de taxare — parcometre — sînt tot ale noastre. În ciuda multor reproșuri care ni se pot aduce, să știți că aici avem nu de puține ori multe dificultăți cu răii platnici.

— Pentru un leu ?

— Da. Fiecare spune că s-a grăbit și a uitat. Nu vă mai spun cu ce se ocupă mulți dintre ei, fiindcă mi-e jenă. O altă activitate este coșeritul.

— Mai există coșari ?

— Noi avem 45. În Capitală încă mai au de lucru. Dar nu înțeleg toți că un coșar sosit la timp îi ferește mai tîrziu de apelul la 081.

— Pompierii ?

— Exact. Sînt și destule instituții în această situație. Aici însă, mai este un adevăr : nu se mai face nimeni coșar. Încercăm să-i mai lămurim pe coșarii noștri vechi, care au copii necalificați, ca aceștia să-i urmeze în meserie. Nu e o treabă ușoară. Îți trebuie curaj și îndemînare. Tot coșarii dau și zăpada de pe acoperișuri, gheața care devine periculoasă pentru pietoni. Cam în aceeași situație, sînt și sobarii. Sînt din ce în ce mai puțini cei care aleg sobăritul.

— Apropo de sobari, aceștia doar repară ?

— Nu. Repară, dar fac și sobe noi. Executăm și sobe „volante" din teracotă. Pot fi mutate dintr-o cameră în alta, burlanul putînd fi scos pe geam. Primele le-am experimentat la noi, la sediu.

— Secția de producție industrială ce cuprinde ?

— Confecții pentru servicii funerare, confecții metalice, capse pentru lozurile în plic și altele. Avem și specialiști pentru activitatea de verificare a prizelor de pămînt, pentru verificarea capacității diferitelor rezervoare, benzină, lapte etc, aici fiind singurii din țară. Ne ocupăm și de serviciile funerare și, de asemenea, de reparații auto, avînd în administrare și parcajul subteran de la Bucur-Obor. După cum vedeți, un adevărat turn Babel.

— Cîte dintre unitățile de reparat autoturisme existente în București aparțin I.P.S. ?

— 16. Dotate cu întreaga aparatură necesară diagnosticării. Totodată, dacă sîntem solicitați telefonic, putem tracta autoturisme defecte, în fiecare zi, între 7—20, duminica între 8—20. Prin asta asigurăm și intervenții la domiciliu.

— La ce telefon se înregistrează apelurile ?

— La 027. Așteptarea nu va depăși jumătate de oră, indiferent de zona în care se află mașina defectă, firește, în Capitală.

— Cîți oameni are întreprinderea ?

— Aproape 3000 care lucrează în 22 de centre. Sînt calificați în 50 de meserii și avem în fiecare zi 1500 puncte de lucru distincte.

— Cum le controlați munca ?

— Prin sondaj.

— Aveți încredere în toți ?

— Altfel cum am putea lucra împreună ! Trebuie să am.

— Vă întreb acest lucru, deoarece, cu ani în urmă, mulți se acopereau cu o hîrtie care atesta că muncesc la I.P.S., în realitate ei ocupîndu-se de treburi mai puțin curate. Întreprinderea devenea, fără voia ei, un fel de paravan.

— S-a tetrminat cu aceste lucruri. Zilnic mi se prezintă situația din teritoriu și de multe ori sondajul pe teren îl fac eu. Vi-o poate mărturisi oricine, așa cum nu-mi admit nici mie vreo abatere, așa nu îngădui nimănui să facă întreprinderea de ris, să-și bată joc de cetățean.

— De fapt, cum sînt oamenii I.P.S.-ului ?

— Vă răspund doar atît : de șase ani de cînd am fost numit director aici, disciplina este cu totul alta. Simt că sînt ascultat din respect și nu de frică. Avem mulți oameni cu o moralitate ireproșabilă, pentru că intrăm și în casele cetățenilor.

— Cîte contracte de muncă au fost desfăcute în martie, la I.P.S. ?

— 76, dar am primit 144 de oameni și s-au dat 28 de sancțiuni. În general, la noi, se cîștigă bine. Cine muncește. Doresc să se știe că locul de muncă la I.P.S. nu este o sinecură pentru nimeni.

— Numiți serviciile cele mai solicitate !

— Reparații auto, parcări, mutări de mobilier. În fiecare sector, adică în fiecare din cele nouă secții, avem și cîte un centru model, unde lucrează oamenii cei mai buni, dar și cu sarcinile de plan cele mai mari. Așa este, de pildă, centrul de încărcări-descărcări din Buzești nr. 47, condus de Gheorghe Alexandrescu, căruia i s-a dus vestea în tot Bucureștiul.

— Care sînt noutățile acestui an ?

— Am pătruns în Sectorul Agricol Ilfov. Asta înseamnă o populație de aproximativ 200 000 oameni de care trebuie să ne apropiem. Ei beneficiau și pînă acum de serviciile noastre, dar veneau la noi. Acum le ieșim noi în întîmpinare.

— Ce vă reproșează cetățenii ?

— Uneori termenele de execuție și calitatea. Nu toți meseriașii noștri sînt de nota 10. Dar vă voi mai spune că reclamațiile au scăzut foarte mult în ultimii ani. De altfel și întreprinderea s-a schimbat în acest timp. Avem spații noi, care le-au înlocuit pe cele improprii, dotări noi, moderne, avem deci posibilitatea să sporim calitatea prestațiilor noastre. Mai avem destule de făcut în ceea ce privește ordinea și disciplina, dar acesta este un deziderat permanent, pentru că în munca de fiecare zi cu publicul, orice imperfecțiune îl îndepărtează de noi. Or, dorința noastră este ca lumea să ne caute cît mai des.

RĂZVAN BĂRBULESCU

Logica bunului gospodar

Vorbim adesea de omul potrivit la locul potrivit. În orice activitate, un om căruia i se potriveste o va face mai bine. Mai gospodărește. Mai eficient. Mai frumos. Mai ușor. Un om care lucrează din plăcere va resimți mult mai puțin dificultatea acțiunii decît acela care visează să facă altceva sau să nu facă nimic. Eram, cu cîtva timp în urmă, la Sfîntu Gheorghe. M-a frapat curățenia străzilor. Parcă nu era iarnă. Sau nu aceeași iarnă ca în orașul din care plecasem. (Nu-l numesc. Nu de teamă că s-ar rușina cineva. Tocmai fiindcă exact aceasta nu s-ar întîmpla. Deci ar fi inutil). La Sfîntu Gheorghe se împrăștiase nisip și pe trotuare. Iar iarna era aceeași... Se putea spune, ne povesteau localnicii, că n-a existat stație din care un autobuz să nu mai poată porni din cauza alunecușului. Cînd s-a produs o dată — o singură dată — polei, după o ploaie urmată rapid de îngheț, s-a intervenit prompt și bine. Într-o jumătate de oră, circulația în tot orașul a reintrat în normal. Am stat de vorbă cu tovarășul Valeriu Șerban, directorul I.J.G.C.L., care include și transportul în comun, cu dispecerul șef, Nicolae Pilbath. Acesta din urmă ne-a explicat cum orice reparație solicitată de un locatar este taxată pe loc, la terminarea ei, de chiar meșterul care a făcut-o și receptionată, practic, de clientul care semnează și plătește bucuros. Din asemenea mici reparații întreprinderea strînge lunar multe mii de lei. Dirijarea reparatorilor se face cu seriozitate și fără întîrzieri, ei sînt la nevoie controlați, dar nu-și permit să ajungă altundeva decît unde au fost trimiși. Nici un meserias serios nu se face de rușine cu asemenea lucruri. S-a întîmplat chiar ca la directorul întreprinderii să vină, într-o dimineață la ora opt, un pensionar numai ca să-i mulțumească pentru repeziciunea cu care se răspunsese la o solicitare a lui, în noaptea anterioară. I se spărsese caloriferul. Era miez de noapte. După nici zece minute de la apelul său, meșterii au fost acolo și au oprit apa, împiedicînd inundarea apartamentului, iar a doua zi au executat reparația. Notăm numele dispecerului de serviciu în acea noapte : Ovidiu Trebe. Meșterii sînt : Nagy Csaba și Biro Alexandru.

Toate aceste lucruri nu sînt decît niște mărunțișuri, dar ele pot să facă zilele omului albe ori negre. Ele par doar firești și nici nu sînt altfel, atunci cînd alcătuiesc fața calmă a stării normale. Dar capătă o deosebită — și justificată — stridență cînd tulbură această stare normală. Să ne explicăm exemplificînd. La sectorul din Bucureștii Noi al I.C.R.A.L. Pajura, de pildă, Maria Tătaru a primit din octombrie 1986 o cerere pentru o reparație simplă la instalația sanitară din locuința unui cetățean (D.G., strada Băiculești, nr. 5, bloc A 3, sc. A, et. 9, ap. 38). A promis că totul se va rezolva repede. **Nici azi nu s-a rezolvat nimic.** Deși omul a revenit și i s-a repetat promisiunea.

Directorul I.J.G.C.L. Sfîntu Gheorghe, Valeriu Șerban, ține să ne ducă să vedem birourile sectorului locativ. De ce ? Pentru că aici s-a materializat una din ideile lui. Cu care, pe drept cuvînt, se poate mîndri. De detaliile aplicării s-a ocupat șeful de atunci al acestui sector, tehnicianul arhitect Ștefan Rode, actualmente șeful biroului investiții-dezvoltare. Ne primește noul șef de sector, Sabo Gyula. Ceea ce vedem este un fel de „linie tehnologică" a tuturor intereselor care îl pot aduce pe cetățean. Cu patru ani în urmă, omul făcea o mulțime de drumuri, plătind în diverse locuri de prin oraș chiria sau reparațiile, cerînd meșteri pentru conducte sparte, după cum pentru contracte ori sesizarea unor nereguli trebuia mers în locuri diferite. Acum, pentru toate aceste lucruri cetățenii caută o singură adresă — în centrul orașului. Acolo găsesc toate ghișeele pe care le pot căuta. Ba chiar sînt așezate într-o anume înșiruire astfel gîndită încît el, cetățeanul, să consume cît mai puțin timp. Dacă este nevoie să i se pună o întrebare pentru al cărei răspuns el ar trebui să ceară o informație sau o lămurire altui funcționar, lucrurile au fost organizate de așa manieră încît între cei doi funcționari chiar dacă există un perete interior, în acest perete a fost tăiată o fereastră prin care ei pot comunica. În felul acesta tot ce este de lămurit se lămurește în minimum de timp, fără tracasarea cetățeanului și respectîndu-i minutele, nervii, vîrsta. Să mai notăm că șeful sectorului poate vorbi în orice clipă cu oricare din subordonații săi la un telefon special. Grija aceasta pentru timpul cetățeanului dă nota dominantă a noii organizări de aici. Iar această nouă organizare tentează și pe alții, ca model. „Omologul meu de la I.J.G.C.L. Harghita, ing. Tulit Zoltan — ne spune tovarășul director Valeriu Șerban — a văzut cum lucrăm și mi-a spus că va veni cu colaboratorii lui interesați, să vadă și ei totul. Vor să facă și la dînșii, în Miercurea Ciuc, la fel". **Ceea ce ar putea face și alții.**

DORIN GHERGHINESCU

Start în preliminariile J. O.

La Cluj-Napoca, primul examen

Din nou, echipa olimpică în prim plan. Fotbalul nostru pare mai hotărît ca oricînd să-şi consolideze performanţele obţinute în ultimii ani, inclusiv printr-o calificare la Olimpiadă. Tentativa aceasta are şi rolul unei „supape de rezervă" în eventualitatea, nedorită dar plauzibilă, a ratării calificării în turneul final al europenelor. Un merit al federaţiei este de a-şi fi propus, cu aceeaşi hotărîre, să lupte pe ambele fronturi — naţionala şi olimpicii. Iar dacă realizarea eventului ar fi o premieră pentru fotbalul nostru, obţinerea măcar a unei calificări ar fi suficientă pentru întreţinerea unei cote internaţionale respectabile.

La olimpici, sîntem în grupă cu Danemarca, Grecia, Polonia şi R.F.G., calificîndu-se o singură echipă. Dintr-o raţiune cerută de aşteptarea verdictului la naţională, în acest an selecţionata olimpică şi-a programat doar patru întîlniri : cea de mîine, cu R.F.G., pe 20 mai cu Polonia (tot acasă), pe 10 iunie cu Danemarca (în deplasare) şi pe 3 septembrie cu Danemarca (acasă). Restul de patru jocuri se va disputa în primăvara lui '88, cînd, ştiind dacă naţionala va fi prezentă sau nu la turneul final al C.E., vom putea lua măsurile corespunzătoare pentru concentrarea atenţiei pe olimpici.

Revenind la partida de mîine, să spunem cîteva cuvinte despre adversarii noştri. Antrenorul selecţionatei olimpice a R.F.G. este (din august trecut) Hannes Löhr. În sezonul respectiv tocmai antrenase pe F.C. Köln, cu care ajunsese în finala Cupei U.E.F.A. (pierdută în favoarea Realului din Madrid). Fost jucător internaţional (prezent în naţionala R.F.G. la Mundialul '70), Löhr face parte din tînăra generaţie de tehnicieni din această ţară, bucurîndu-se deja de bune aprecieri din partea autorităţilor fotbalistice vest-germane, inclusiv a exigentului Hermann Neuberger, preşedintele federaţiei, şi a „supervizorului" său, Franz Beckenbauer.

Portarul Vollack are 32 de ani şi activează la Bayer Uerdingen. Valoarea lui Schumacher este cea care l-a împiedicat, pînă acum, să iasă în prim-planul prezenţelor internaţionale. Cum se mai întîmplă în unele cazuri, are şi el o „pată", destul de recentă, pe cariera-i prodigioasă : 9 goluri primite (în februarie), în meciul de cupă cu Borussia Mönchengladbach !

Mijlocaşii alcătuiesc compartimentul cel mai redutabil al echipei. Bommer a fost titular în prima reprezentativă în vremea lui Euro '84 (antrenor Jupp Derwall). Schreir (28 ani, Bayer Leverkusen) este „placa turnantă" a întregii echipe, un coordonator de joc inteligent, abil şi tenace. Engels (27 ani, F.C. Köln) a fost considerat multă vreme „copilul teribil" al fotbalului vest-german, acumulînd şi 8 selecţionări în prima reprezentativă. Un accident i-a stopat ascensiunea sportivă, pe care s-a angajat, din nou, cu multe şanse de reuşită. Grahammer (24 de ani, F.C. Nürnberg) este un jucător elegant, tehnic şi calm, drept pentru care adesea este folosit ca libero sau, la olimpici, ca mijlocaş de acoperire.

În atac vor juca, mai mult ca sigur, doi din următorii trei jucători : Mill (30 ani, Borussia Dortmund), Thomas Alofs (28 ani, F.C. Köln) şi Wolfarth (24 ani, Bayern München), Mill este cotat de presa vest-germană ca avînd o certă clasă internaţională (el fiind şi obiectul unui transfer de senzaţie în vara trecută, plătit Borussiei Mönchengladbach). Fratele lui Klaus Alofs se distinge prin aceleaşi calităţi ca şi acesta, iar Wolfarth a fost adus la Bayern ca succesor al lui Rummenigge — şi asta spune totul.

Avizaţi asupra principalelor atu-uri ale adversarilor noştri, antrenorii şi jucătorii selecţionatei olimpice a României vor da, aşadar, mîine, un important examen. Ne exprimăm convingerea că răstimpul acestor zile a fost folosit intens şi eficient pentru a aduce la acelaşi numitor — de pregătire şi motivaţie — pe toţi jucătorii care vor intra pe terenul acestei dispute. Victoria este pe deplin posibilă, avînd şi noi, desigur, argumentele noastre : atenţia acordată pregătirii echipei olimpice, succesivele „filtre" de selecţie (prin care, în numai două luni de zile, între întîlnirea de la Palermo şi cea de la Braşov) au trecut 30 de jucători, experienţa internaţională a majorităţii componenţilor lotului nostru ş.a.

Din cîte am putut afla pînă la trimiterea revistei spre tipar, Clujul s-a pregătit la modul superlativ pentru această întîlnire, iubitorii fotbalului din acest oraş onorînd şi de această dată, aşa cum au făcut-o în perioada pregătirii meciului naţionalei cu Albania, postura de gazde ale tricolorilor. Ca de fiecare dată, sărbătoarea va fi, însă, deplină mai ales în condiţiile obţinerii victoriei. Drept pentru care urăm tricolorilor olimpici mult succes !

OCTAVIAN ŞTIREANU ■

Cine aduce mingea?

A vrut să facă aviaţie în virtutea unei dorinţi de familie. Sportul acesta nu se lipise de nici unul din cei 6 fraţi ai săi, aşa că a trebuit să ia pe umerii proprii riscurile şi plăcerea salturilor cu paraşuta. Din Hălchiu lua drumul Ghimbavului, zilnic cu bicicleta, cum îl face şi azi. 16 km la dus şi poate tot atîţi la întors, nimic neoprind-o în calea unei ambiţii formidabile. În iunie '79, pe cînd avea 17 ani, are loc prima lansare. A adunat de-atunci aproape 1 100, fiecare trecută cu grijă într-un caiet special ce se umple cu uşurinţa unor lecţii de caligrafie. Numai că, fiecare însemnare acolo înseamnă o mică aventură, în care-ţi dai drumul de la 4—5 km, pentru a deschide paraşuta doar la cîteva sute de metri de pămînt. „Nimic nu egalează plăcerea căderii libere, îmi spune, atingi şi 200 km pe oră, 3 secunde ţi se par cît o jumătate de oră, dar cu cît vezi pămîntul mai departe cu atît e mai bine" — şi continuă să-mi dea alte detalii, despre salturile „broască", „grupat", „picătură" şi altele asemenea, pînă o întreb dacă n-are un Extraveral... Rîde şi-şi reia demonstraţia „la sol", vrînd parcă să mă convertească la un lucru pe care mi-l imaginam mai ales de admirat şi nicidecum de practicat. Şi totuşi, această fată, ce nu s-a despărţit încă de codiţele blonde ale adolescenţei, are în palmares 1 100 asemenea lansări cu paraşuta. „Nu numărul lor contează, ci pasiunea şi talentul", convingîndu-mă apoi cîtă artă şi cîtă ştiinţă pot încăpea într-o simplă ridicare a braţului, prin care un unghi de cîteva grade „în plus" te poate propulsa cine ştie unde, în spaţiul dintre avion şi pămînt, un spaţiu ce nu mai are atunci decît dimensiunile trăirilor tale interioare.

Din 1981 este în lotul naţional, iar din 1982, în fiecare an campioană naţională. În cifre, asta înseamnă acrobaţii de mare gimnastă şi aterizări la milimetru. Punctul fix este de fapt un disc de cauciuc mare (sau mic) cît o fisă de 5 lei ; îl vezi abia de pe la 100 m şi e mai greu de descris în cuvinte ce trebuie să faci ca să pui călciiul pe el, atunci cînd eşti purtat de o forţă care ar putea duce o căruţă în ritm de galop.

O întreb dacă n-o bate gîndul să se lase. „Mă bate gîndul ce-aş mai face dacă n-aş mai putea face lansări cu paraşuta !" Îmi răspunsese prea scurt şi prea dintr-una ca să nu-mi dau seama că avea dreptate cînd îmi spunea că acest sport îşi are „microbii", săi, greu de înţeles cu privitul dar iremediabil inoculaţi odată cu prima lansare.

Ne despărţim într-un tîrziu, avusese iar o zi obositoare, cu vreo şase salturi, dar ne dăm un „la revedere", totuşi, pe pămînt, la aerodromul unde se pregăteşte lotul naţional. Acolo, alături de colegele ei, maestra emerită a sportului **Marta Hosu** pregăteşte precizia şi frumuseţea salturilor viitoare. O muncă mereu anonimă, în care abia de se strecoară cîte o rază de popularitate, aşa cum s-a întîmplat şi miercurea trecută la Braşov, cînd Marta Hosu a adus din cer fix la mijlocul terenului o minge de fotbal pe care o aşteptau vreo 30 000 de spectatori ; aşteptau mingea, dar, măcar pentru cîteva minute au uitat de meciul ce avea să înceapă, aplaudînd-o pe eroina de la mijlocul terenului, cea care purtase cu sine nu atît o minge de fotbal, cît simbolul frumuseţii unui sport slujit cu pasiune şi talent.

O. IONAŞC ■

Mens sana in corpore sano !

Fotografie de RĂZVAN MILCA

Duminica trecută, în pofida vremii aspre, cunoscuta cetate a ştiinţei, Politehnica bucureşteană a devenit, pentru cîteva ore, un veritabil fief al sportului. Peste 3 500 de studenţi au participat la variate competiţii, reunite sub genericul: „Serbare sportivă studenţească bucureşteană", organizată în contextul dublului jubileu al tinerei generaţii din patria noastră — aniversarea a 65 de ani de la creşrea U.T.C. şi a 30 de ani de la înfiinţarea U.A.S.C.R. S-au finalizat întrecerile „Cupei U.A.S.C.R. — 30" (la opt discipline), s-a desfăşurat un cros de mare popularitate, s-au făcut demonstraţii la sporturile tehnice în care excelează politehniştii. S-au organizat un simultan de şah, un program de gimnastică aerobică (studenţi de la Politehnică, I.E.F.S. şi Medicină) şi un altul de dans modern (ansamblul I.E.F.S.). O expoziţie cu caracter sportiv (cu trofee obţinute de C.S.U. Politehnica) a oferit imaginea de sinteză a popularităţii de care se bucură sportul în acest institut de învăţămînt superior.

Comisia de sport a C.U.A.S.C. Bucureşti (şef de comisie asist. univ. Ion Lador) va „recidiva" în organizarea unor astfel de întreceri luna viitoare, în cadrul agreabil al Complexului cultural-sportiv studenţesc „Tei" (O. Ş.).

Rugby

România — Italia 9-3 (9-0)

Din fericire, pentru noi, începutul tricolorilor noştri a fost rituos şi intensiv, recoltînd multe lovituri de pedeapsă, dintre care Alexandru a marcat trei, ratînd şi una favorabilă, care ne-ar fi distanţat mai clar. În schimb, Bettarello a trimis printre bări o singură lovitură, alte două şuturi eşuînd din bară.

Aşadar, jocul a fost presărat permanent cu emoţii şi speranţe alternative, italienii ratînd o mare ocazie de a culca în butul nostru, dar spre finalul partidei, un atac fulgerător al centrului român Lungu, a fost pe punctul de a se concretiza, ceea ce ar fi rotunjit concludent scorul victoriei. Aportul înaintării, prin molurile şi grămezile deschise pe care le-a întreprins, a pus de multe ori în dificultate poziţiile italienilor, aflîndu-se, în multe situaţii de la începutul reprizei a doua, foarte aproape de a înscrie prin forţă, ceea ce i-a demonstrat combativitatea. Rezistenţa ei s-a vădit mai ales către sfîrşitul reprizei a doua, cînd grămada italiană a insistat în vecinătatea liniei noastre de ţintă, dar a fost stăvilită ferm şi o lovitură în tuşe a lui **Tofan** ne-a făcut să respirăm, uşuraţi de temerea egalizării. A fost, într-adevăr, un joc de luptă compactă, sub spectrul ploii şi al frigului pătrunzător. Impunătorii înaintaşi ai „Squadrei Azzure" : **Gardin, Berni, Lupini, Innocenti** au prins mai multe baloane în margine, faţă de **Laurenţiu C.** şi **Necula**, de la noi, remarcîndu-se însă **Răducanu**, introdus în repriza a doua în locul lui **Dumitraş**. Aruncările la margine executate de taloneurul **Grigore**, necorespunzător, au făcut, de asemenea, să pierdem multe baloane. De neînţeles au fost şi întîrzierile repetate la deschidere ale lui **Mircea Paraschiv** şi loviturile de picior în blocaj sau peste cap, provocînd inutil pericolul. De data aceasta, priza bună la balon şi degajarea promptă au fost salutare la **Ion Vasile** aflat pe post de fundaş. În ciuda unor amănunte remediabile, formaţia „frunzei de stejar" a evoluat mai aproape de vechea ei reputaţie, înfruntînd un adversar al cărui prestigiu este în evidentă creştere şi toţi jucătorii noştri au dovedit rîvnă şi dăruire, întru obţinerea unei strînse victorii, dar totuşi victorie !

Iată formaţia României care ne-a oferit această rugbystă satisfacţie : **Bucan, Grigore, Leonte — Laurenţiu C., Ştefan C. — Necula, Dumitraş (Răducanu), Murariu — Paraschiv, Alexandru — Tofan, Lungu — Toader, Hodorcă — Ion Vasile.**

Să nu uităm că ne aşteaptă un nou examen internaţional pe data de 25 aprilie a.c., cu U.R.S.S., la Tbilisi, unde forma competiţională a jucătorilor noştri trebuie să tindă spre vîrf şi afirmare deplină, în perspectiva Cupei Mondiale din Noua Zeelandă. Confirmînd eforturile pozitive ale antrenorului **Naca** şi celor doi ajutori, **Paraschiv** şi **Dumitru**, le dorim noi succese, pentru prestanţa rugby-ului românesc.

TUDOR GEORGE ■

SAH cu Margareta Mureşan

Progres competiţional ?

Etapele campionatului mondial individual au suferit puţine modificări pe parcursul anilor. Întotdeauna Federaţia internaţională a menţinut tradiţia. Cu mare greutate s-a renunţat la turneul candidaţilor la titlul mondial în favoarea meciurilor directe eliminatorii dar apoi s-a revenit la prima formă competiţională, deşi aceasta avantajează evident pe reprezentanţii mai numeroşi ai unei federaţii în defavoarea celorlalţi competitori. S-a eliminat ideea de „revanşă" în cazul pierderii titlului mondial şi, de curînd, excampionul s-a bucurat de acest „drept". F.I.D.E. nu a fost consecventă şi a „jonglat" cu etapele C.M. argumentînd modificările pe baza anchetelor internaţionale întreprinse, dar care, din păcate, nu conţineau opiniile tuturor sportivilor angrenaţi în lupta pentru titlu.

Din totdeauna campionul lumii a fost acela care a militat pentru modificarea regulamentelor făcîndu-se exponentul dorinţelor de progres ale jucătorilor. Tocmai pentru a se evita oscilarea între anumite forme competiţionale actuale sau anterioare, s-a propus organizarea C.M. pe baze noi. Propunerea a fost lansată de Asociaţia internaţională a marilor maeştri cu ocazia celui de-al 52-lea congres F.I.D.E. la Dubai în 1986 şi reînnoită la şedinţa comitetului executiv F.I.D.E. de la Bruxelles din februarie 1987. Purtătorii de cuvînt ai asociaţiei (aflată în faza de proiectare a statutului şi funcţiilor) au fost preşedintele (campionul lumii, Kasparov), cei doi vicepreşedinţi (Timman şi Karpov) şi patru membri reprezentativi (Ljubojevici, Seirawan, Nunn şi Portisch).

Ideea marilor maeştri porneşte de la organizarea unei Cupe mondiale — „Grand Prix", competiţie bazată pe un ciclu de trei ani (dar care se desfăşoară cu predilecţie pe parcursul ultimilor doi ani). Constă din şase superturnee de cîte 16 participanţi aleşi dintre primii 24 jucători ai lumii. Selecţia valorică a acestora este campionul lumii (Kasparov), învinsul din meciul pentru titlu (Karpov), participanţii la meciurile candidaţilor (Sokolov, Iusupov, Vaganian şi Timman), următorii şapte şahişti cu cel mai mare Elo mediu (calculat din patru liste F.I.D.E. pentru anii 1985—1986, ultima fiind cea din ianuarie 1987), jucătorii clasaţi pe primele trei locuri la „interzonale" şi primii doi jucători (din clasamentul „interzonalelor") cu cel mai mare Elo. Se limitează numărul şahiştilor sovietici la 3 (eventual 10). Fiecare din primii 24 jucători ai lumii vor participa la patru din cele şase turnee de elită şi rezultatele obţinute vor fi punctate ca loc ocupat în turneu, dar şi ca procentaj al punctelor cumulate.

Campionatul mondial se va organiza tot în ciclu de trei ani, astfel ca să se îmbine cu cupa mondială şi se va desfăşura numai sub formă de meciuri eliminatorii. Întrecerile candidaţilor la titlu vor conţine cinci etape şi vor include iniţial 16 participanţi (exceptînd candidaţii ediţiei anterioare şi fără a îngrădi numărul şahiştilor sovietici) din cupa mondială. În prima etapă vor avea loc meciuri de 6 partide (trei grupuri de cîte două), apoi celor 8 jucători rămaşi în luptă li se vor adăuga candidaţii (Timman, Vaganian, Iusupov şi Sokolov) şi vor susţine meciuri de 6 partide. În etapa a treia se vor juca meciuri de 8 partide. Învinsul din meciul dintre Kasparov şi Karpov din 1987 se alătură celor trei rezultaţi din etapa a treia şi vor susţine meciuri de 10 partide. În caz de egalitate se continuă cu 4 partide cu controlul timpului la o oră, iar la o nouă egalitate se recurge la tragerea la sorţi. Ultima etapă presupune meci de 12 partide. La egalitate de puncte se mai joacă 4 partide, iar apoi cîte 2 partide pînă la ruperea echilibrului.

MARGARETA MUREŞAN ■

Cortina cade, nu se predă!

Petrecută în fapt la 14 noiembrie 1985, după meciul Turcia — România, ultimul din preliminariile trecutului campionat mondial, retragerea lui Costică Ștefănescu din echipa națională a fost „punctată" miercurea trecută, la Brașov, cu ocazia meciului România — Israel.

Costică Ștefănescu s-a născut la 26 martie 1951, la București. La 14 ani este legitimat la Steaua, debutînd în divizia A în 1969. Veritabila consacrare avea s-o cunoască, însă, după transferul la Universitatea Craiova (în 1973) și reprofilarea, în această echipă, pe postul de libero. Trei titluri de campion național, de patru ori în echipa cîștigătoare a Cupei României, o prezență în semifinalele Cupei U.E.F.A., participant la turneul final al C.E. din Franța.

Maestru emerit al sportului, economist de profesie, Costică Ștefănescu a optat pentru activitatea de antrenor, pregătind (din iarna lui '85) echipa F.C.M. Brașov. În paralel, continuă să joace, în virtutea unei pregătiri care-i permite să dețină un rol important în angrenajul echipei pe care o antrenează.

— Felicitări, Costică Ștefănescu — nu atît pentru retragere, cît pentru îndelungata activitate la echipa națională. Ți-ai fi imaginat altfel această festivitate?

— Aș fi vrut să se petreacă mai demult, după campania de calificare la campionatul mondial. Apoi, mi-ar fi plăcut ca la retragere să joc și citeva minute, dar dacă așa s-a hotărît, nu-mi rămîne decît să mulțumesc celor care s-au gîndit să puncteze totuși acest lucru. Festivitatea a fost o reușită morală, mai ales că s-a petrecut la Brașov, unde este noul meu loc de muncă.

— Ca antrenor, aplici idei pe care le vroiai aplicate de vreunul din foștii dumitale antrenori?

— Am avut șansa ca, în cariera mea fotbalistică, să lucrez cu antrenori foarte buni, de la Covaci la Lucescu. De la toți am învățat cîte ceva, neîncercînd acum să copiez pe vreunul dintre ei. Apoi, în experiența internațională acumulată, am putut vedea la lucru mulți antrenori și jucători mari, astfel încît am dobîndit cunoștințe profesionale dintre cele mai diverse și mai interesante. La confluența tuturor acestor elemente se poate naște, cred, un mod personal sau original de muncă.

— Ai vreo prejudecată? De pildă, de a prefera sau a căuta jucători „după chipul și asemănarea" pe care dumneata însuți le aveai în această postură?

— Nu. Venind de la echipa națională, chiar de la Craiova, unde erau jucători de mare valoare, la o echipă cu pretenții mai mici sau cu jucători fără experiență internațională, a trebuit să adaptez ideile și chiar sistemul de joc la posibilitățile acestui lot. Fiecare jucător, indiferent de nivelul la care activează, are personalitatea lui, care se cere respectată și pusă în valoare.

— Există impresia că despărțirea dumitale de Craiova și de activitatea de jucător s-a produs cam brusc. Au dreptate cei care gîndesc astfel?

— Pentru cei din afară, într-adevăr, despărțirea poate părea cam bruscă. Dar realitatea e alta. Eu îmi declinasem mai demult, cu un an, un an și ceva intenția de a mă despărți de Craiova — și asta din două motive: consideram că mai pot să joc la o grupare cu pretenții mai mici și, pe de altă parte, se crea, astfel, posibilitatea de afirmare a unor jucători mai tineri.

Din păcate, n-am fost înțeles, comportamentul clubului față de mine rezultînd din cele 9 luni cît a durat obținerea dezlegării.

— Despre Craiova?

— Numai de bine. Mulțumesc, pe această cale pentru telegrama pe care tocmai am primit-o de acolo cu ocazia festivității de aici. Apropo: pe cînd o retragere și din echipa Craiovei, dar de pe stadionul Central, acolo unde am asudat peste un deceniu?

Are un lot cu care ar trebui să aspire la mai mult. Două lucruri mi se par determinante pentru modestia rezultatelor lor: desele schimbări la conducerea tehnică și la cea a clubului și secției de fotbal; lipsa de răbdare, inclusiv a spectatorilor, în pregătirea unor noi performanțe.

— Despre națională?

— Naționala a avut șansa ascensiunii echipei Steaua, în condițiile schimbării lui Lucescu și ale desființării Universității Craiova. De dorit este, însă, să crească și aportul altor echipe, pentru că e foarte greu de menținut ștacheta la același nivel mereu cu aceiași jucători.

— Ne putem califica la turneul final al campionatului european?

— Pe deplin posibil. Și în ediția precedentă, din ultimele trei meciuri, toate în deplasare (Suedia, Cipru, Cehoslovacia), ne erau necesare cinci puncte — și le-am obținut! Acum, tot din trei meciuri, din care cel mai greu acasă, cu Spania, ne trebuie șase puncte. Chiar și din această comparație rezultă că avem motive să fim optimiști. Se cere, în primul rînd, mai multă încredere în această șansă și apoi, desigur, pregătire adecvată a fiecărei partide.

— Ce regrete te încearcă?

— Acela că n-am putut participa nici măcar o dată la un turneu final de campionat mondial, eșuînd de două ori, prima dată cu mine, a doua — fără mine în teren.

— Și ce gînduri de viitor ai?

— Să ating cifra de 500 meciuri în divizia A și, ca antrenor la Brașov, să ne clasăm în prima parte a divizionarelor A.

OCTAVIAN ȘTIREANU ■

Civilizația sportului

Pe stadioanele lumii

De la începutul secolului și pînă acum, 952 de oameni au murit pe stadioanele europene de fotbal! În aceeași perioadă, 4 057 de persoane au fost rănite în tribune. Este rezultatul unei anchete făcute de centrul de documentare al federației franceze. În Italia, pentru împrăștierea grupurilor de turbulenți care s-au încăierat la sfîrșitul partidei Lazio — Genoa a fost necesară nu numai intervenția poliției, ci și a carelor blindate! În Anglia, personalități din guvern au fost nevoite să intervină în lupta împotriva huliganismului de pe stadioane; s-a ajuns pînă acolo încît unele cluburi refuză primirea în arenă a suporterilor echipelor oaspete. În Grecia, un spectator în vîrstă de 29 de ani a fost ucis de o petardă în timpul meciului Larisa — PAOK Salonic. În Spania, cotidianul „El Pais" a publicat un zguduitor dosar consacrat violenței de pe stadioanele iberice și din jurul lor. Ancheta făcută de redactorii ziarului trage un semnal de alarmă referitor la constituirea unor bande organizate după modele cvasi-militare care seamănă teroare în tribune. Unul dintre ziariști, Vicente Garcia, a descoperit printre „suporterii" lui Real Madrid o grupare denumită Ultra Sur care cuprinde aproximativ 300 de tineri între 16 și 24 de ani, unii dintre ei, purtători de insigne naziste, afirmînd că fac parte din gruparea Ultra Sur. După „El Pais", 18 cluburi din prima divizie au grupuri de suporteri mai mult sau mai puțin periculoși, pe primul loc în „clasamentul violenței" fiind barcelonezii: Boixos Noir care „susține" pe F.C. Barcelona și Brigada Alb-Albastră care „încurajează" pe Espanol. În campionatul vest-german, într-o singură etapă, bilanțul violenței a fost următorul: un mort la Hamburg, zeci de răniți la Mülheim, 19 arestări la München etc.

Ce face F.I.F.A. (federația internațională) în fața acestui val de încăierări, distrugeri, vandalism? Preferă să lase totul pe seama federațiilor din țările respective. Mă rog, o fi bine, n-o fi bine? Pînă una alta, s-a făcut propunerea ca „mondialele" din 1994 să se joace numai pe stadioane în care toate locurile sînt pe scaune. Probabil că un huligan așezat este mai pașnic decît unul care stă în picioare!? Președintele F.I.F.A., Joao Havelange, a declarat că forul pe care-l conduce nu posedă decît mijloace limitate pentru a interveni, adăugînd că nu are nici o putere asupra violenței din tribune și că „poliția și autoritățile competente sînt acelea cărora le revine sarcina de a acționa".

Paradoxal, violența a devenit cel mai îngrijorător fenomen al timpurilor noastre de pace. Iar sportul nu este rupt de lumea exterioară. El suferă influența climatului de violență. Atunci cînd un grup de huligani sparge totul într-un tren care-i duce sau îi aduce de la un meci de fotbal, sportul nu este evident decît un pretext, însă el este acela care suferă pagubele. În toate cazurile similare, violența se grefează asupra sportului, însă nici el nu este mai puțin încercat. Căci fiind victimă, este și vinovat. Vinovat de a fi crezut că poate rămîne la adăpost, inocent în această lume a sportului care, sinonimă cu competiția, de multe ori încurajează violența.

Și pe la noi, cu toate că avem un public cald, sportiv, exemplar în numeroase ocazii, au apărut germenii violenței. De la „galerii" insolente, alcătuite din tineri, unii foarte tineri, care se întrec în manifestări sonore lipsite de elementar respect pentru cei din jur s-a ajuns la încăierări între grupări de simpatizanți cu mintea încinsă de patimă, la ruperea sau arderea steagurilor vizitatorilor, la avarierea de vehicule sau sudarea cu aparate speciale a ușilor mașinilor cu care au venit suporterii oaspeți (!), toate acestea fiind, spuneau făptașii, răzbunări pentru alte acte de „patriotism" local.

Totul este începutul. Ca în Războiul celor două roze sau ca în Romeo și Julieta. După aceea, continuarea este firească, fără să mai mire pe cineva sau fără să mai poți opri furtuna. Asemeni Ucenicului vrăjitor din poemul lui Goethe care nu mai poate opri cu nici o baghetă din lume revărsarea de potop a apelor dezlănțuite.

Propunem federației noastre de fotbal să se pună... în gardă. Dacă F.I.F.A. nu vrea să se amestece în dezordinele de pe stadioanele lumii, noi trebuie să facem ordine în propria grădină. Cum? În nici un caz, băgînd capul în nisip.

CRISTIAN ȚOPESCU ■

Toată lumea face sport

● Clubul de fotbal spaniol Real Madrid este decis, se arată într-un comunicat, să-și mențină cu orice preț reputația de fair-play cîștigată de-a lungul anilor. În acest sens, conducerea clubului a luat măsuri drastice față de jucătorii care s-au făcut vinovați de gesturi antisportive în partida cu Bayern München, din semifinalele „Cupei campionilor europeni". Astfel, Juanito, eliminat de pe teren pentru lovirea fără balon a lui Matthaeus, a fost amendat cu suma de un milion de pesetas (!) și a fost anunțat că în sezonul viitor nu i se va mai reînnoi contractul. Au fost amendați, de asemenea, Gallego și Santillana, pentru proteste la deciziile arbitrului ● Cum, alături de Juanito, va pleca de la Real și argentinianul Valdano, clubul madrilen și-a asigurat serviciile iugoslavului Milan Jankovici, de la Steaua Roșie Belgrad, echipă eliminată de... Real în sferturile de finală ale actualei ediții a „C.C.E." ● Antrenorul vest-german al formației Benfica Lisabona, Pal Csernai, a fost condamnat de un tribunal lusitan la trei luni închisoare și plata unei amenzi, „pentru defăimare". Csernai a declarat recent că o serie de ziariști portughezi sînt plătiți pentru a scrie „la comandă". ● Comitetul de organizare a turneului final al campionatului european de fotbal din 1988, care va fi găzduit, după cum se știe, de R.F. Germania, a difuzat posterul oficial al competiției, realizat de cunoscutul grafician Horst Schaefer, fost fotbalist de performanță, jucător în urmă cu 30 de ani la clubul de primă ligă la F.C. Saarbrücken. Afișul reprezintă, în manieră întrucîtva naivă, opt jucători în culori pastelate, cifra reprezentînd atît numărul țărilor participante, cît și stadioanele pe care vor avea loc jocurile. Horst Schaefer a mai realizat și posterul campionatului mondial din 1974.

LUCIAN OPREA ■

Cronica șoselei

Drumul peste munte

În familie, Narcis era adulat de părinți, de unchii și mătușile care nu aveau copii. Veneau duminicile să-l vadă pe tînăr. Băiatul, care ducea o viață exemplară, modestă, fiind o fire harnică, prietenoasă, un suflet generos, răspundea acestor manifestări de afecțiune cu dragoste. Duminică după-amiază, cînd casa era plină de rude apropiate, Narcis era asaltat: „Uite, nepoate, ți-am luat material pentru un costum de primăvară, nu ai decît unul". „Dar, unchiule Vasile, nu aveam nevoie, am tot ce îmi trebuie". „Lasă, lasă, că-ți prinde bine". La plecare, mătușa Alexandrina se apropie de băiat și-i șoptește la ureche: „Narcis, vezi că ți-am lăsat în camera ta o pereche de pantofi „Romarta", să-i ai pentru zilele de sărbătoare". „Dragă nepoate, eu m-am gîndit să-ți pun 5 000 de lei pe un C.E.C., îi zice lui Narcis unchiul Marin la plecare, știi tu mai bine ca mine de ce ai nevoie". Și așa, la fiecare sfîrșit de săptămînă, Narcis este copleșit de cadouri și atenții, cu care frații și surorile părinților săi nu sînt deloc zgîrciți. „Dragii mei, oamenii ăștia nu au o situație materială chiar așa teribilă. De ce își cheltuiesc banuții, pe care nu-i cîștigă chiar așa ușor, cu mine, care am acasă tot ce-mi trebuie? Doar voi vă îngrijiți de toate, iar eu nu sînt un om care să risipesc în stînga și în dreapta. Știți bine, că aproape tot ce cîștig depun la C.E.C. Casă, mobilă frumoasă, haine, mașina pe care mi-ați donat-o anul trecut... Ce-mi mai trebuie? Mă doare cînd văd că-și cheltuiesc banuții pentru mine". „N-avem ce le face, Narcis. Mi-au mărturisit-o. Cea mai mare plăcere a lor, care n-au copii, e să te răsfețe pe tine. Nu-i vezi cum vin duminica? Cum te ascultă cînd le povestești de serviciu, de succesele tale la handbal, cum le dau lacrimile atunci cînd citesc în ziar că ai fost printre cei mai buni jucători. Zilele trecute, Costache, frate-miu, ce crezi că-mi zice? „Ești fericită, Zorico, ai un băiat model. A terminat o facultate, n-are nici 26 de ani și a și ajuns șef de secție. Nu tu băutură, nu tu nopți pierdute. Singurul lui hobby e handbalul. Și munca și sportul le face cu pasiune. Măcar de-ar avea noroc de o fată pe măsura lui. Nu spune nimic, nimănui, despre proiectele de însurătoare. E secretos foc. Se pare că drumurile lui în orașul de peste munte au ceva legătură cu capitolul ăsta". I-am răspuns: „Nu știu, Costache, nu mi-a spus nimic. Și nu e ăsta adevărul, Narcis? Știu eu ceva?" „Nu, mamă, dar nu vreau să vă spun pînă nu e ceva sigur, serios. Te implor, spune-le să nu mă mai copleșească cu daruri cu care umplu dulapurile. Dar nu pot purta atîtea lucruri. Îmi aduc aminte de „Mondo Cane", de singurul copil care mai supraviețuia în satul acela pe cale de dispariție, cît de mult erau îngrijorați toți locuitorii. Să nu fie și ăsta vreun semn rău!" „Poftim gîndire de intelectual. Nu te știam superstițios!", îi zice maică-sa, zîmbind ironic. „Neavînd copii, își îndreaptă toți dragostea spre tine. Au ajuns chiar să fie geloși între ei. Fii atent, dozează-ți în mod egal discuțiile cu fiecare. Tușa Minodora mai să plîngă data trecută. I s-a părut că n-ai băgat-o în seamă suficient. „Toată seara a discutat cu bărbatu-meu numai despre sport. Cu mine n-a schimbat o vorbă!" „Ce rău îmi pare. Duminică voi discuta cu ea despre flori, răsaduri, știu că asta-i pasiunea ei și, în plus, ne aflăm în plin sezon de pregătire a grădinilor".

În ajunul plecării lui Narcis cu mașina, tatăl său a fost internat în spital. „Nu-ți fă griji, băiatul tatii, e vorba doar de niște analize, nu-i nimic grav. Nu ți-ai văzut fata de două săptămîni. „Ochii care nu se văd, se uită". Nu pierde din vedere acest lucru. Transmite-i, deși n-o cunoaștem, cele mai bune urări din partea noastră. Mă întreb pînă cînd vei păstra acest mister în jurul ei?" „Am vrut cu orice preț să nu vă dezamăgesc. Și sper să nu se întîmple acest lucru". „Bine, feciorul tatii. Mergi cu grijă, fii atent. Lapovița asta se transformă mai sus, la munte, în gheață. Și... apropo, de ce-ți umpli tu mașina cu pasageri de ăștia ocazionali? E o răspundere în plus. Știu că nu le iei bani, că nu faci „afaceri" cu ei". „Nu pot, tată, să trec pe lîngă oameni în vîrstă, pe lîngă femei cu copii în brațe care așteaptă în frig, ore întregi. Mă doare sufletul".

Narcis era fericit, se înțelese cu Magda ca duminica următoare să o prezinte întregii familii. „Îți dai seama că vestea va cădea ca o bombă. Te vor examina, te vor studia, te vor chestiona. Nu-mi fac, însă, probleme, vei face față cu brio. Ești o fată admirabilă. Frumoasă, modestă, bună gospodină, cu o profesie de invidiat, electronistă...". „Te întrerup, Narcis. Am vrut să-ți spun demult. Nu-mi plac călătoriile astea fulger, pe care le faci, tu, într-un timp atît de scurt. O sută și ceva de kilometri dus, tot atîția întors, aici stai două ceasuri — îi spune fata, făcîndu-i un semn strengăresc cu mîna, —, ar trebui să mă supăr și toate astea după o săptămînă de muncă încordată și nu știu cîte antrenamente și meciuri. În plus, parcă te văd cu mașina plină de autostopiști. Acum e frig, mașina nu poate fi aerisită, în ea respiră cinci oameni, se face cald, încep să picotească. Somnul e și el molipsitor, nu uita!".

„Eu n-am mai avut ce face. Cînd l-am văzut venind spre mine, am claxonat și am aprins luminile. Nu mergeam repede, doar urcam dealul cu două remorci după mine. N-aveam nici 20 pe oră. Am oprit pe dreapta. Mai încolo n-aveam unde mă duce. Se întindea hăul prăpastiei. Parcă mașina avea magnet, așa l-a atras spre ea".

„Dormeam toți, mi-a spus femeia care a scăpat nevătămată. A discutat un timp cu noi despre vreme, despre arături, răsaduri. Un tînăr bine crescut, omenos, spunea ea. Și-a împărțit chiar gustarea cu toți din mașină. Vă e cumva rău?" l-am întrebat. „De ce?" „Sînteți cam palid la față". El a început să rîdă. „Nu, doar sînt un pic cam obosit". „Eu am adormit apoi. Probabil că a țipit și el".

„Un munte de om transformat într-un infirm", reflectă tatăl lui Narcis, după două săptămîni de la accident. Probabil că m-am bucurat prea mult de el, de toate... „Eu am încredere, îi răspunde Zorica. Îmi stăruie în minte cuvintele doctorului... Exercițiile de recuperare fac minuni".

VICTOR BEDA ■

Comentariul săptămînii

IYSH

Am arătat cu alt prilej de ce asigurarea de locuințe se numără printre cele mai importante probleme cu care se confruntă populația globului în momentul de față, ea justificînd pe deplin proclamarea de către O N U a anului 1987 drept „An Internațional pentru Asigurarea de Locuințe Persoanelor fără Adăpost" (prescurtat, A I L, iar potrivit inițialelor engleze I Y S H). Vom examina acum raportul dintre problema locuințelor și urbanizare.

Cu toate că și în mediul rural există greutăți legate de asigurarea unui acoperiș deasupra capului, dificultățile în problema locuințelor se manifestă în dimensiunea lor întreagă abia la oraș. Fenomen obiectiv al dezvoltării, urbanizarea este o consecință a avîntului tehnic, a industrializării, a progresului și civilizației. Ca atare, în țările industrializate urbanizarea s-a făcut mai de mult, în timp ce în țările în dezvoltare ea este în plin proces de înfăptuire. Cît timp numărul locuitorilor orașelor a crescut doar în ritmul nevoilor de mînă de lucru, și aceasta s-a întîmplat cam pînă la jumătatea secolului nostru, populația urbană fără adăpost, redusă numericește, nu s-a transformat într-o problemă pe plan mondial. Cînd însă creșterea, în primul rînd în țările în dezvoltare, — atît datorită faptului că la orașe au început să vină tot mai mulți oameni care nu se mai puteau hrăni în satele lor sau pur și simplu erau atrași de civilizația urbană, cît și ca urmare a sporului natural din orașe — a depășit necesarul de forță de muncă, numărul celor fără adăpost a prins a spori în mod îngrijorător. Bineînțeles, trebuie avute în vedere și persoanele fără adăpost din țările dezvoltate.

Intrucît, după cum am văzut, între urbanizare și creșterea numărului celor fără casă există o relație directă, este util să cunoaștem, din sursă O N U, unele date referitoare la urbanizare. Astfel, dacă în 1950 locuia la orașe 29,2 la sută din populația globului, în prezent acest cuantum este de 42 la sută, iar în anul 2010 va fi de 51 la sută, populația urbană depășind-o pe cea rurală. 90 la sută din creșterea populației urbane ce se va înregistra de acum și pînă la sfîrșitul secolului se va produce în țările în dezvoltare. Cauza principală a creșterii va fi nu migrarea de la sate, ci sporul natural al orășenilor înșiși. Marile aglomerări urbane vor evolua tot în favoarea țărilor în dezvoltare. Dacă în 1950 doar 5 orașe mari se aflau în aceste state, în 1980 din primele 15 orașe ale globului, 9 aparțineau lumii a treia. Se prevede că în anul 2000 acest număr se va ridica la 13, în frunte situîndu-se Mexico și Sao Paolo, cu peste 20 de milioane de locuitori fiecare. Unele capitale din țările în dezvoltare au realizat, între 1950 și 1980, adevărate performanțe : numărul locuitorilor din Nairobi, Dar-es-Salam, Nouakchott, Lusaka, Lagos și Kinshasa a crescut de șapte ori, iar populația orașelor Cairo, Casablanca, Alger, Mexico, La Paz, Guayaquil și Lima s-a triplat.

Dacă totul se va petrece ca și pînă acum, numărul persoanelor fără adăpost va spori extraordinar de mult în anii care au mai rămas pînă la finele secolului. Tocmai avînd în vedere și pe cei care nu au acum unde să se adăpostească, dar și, mai ales, perspectiva ca numărul acestora să crească enorm în următorii 10 — 15 ani, O N U a proclamat A I L, menit să pună temelia unui complex de acțiuni și de măsuri vizînd soluționarea problemei locuințelor pentru cei fără adăpost. De aceste măsuri și de alte aspecte ale activității în cadrul A I L ne vom ocupa în comentarii viitoare.

ION CODRU ■

Sabinele nerăpite

De-a lungul vremurilor, în lume s-au născut băieți și fete în număr aproximativ egal. Ca urmare, populația globului este formată jumătate din bărbați și jumătate din femei. Pînă cînd savanții vor determina cu exactitate prin ce mecanisme se realizează această autoreglare, vom observa că situația la scara întregului mapamond se regăsește în fiecare țară: sînt cam tot atîția bărbați, cîte și femei, astfel că nu se prea semnalează dificultăți de acest ordin în formarea familiilor (răpirea sabinelor de către romani, de va fi avut într-adevăr loc, rămîne o excepție). Dar echilibrul stabilit de natură poate fi uneori perturbat de factori imprevizibili. Iată două cazuri relatate de „Frankfurter Allgemeine".

Potrivit ziarului, în țările din Golful Persic s-a înregistrat o puternică înclinație a tinerilor de a se însura cu fete din alte părți, mai ales cu europence. În Kuwait, de pildă, 30 la sută dintre bărbați sînt căsătoriți cu străine. Pornind de la această situație, fetele din Kuwait, sabine rămase nerăpite, au adresat guvernului o petiție în care arată că practica băieților de acolo de a-și aduce neveste din alte țări nu numai că are o influență negativă asupra tradiționalei familii kuwaitiene, asupra societății în întregul ei, dar pune sub semnul întrebării viitorul fetelor, care au „dreptul deplin" de a se mărita cu cetățenii din țara lor. În petiție nu se indică ce pași concreți ar putea face guvernul în această privință. Totuși, atît în Kuwait, cît și în Emiratele Arabe Unite, se iau în considerație reglementări care să-i determine pe bărbați să se însoare cu compatrioatele lor (în Oman există deja o astfel de lege). Tinerii kuwaitieni sînt însă nemulțumiți, întrucît nu vor ca aspecte atît de intime ale vieții cum sînt dragostea și căsătoria să întîmpine opreliști administrative. În susținerea punctului lor de vedere ei citează versete din Coran, în care se vorbește de „dreptul sacru" al musulmanului de a-și alege el singur, fără nici o constrîngere din afară, nevasta. Acest drept este, de altfel, reglementat și de constituția țării.

Firește, mulți s-ar putea întreba de unde provine asidua preferință a tinerilor din Kuwait pentru fete din alte țări. Secretul constă în „costul" foarte ridicat al însurătorii cu o autohtonă. Mai întîi, vine „prețul de cumpărare" a miresei, care este cuprins între 15 000 și 20 000 de dinari kuwaitieni. Pe urmă — cadourile de nuntă, bijuterii în valoare de cel puțin 5 000 de dinari. La acestea se adaugă imensele cheltuieli cu nunta, făcută după obiceiul musulman. Potrivit părerii juriștilor, dacă, pe de o parte, toate aceste cheltuieli, și în primul rînd prețul de cumpărare, s-ar reduce simțitor, iar, pe de altă parte, s-ar mări indemnizația pentru tinerele familii „curat kuwaitiene", numărul tinerilor care ar renunța să se căsătorească cu străine ar crește considerabil.

Cu totul altfel stau lucrurile într-o țară vecină — în Arabia Saudită. Aici tot mai multe fete, mai ales cele care au studii superioare, nu mai vor să-și sacrifice cariera profesională unei vieți de familie duse în stil tradițional, cînd rolul femeii se reduce la creșterea copiilor și la prepararea bucatelor. Și aici se duce muncă de lămurire, cu toate sloganurile care țin de ea, pentru ca tinerele să se mărite. Într-un articol se spune că fetele „nu trebuie să se sustragă, sub pretextul studiului și al perfecționării profesionale, de la obligația de a crea o familie, de a naște și crește copii, contribuind prin aceasta la construirea noii societăți". Totodată, remarcînd că numărul tinerelor cu studii superioare e în continuă creștere, autorul articolului se întreabă: cu cine se vor mai însura tinerii ? „Nu le va mai rămîne altceva de făcut decît să apeleze la fete de peste hotare" — se spune în același articol. Poate la kuwaitiene, de ce nu ? Oricum, poate că și în acest caz, conchide „Frankfurter Allgemeine", schimbarea opticii tradiționale cu privire la rolul femeii în familie ar duce în cele din urmă la rezolvarea problemei.

ION CODRU ■

„Pictorul roșu" al Italiei

„Pictura este meseria mea. Adică este meseria mea și modul meu de a avea raporturi cu lumea. Cred că pentru mine ea reprezintă cea mai potrivită posibilitate de a înțelege și a mă face înțeles. Dar aceasta nu înseamnă că eu înțeleg și că mă fac înțeles. Aș vrea să reușesc să depun mărturie pentru vremea mea (ca și cum aș vorbi despre pasiunile mele) fără să fiu constrîns să-i falsific sensurile. Aș vrea să vorbesc în mod limpede și să par sigur, fără să fiu sigur, totuși spunînd lucruri cu totul noi... Aș dori să ajung la deplina libertate în artă care, ca și în viață, rezidă în adevăr". Cel care făcea această confesiune, marele pictor, grafician și scriitor italian Renato Guttuso — decedat recent la numai cîteva zile după împlinirea vîrstei de 75 de ani — s-a condus întreaga sa viață după aceste principii ale omului de artă și revoluționarului exemplar.

Renato Guttuso, membru încă din 1944 al Partidului Comunist Italian, membru din 1951 al Comitetului Central al acestui partid, senator timp de două legislaturi, a fost dintotdeauna un artist militant. La 20 de ani se număra printre membrii „Școlii din Roma", un cerc de oameni de artă progresiști care vor exercita o mare influență asupra evoluției sale. După perioada petrecută la Roma, se stabilește un timp la Milano, unde face parte din gruparea expresionistă „Corrente", cunoscută prin antifascismul ei. Această etapă a artei sale este caracterizată printr-un stil realist al picturilor sale și o pronunțată angajare politică. Sub impresia asasinării poetului spaniol Federico Garcia Lorca, realizează în 1937 primele sale mari lucrări cu mesaj antifascist, între care se distinge „Crocefissione".

Dar artistul Guttuso s-a simțit dator să acționeze și prin faptă, luînd parte efectiv la mișcarea de rezistență italiană. Timp de doi ani, el a fost curier al partizanilor din regiunile Latium și Abruzzi. În paralel realizează ciclul de desene „Gott mit uns". După Eliberare, marele artist își continuă activitatea de artist și revoluționar. I se decernează numeroase premii, printre care premiul Bienalei de la Veneția (1948), Premiul Marzotto (1960), Premiul Lenin (1960). „Într-un artist — spunea Guttuso — adică într-un om există totul: dragostea, prietenii, lecturile sale, cerul, copilăria, călătoriile, există lumea complexă a experienței sale. Și dacă el este un om angajat, responsabil de sine însuși din punct de vedere civic, acest lucru se va vedea în tot ceea ce face.

ROMEO NĂDĂȘAN ■

Amartizare în anul 2035?

În ultima vreme se vorbește tot mai insistent despre lansarea unor stații interplanetare spre atît de controversata planetă Marte. Dacă unele „puteri" cosmice, S.U.A., Japonia, E.S.O.C. (Centrul vest-european de operațiuni spațiale), elaborează încă asemenea planuri, în Uniunea Sovietică pregătirile în vederea studierii „Planetei roșii" sînt într-un stadiu avansat, două asemenea stații fiind în curs de realizare. De pe orbita „Lunii" marțiene, satelitul „Phobos", unde vor fi plasate în 1988, ele vor studia atmosfera, ionosfera, magnetosfera planetei, pregătind și în acest fel debarcarea unor astronauți, peste 5—6 decenii ! Sînt investigații nu numai utile (ele promit să amortizeze uriașele fonduri necesare unui asemenea zbor, prin exploatarea, cîndva, a zăcămintelor de pe Marte) dar și perfect posibile, avînd în vedere continua ascensiune a tehnicii spațiale.

În cazul amartizării, ce „tablou" se va înfățișa oamenilor veniți de pe Terra ? Reconfirmînd informațiile de pînă acum, ei le vor adăuga, în mod cert, altele noi, vor vedea „pe viu" cît de aspre sînt condițiile de mediu de pe planetă: apa și oxigenul lipsesc cu desăvîrșire. Dacă în timpul zilei (mai lungă cu 37 de minute decît cea terestră) la ecuator temperatura este plăcută, de 30°C, la sol și 15—20°C în aer, noaptea mercurul termometrelor coboară vertiginos, pînă la —40°, —70°C ! Firește, în aceste condiții, nu există nici un fel de vegetație, cum se credea pînă nu demult, ci doar nesfîrșite dune de nisip, violent răscolite de furtunile de primăvară. Căci și pe Marte există anotimpuri (de două ori mai lungi decît cele de pe Pămînt, deoarece planeta înconjoară Soarele în aproape doi ani).

Multe alte taine marțiene au figurat pe agenda ultimului „Congres internațional de astronautică" de la Innsbruck (Austria) unde s-au înfruntat tot felul de ipoteze, chiar și cele emise de cei care plătesc „tribut" romanelor s.f. În ce privește proiectele de viitor, între comunicările făcute de diverse delegații, se află și acelea ale specialiștilor americani care au anunțat că, la 20 august 1990, va fi lansată o stație automată ce va fi plasată pe orbita marțiană în octombrie 1991, cu misiunea de a fotografia și analiza suprafața și atmosfera planetei. Ceva mai tîrziu, adică în 2015, N.A.S.A. proiectează survolarea planetei de către un echipaj uman, iar în anul 2035, instalarea pe Marte a unei baze permanente alcătuite din aproximativ 20 de persoane, echipaj internațional provenind din S.U.A., U.R.S.S., Anglia, R.P. Chineză, India, Japonia etc.

Dar, pînă la debarcarea unor oameni pe această misterioasă (încă) planetă, să așteptăm anul 1988 cînd stațiile automate sovietice ce vor fi trimise să o studieze vor aduce, neîndoios, multe clarificări.

MIHAI VASILIU ■

Breviar științific

Ordinator valiză

Primul ordinator tip valiză, cu ecran, a apărut de curînd la Londra. Cunoscut sub numele „Ordinator 8400", el are utilizări multiple putînd fi folosit de ziariști, ingineri, agronomi, programatori, comercianți etc. Datele sînt stocate într-un compartiment și rămîn chiar cînd curentul de alimentare este întrerupt. Ordinatorul este dotat cu un dispozitiv pentru scrierea textelor, care permite, de exemplu, ziariștilor să-și pregătească articolul cu ajutorul claviaturii și a-l face să apară pe ecran. Ansamblul mai cuprinde un conector pentru telefon ceea ce dă posibilitatea să se dicteze un text de la distanță. Aparatul mai poate fi racordat la diverse dispozitive de imprimare și înregistrare pe casete. Se proiectează ca în viitor el să fie în măsură să poată fi cuplat cu diverse sisteme de informare video. Informațiile stocate într-un ordinator central vor putea, pe baza unui simplu apel telefonic, să fie proiectate pe un ecran. Întregul ordinator, cu o mărime de 48 × 39 × 14 centimetri, cîntărește numai 7,7 kilograme și poate fi transportat în avion ca bagaj de mînă și utilizat tot timpul călătoriei, el dispunînd de o sursă proprie de alimentare. În imagine, noul ordinator valiză în lucru.

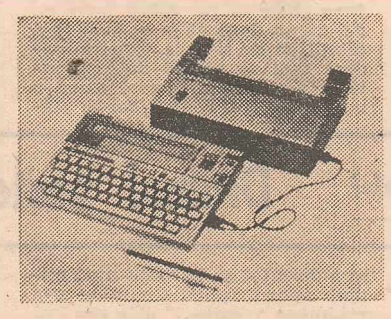

Mașină de scris fără... hîrtie

„Typecorder" este o mașină de scris, creată de firma japoneză Sony, care, spre deosebire de cele tradiționale, nu folosește hîrtie. Cuvintele bătute pe claviatură și înregistrate de un microprocesor apar pe un ecran cu cristale lichide și trecute pe bandă magnetică. Corectarea, așezarea în pagină a textului compus sau modificarea acestuia se fac automat, întregul proces fiind electronic. Textul, aflat pe banda magnetică, poate fi ulterior imprimat automat pe hîrtie cu ajutorul unui dispozitiv portativ, ca în imagine. Prin intermediul unui adaptor, el poate fi dactilografiat pe orice mașină de scris electrică sau perforat pentru transmitere la telex. Un alt adaptor transmite acustic la distanță, prin intermediul liniilor telefonice, datele înregistrate pe bandă eventual la un birou central pentru prelucrare. Această nouă mașină de scris silențioasă, ușoară, cîntărind 1,5 kilograme și care funcționează cu ajutorul unor pile electrice, poate fi transportată într-o valiză de 22 × 28 × 4 centimetri. Ea poate fi folosită și ca mașină pentru dictat sau pentru înregistrarea unor ședințe sau conferințe.

Calculator brățară

Ceasul din imagine nu indică numai orele și ziua. El mai are în plus două scări logaritmice,

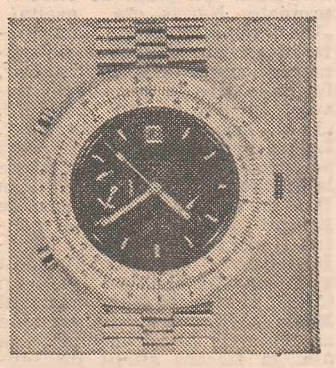

un fel de riglă de calcul, una fixă prinsă de ecran, cealaltă mobilă așezată sub un geam exterior. Astfel se pot face înmulțiri, împărțiri, procente, diverse calcule logaritmice și tot cu ajutorul ei pot fi transformate diverse unități de măsură și greutate în unități zecimale. Sportivii, în plus, pot stabili nu numai viteza realizată, ca la orice cronometru, dar și o viteză medie, fără a fi nevoie de alte calcule.

AUREL DIANU ■

Note de drum

Mankiongde

Mergem spre Mankiongde, vatra natală a președintelui Kim Ir Sen. Face parte dintr-un fost foburg al orașului — mai bine zis dintr-o comună satelit așezată printre coline și dumbrăvi răcoroase. Drumul o ia paralel cu Dedongul pînă la o cotitură unde etnografii coreeni au recompus un sat tipic zonei. Case nou-nouțe, cu acoperișurile clasic coreene în formă de aripi de cocor crecază o ambianță propice unei intrări în atmosferă, în duhul locurilor.

De cum coborîm din mașini recunoaștem repede casa natală a președintelui, din poze și filme. E așezată într-un luminiș, pe o pajiște, între colinele bine și frumos cumpănite. Casă modestă, cu acoperișul de paie de orez apărat pe sub streșini de sîrmă împletită să nu-și facă vrăbiile cuib. În zariște se văd strălucind cîteva ochiuri de apă. Dumbrăvile își au flora amestecată : conifere, plopi, sălcii, chiparoși, — cu fel și fel de păsări ciripitoare.

Aici s-a născut în 15 aprilie 1912 tovarășul Kim Ir Sen, în casa bunicului său, casă de pază la cimitirul boieresc. Sărac, bunicul o închiriase în urmă cu 100 de ani. De atunci s-au scurs patru generații. Copilul Kim a plecat de aici să lupte contra cotropitorilor japonezi, la vîrsta fragedă de 13 ani. A luptat 20 de ani în șir iar, după victorie, a făcut un popas la casa natală. Bunicul mai trăia. Vizionăm casa și acareturile. Vedem îmblăciul și piua, războiul de țesut al bunicii Ki Bo Ie, podeiul cu fîn, vasele mari de argilă pentru apă, sosuri de soia sau murături. Specific locului, vasul de metal numit **pipa** în care se puneau cărbuni încinși cînd în casă se lăsa frig.

O pleiadă de fotografii îngălbenite de vreme poartă ființele de odinioară prin istorie și mit.

Jur-împrejurul casei memoriale, copaci plantați de șefi de stat și de guverne cum și de patrioți din Coreea de Sud sosiți clandestin pe mare, în ceasuri de furtună, cînd se pot strecura nevăzuți. Căci Mankiongde este, simbolic, inima Coreei întregi.

Filologic, Mankiongde se traduce „Pavilionul de unde se pot admira 10 000 de peisaje". Un asemenea pavilion (fireste, reconstituit) există în vîrful unei coline. Drumul spre el șerpuiește pe sub arcade umbroase și răcoritoare. Lîngă pavilion există încă o mică arenă de nisip, unde copiii de odinioară, inclusiv Kim, practicau luptele clasice coreene, antrenîndu-se pentru războiul de eliberare. Ceva mai spre Răsare Soare, o livadă de caiși, plină și ea de amintirile din copilăria de altădată. De aici se vede jos, la confluența fluviilor Dedong și Botong, insula Turu, loc unde Kim Ir Sen venea să învețe și să-și recapituleze lecțiile. Legat sentimental de locurile acestea, președintele Coreei democratice a revenit deseori să le vadă. În martie 1981, amintindu-și de anii copilăriei sale și plimbîndu-se pe un loc viran, neted și frumos încadrat în peisajul vetrei, a sugerat edililor să edifice acolo un parc de odihnă și distracții pentru copiii capitalei. Ideea a fost materializată în mai puțin de un an de zile : astfel, în april 1982, cînd președintele împlinea 70 de ani, parcul a fost dat în folosință primului lot de copii veniți să se minuneze de darul care li se oferă. Căci într-adevăr parcul are de toate : tot ce se poate sau nu se poate visa și altele încă în plus. Trenuri electrice pe spirale pe care călătorești uneori cu capul în jos, bănci electrice care trec prin peșteri cu fiare hidoase perfect confecționate din plastic (să nu intre la spălat), exerciții de tir etc. etc.

Pentru noi cei care am participat la Congresul Scriitorilor din țările Asiei și Africii, s-a organizat, pe gazonul din fața parcului, un concurs de jocul cu mingea privită printr-un trunchi de con. Micii coreeni se amuzau copios văzînd oameni în toată firea, unii cărunți, alții grași ca un butoi, alții înalți cît o prăjină, gonind după o minge ca în de-a baba-oarba.

Locul e excelent ales pentru copii.

Aerul e curat, nici urmă de poluare. Cum, în apropiere se construiește viitorul sat olimpic, toate întreprinderile industriale suspectate de poluare au fost mutate departe de locurile acestea. Aici apele sînt și ele curate : poți bea apă direct din rîu fără nici o teamă de intoxicare. Botongul, rîu odinioară cu mult nămol, a fost îndiguit, asanat și transformat într-o pînză de cristal curgător. Deci un cadru natural cu nici un strop de alterare, așa cum am simțit noi însine în cele cîteva ore de recreație și reprimenire petrecute pe istorica vatră de la Mankiongde.

Ne-am reîntors de acolo cu imaginea unei vieți eroice dăruită de către un fiu al poporului coreean, poporului care l-a crescut și educat. Și impresionați totodată de frumusețea și prospețimea naturii coreene, în matricea sa originară și primară.

Reîntoarcerea în oraș, seara, lăsa să se întrevadă în linia schelelor și a buldozerelor cel de al doilea tronson al bulevardului Ceolima. Cu ele în ritm intram în miezul fierbinte al orașului, după o zi de neuitat.

AL. ANDRIȚOIU ■

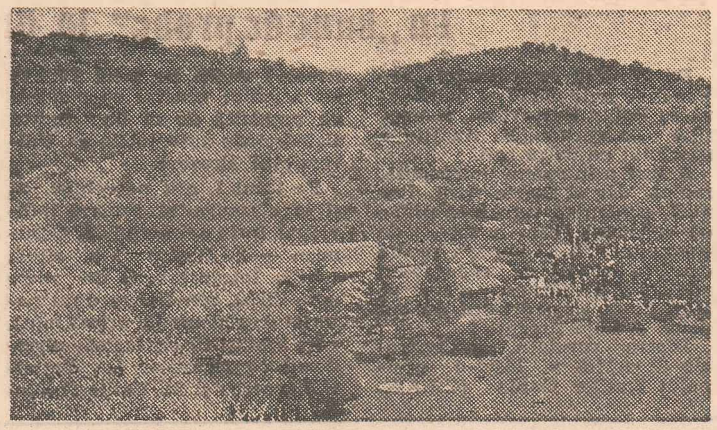

Gînd de primăvară

Greu, dar a venit și primăvara. Se simte în aer mirosul de sevă nouă, trezită după atît de lunga iarnă. Zăpada a dăinuit mai mult pe meleagurile noastre. Poetic, nu ?

Mai prozaice sînt resturile ieșite la iveală după topirea zăpezii. Stau și mă întreb ce inimă pot să aibă aceia care au aruncat pe geam tot felul de resturi în loc să le ducă civilizat la ghenă. Pachetele goale de țigări și chiștoacele sînt cele mai „nevinovate" mostre. Dar mai întîlnești și cotoare de mere, chiar și sticle ce vin pe calea aerului. (Un prieten a avut surpriza, nu tocmai plăcută, să-i poposească o sticlă pe capota mașinii !). Deh, omu' și-a făcut curățenie în casă ! Ce exemplu pot da asemenea indivizi (căci altfel nu pot să-i numesc) propriilor lor copii ?

Pămîntul, redeșteptat la viață, mult prea îngăduitor, rabdă. Noi, cei din jur, intrigați (mai mult sau mai puțin) nu avem curajul să luăm o atitudine fermă împotriva acestei elementare lipse de bun simț.

Mă gîndesc că, undeva, aiurea, o ființă dragă mie, coborînd din tramvai și-a aruncat biletul pe asfalt. Un om trecut de prima tinerețe i-a spus : V-a căzut ceva ! Acel om nu putea crede că petecul, inutil, de hîrtie fusese aruncat intenționat.

A venit primăvara ! Spațiul din jurul locuințelor noastre poate și trebuie să arate cît mai curat, cît mai frumos. Curățenia se face ușor, mai greu se menține !

DAN DĂNUȚ DORU ■

Lumea se amuză

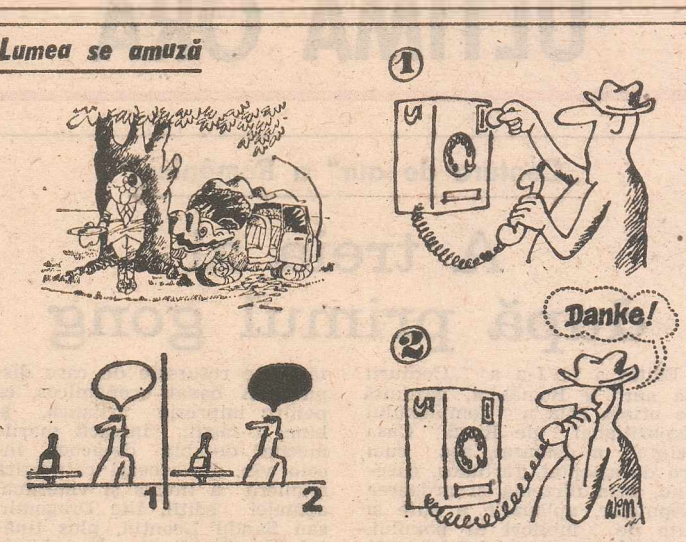

După PANORAMA — Polonia

După N.B.I. — R.D.G.

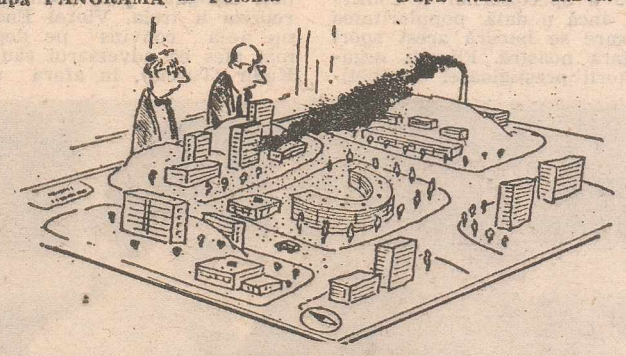

După N.E.I. — R.D.G.

Voluntari pentru fărădelege

Spitalul ghetoului din Oradea a fost improvizat într-o sinagogă. În camera pentru cadavre, grămezile ajunseseră pînă în plafon. Comandantul, locotenent-colonelul de jandarmi Péterffy n-a aprobat înmormîntarea individuală. A decretat sec : „Toți deodată !"

Într-o zi a întîlnit în incinta ghetoului un funcționar al primăriei care vroia să elibereze acte de deces.

— Ce te tot învîrți pe aici domnule notar ? îl apostrofă Péterffy. Poți să tragi o linie peste toți cei treizeci de mii ! Doar n-o să risipim pentru fiecare cîte un certificat.

Locotenent-colonelul ca și ceilalți comandanți de ghetouri erau convinși că evreilor le sînt de prisos actele. N-au nevoie de dovezi. O singură dată este esențială, necesară și suficientă pentru ei. Că sînt evrei !

Toți acești primari și șefi de poliție, prefecți și comandanți care în ghetou au pozat în autentici frați de cruce ai **„Übermensch"**-ilor, dînd dispoziții și luînd decizii referitoare la viața și moartea a mii de oameni, insultînd cu aroganță, respingînd cu cinism orice cerere li se adresa, fie că privea un întreg ghetou, fie că era vorba de soarta unei singure familii, atunci — după prăbușirea zidurilor ghetourilor și a gardurilor lagărelor de concentrare — cînd s-au aflat în fața tribunalului poporului din Cluj au încercat în mod laș să-și minimalizeze rolul, să se dezică de prerogativele pe care le exercitaseră cu un abuz rar întîlnit în istorie și să arunce vina pe cei de deasupra lor, ei prezentîndu-se ca niște pigmei, ca simpli executanți.

Va fi și o excepție : Dr. Csóka László, primarul orașului Satu Mare. El va mărturisi cu francheță că își dădea seama de faptul că săvîrșește o operațiune ilegală.

Va declara deschis: „Fiind jurist și cu o veche practică administrativă îmi dau seama că această dispoziție luată și transmisă de către secretarul de stat Endre László nu avea bază legală, pentru că a reglementat o materie neconstituțională, care nu se putea reglementa prin astfel de ordine".

La întrebarea acuzatorului public ce-ar fi făcut dacă ar fi primit ordine similare privind persoane de naționalitate maghiară va răspunde fără să stea pe gînduri : „nu le-aș fi executat".

Dealtfel, dr. Csóka László nu a așteptat martie 1944 pentru a-și manifesta zelul față de regimul horthyst, ura împotriva evreilor. Elogiindu-i activitatea, ziarul local **„Szamos"** din 30 octombrie 1942 în articolul pompos intitulat „O nouă descălecare la Satu Mare" arată că datorită primarului, într-un singur an, 75 de prăvălii evreiești au trecut în mîini creștine. Același ziar, în articolul „Schimb de gardă" relevă : „Schimbarea a trebuit să se facă cu foc și fier. Dificultatea consta în faptul că în mîinile celor mai mulți (evrei n.n.) era un contract valabil pe un an. A trebuit să așteptăm pînă cînd expiră contractul. Munca a început la 1 ianuarie a acestui an. Primarul, dr. Csóka László, împreună cu consiliul comunal, a făcut o muncă nu mică. Dovedește acest lucru lista din care rezultă că schimbul de gardă a fost făcut fără rezerve. În piața

Tinerii au dreptul să știe

Jurnal însîngerat

Horthy, 23 de localuri evreiești au trecut în mîini creștine..."

Același „mare horthyst" emite la 6 martie 1943 o ordonanță cuprinzînd regulamentul de funcționare a strandului municipal în care, la punctul 3, pune pe locuitorii evrei ai orașului alături de persoanele de moravuri ușoare, de persoanele cu boli venerice evidente și de persoanele cu boli scabroase, interzicîndu-le accesul la strand.

Tot el, la 29 aprilie 1944, prin adresa nr. 11870/1944, fără nici o instrucțiune superioară, intervine la oficiul poștal din localitate, căruia îi interzice să dea legături telefonice pentru evrei și îi ordonă să refuze primirea oricărui mandat poștal din partea lor.

Cînd a început ghetoizarea, temîndu-se că nu va putea aduna în ghetou suficient de rapid pe toți evreii din oraș, dr. Csóka László a trimis o adresă sub nr. 12456 din 7 mai 1944 directorului Liceului reformat din Satu-Mare, prin care îl invita ca pentru operațiunea de strîngere a evreilor în ghetou să-i pună la dispoziție toți profesorii liceului, întărindu-și cererea cu următoarea subliniere : „Sînt convins că și dl director simte marea importanță a acestei obligațiuni patriotice".

La interogatoriul care i se va lua la proces, acuzatul dr. Csóka László va declara :

„Îmi amintesc că, într-adevăr, conducătorii populației evreiești mi-au înaintat o cerere prin care solicitau lărgirea teritoriului ghetoului, pe motiv că încăperile erau insuficiente și trăiau din punct de vedere igienic prost. Eu însă nu am rezolvat această cerere a lor deoarece știam că urmează deportarea...

De asemenea, corespunde adevărului că am dispus ca toate vițele cu lapte pe care evreii le-au dus în ghetou și care erau necesare pentru aprovizionarea copiilor și bolnavilor să fie luate de la ei".

În acțiunea de ghetoizare, în comanda și paza ghetourilor, în interogarea și schingiuirea oamenilor pentru a-și declara valorile ascunse sau presupuse au fost antrenați zeci de mii de horthyști. Totuși nu au putut fi cuprinși toți aceia care găseau o mare satisfacție în umilirea și batjocorirea oamenilor nevinovați, în jefuirea și maltratarea lor. Așa se face că, în fiecare oraș s-au găsit zeci și zeci de voluntari, care s-au străduit în fel și chip să ajute la prigonirea și chinuirea victimelor, dacă altfel nu, cel puțin prin denunțarea celor care au lăsat cîte ceva în păstrare la un vecin, ori a celor care s-au sustras ghetoizării.

La Șimleul Silvaniei, Angya János, a participat din prima zi — fără să-i fi cerut cineva — la strîngerea evreilor. Victimele, înainte de a fi transportate în cărămidăria de la Cehei, au fost adunate în localul școlii evreiești și înșirate de-a lungul zidului, pentru a fi percheziționate. Angya trăgea cu pistolul deasupra capetelor, pentru a le spori spaima. Pe Dezideriu Rosemberg l-a împins într-o latrină și l-a obligat să scotocească în fecale pentru a găsi aparatul de radio pe care chipurile îl ascunsese acolo.

Ignațiu Hirschfeld a reușit să evadeze în drum spre **Auschwitz** din trenul morții. După cîteva luni de pribegie prin munți și păduri, nemaiputînd îndura foamea și frigul, bolnav, epuizat, abia ținîndu-se pe picioare a reapărut în orășelul lui „curățat de evrei". Angya János l-a descoperit imediat. Hirschfeld l-a implorat să-l ajute, să-l ducă la spital : „Am trecut prin multe, nu mai pot". Cu ochii sticlind de satisfacție, Angya l-a luat de guler și l-a predat poliției.

Oláh Sándor din Reteag, județul Someș a fost mai lipsit de omenie decît oricare jandarm. Nu s-a mulțumit să maltrateze pe bătrîni și copii deopotrivă în timpul percheziților, ci căuta cu orice preț să violeze fetele tinere. De altfel, încă înainte de ghetoizare, cînd trecea cîte un soldat german prin comună, era primul care indica adresele unde, după cum se exprima fără jenă : „merită să comiți un viol".

În ghetoul de tranziție de la Huedin și-a făcut de cap dr. Boldizsár Pál, fost consilier cu aprovizionarea la primărie. Deși, după cum se va preciza în sentința dată împotriva lui la procesul de la Cluj, nu avea nici o misiune legată de ghetoizare el „a luat parte la această samavolnicie cu exces de zel și a fost autorul celor mai mari brutalități. A umblat numai cu biciul în mînă și a lovit tot timpul în oameni nevinovați, ordonînd percheziționarea tuturor persoanelor inclusiv a sugarilor".

Dacă la anchetă participa Boldizsár Pál, victimele erau scoase de fiecare dată pe targă. La proces, Margareta Fischer avea să declare : „Cînd a intrat sora mea în birou, Boldizsár Pál a întîmpinat-o cu o întrebare : Mă cunoști ? Sora mea a răspuns firesc : da". I-a tras două palme, rupîndu-i doi dinți din față. Apoi, a luat o listă și a început să citească inventarul obiectelor predate locuitorului Ilosvai Károly din Huedin. Fără să aștepte vreun răspuns, a prins-o de păr, a trîntit-o la pămînt, călcînd-o în picioare. Sora mea, de durere, a început să urle. Atunci Boldizsár i-a poruncit să-și scoată ciorapii cu care i-a astupat gura și a început s-o izbească peste picioarele goale cu vina de bou pînă cînd sora mea și-a pierdut cunoștința. După ce și-a revenit, Boldizsár i-a așezat creioane între degete și a început să-i preseze mîinile. Din cauza durerii insuportabile a leșinat din nou. Nu și-a mai revenit decît în baracă. Boldizsár a amenințat-o că va continua cercetările peste cîteva zile, dar „a scăpat". Între timp a fost deportată.

(Va urma)

OLIVER LUSTIG ■

„Steaua Dunării“ e gata de drum

La ora cînd citiți aceste rînduri, o nouă navă românească de pasageri se pregătește să taie apele Dunării îndreptîndu-se spre Viena, loc de unde va porni în prima sa cursă. Este vorba de „Steaua Dunării“, nume inspirat, sugerînd eleganța acestui vapor de un alb imaculat, creație a Șantierului Naval din Oltenița, pe baza unui proiect realizat de I C E P R O N A V Galați. Echipată în exclusivitate cu utilaje produse în țară, „Steaua Dunării“ este, de fapt, rodul efortului conjugat al cîtorva zeci de întreprinderi, simbolizînd astfel nivelul înalt atins de întreaga noastră industrie.

Rapidă, sigură, confortabilă, „Steaua Dunării“ este, după aprecierile specialiștilor, nu doar cea mai frumoasă și mai bine dotată navă de pasageri ieșită de pe cala șantierelor noastre navale, dar și una dintre cele mai bine și mai inspirat construite dintre toate cele care străbat Dunărea.

Comandantul său, Simion Gacichevici — navigator încercat, cu trei decenii de marinărie în spate — se arăta extrem de mulțumit de modul în care se prezintă nava, felicitîndu-i călduros pe muncitorii și specialiștii șantierului oltenițean. Dar, despre această realizare de vîrf a navaliștilor români, despre marea investiție de inteligență și sudoare grație căreia a apărut pe lume, despre echipajul său, despre momentele de dinaintea plecării, din portul Giurgiu, ne propunem să vă relatăm, mai pe larg, într-un număr viitor al revistei noastre.

DAN MUCENIC ■
Fotografie de VICTOR RĂDULESCU ■

ULTIMA ORĂ

„Centura de aur“ a României :

A treia zi după primul gong

Ediția a XVI-a a „Centurii de aur“ a României, găzduită de uriașa sală a Complexului Expozițional de lîngă Casa Scînteii, a demarat, așa cum era de așteptat, furtunos, cucerind, prin dîrzenia și ardoarea disputelor, aplauzele a sute și sute de iubitori ai boxului. De-altfel, prezența în număr mare a spectatorilor a confirmat, încă o dată, popularitatea de care se bucură acest sport în țara noastră. Firește, organizatorii prestigioasei competiții au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a răsplăti acest interes. Dar argumentul forte urmau să-l asigure boxerii, sarcină de care pugiliștii români și oaspeții lor s-au achitat în bună parte. Prestațiile din primele trei zile au făcut din plin dovada că boxul românesc, prin cîțiva din mai vechii reprezentanți ai săi dar, mai ales, prin noile nume ce s-au impus la ultimul campionat mondial al juniorilor, competiție găzduită chiar de țara noastră, se află în progres și putem conta, într-un viitor cît mai apropiat, pe cîteva certe valori. Astfel, în prima zi, cu excepția lui V. Burcă, învins, la semimuscă, de cubanezul M Rojelio, și-a lui M. Bereșoaie, învins, la semimijlocie, de un alt cubanez, L. Ramirez, ceilalți doi reprezentanți ai noștri. I. Guzganu și A. Anton au cîștigat detașat. Cea de-a doua zi ne-a oferit două mari surprize, prin victoria greu de anticipat a egipteanului E. Balumi asupra cubanezului J. Heredia (decizia arbitrilor ni s-a părut neconformă cu realitatea din ring) și prin înfrîngerea lui D. Senciuc în fața altui boxer egiptean, A. Nagar, decizie asupra căreia nu avem nimic de obiectat. În rest, un excelent meci al fostului campion mondial la juniori, Daniel Măeran în fața bulgarului A. Ciamov. Măeran și-a depășit adversarul fără a arunca în lupta deosebite rezistențe nu a arătat mare lucru. Să consemnăm, la capitolul înfrîngeri, ieșirea din luptă a supergreilor Teodor Pîrjol și Ștefan Bîrlean. Cea de-a treia zi, cea mai animată de pînă acum, ne-a oferit două neplăcute surprize venite din partea arbitrilor. Este vorba de victoria atribuită lui Marcelică Tudoriu, un tînăr boxer pentru care am avut și vom avea numai cuvinte de laudă, dar care, de-această dată, a fost net dominat de cubanezul E. Carrion. Obligat să asculte în două runduri numărătoarea arbitrului, luptînd, totuși, din răsputeri (fapt demn de toată stima), Marcelică Tudoriu a primit cadou decizia de învingător. O altă evidentă nedreptate au comis-o arbitrii și în meciul dintre coreeanul Pek Iong Nam și cubanezul M. Rojelio. Combatanții au realizat, fără doar și poate, cel mai frumos meci de pînă acum al „Centurii“, coreeanul controlînd disputa de la un cap la altul, dar, spre surpriza tuturor, arbitrii l-au preferat pe cubanez... În ceea ce ne privește, am cîștigat prin Adrian Amzar, Marin Garofeanu, și Traian Vasile Damian, dar am pierdut alte două meciuri prin Florin Vasile și Gheorghe Preda. Atît, deocamdată, despre primele zile ale „Centurii de aur“ ale României, eveniment sportiv marcant pentru boxul din țara noastră.

VICTOR NIȚA ■

La categoria 54 kg învingător Marcelică Tudoriu !

Fotografii de AL. MIHAI FLOREA ■

Un „banc de probe“ la Brașov

De 17 ediții campionatul național de automobilism debutează cu Raliul Brașovului, competiție de veritabilă tradiție a sportului pe patru roți.

A fost o întrecere antrenantă, rapidă, dar și foarte dură. Rapidă, pentru că pe unele probe de concurs, cum a fost, de exemplu, P.C. „Lempeș“, media orară realizată de redutabilul cuplu Balint-Zărnescu a fost de 140,6 km/h, deși drumul nu era deloc o linie dreaptă !

Dintre revelații, o impresie deosebită a lăsat-o echipajul fraților Gajdo (C.J.A.K. Brașov) veniți pe locul IV în clasamentul general cu o mașină pregătită de ei (în cadrul Catedrei de automobile a Universității Brașov).

Pe locul I, atît pe echipe, cît și în clasamentul general individual (prin echipajul M. Costinean — E. Roșca) s-a situat echipa Întreprinderii de piese auto Sibiu, beneficiara unui material de concurs de primă mînă, care a știut să exploateze abandonul consacraților L. Balint-C. Zărnescu și St. Vasile-O. Scobai din echipa de uzină Dacia Pitești.

P.S. O prezență de-acum obișnuită în raliu au constituit-o cele 5 autocamioane special pregătite de către I.A.Bv., în perspectiva participării la viitoare maratoane automobilistice de profil. Acești „uriași“ avînd sub capotă 300—400 C.P. au forță, rezistență, rapiditate și fiabilitate, la cel mai înalt nivel de exigență tehnică, obținînd timpi comparabili cu ai autoturismelor înscrise în cursă.

D. D. RUJAN ■

Buletin sportiv

se află, în aceste zile, în chioșcurile de difuzare a presei : Fotbal '87. O revistă atractivă, frumos realizată grafic și frumos scrisă de condeie de prestigiu. O apariție pe care o recomandăm tuturor iubitorilor sportului. Realizatorii ei : C.F. „Sportul Studențesc“, Complexul cultural-sportiv studențesc „Tei“.

Și grădinile de vară se deschid primăvara!

La „Grădinița“ s-a deschis grădina de vară. De fapt, este prima grădină bucureșteană și se vrea o terasă model, primul semn concret al primăverii venită atît de poticnit. S-au primenit locurile, s-au vopsit scaunele într-un alb imaculat, ca al fostei zăpezi, s-a primenit personalul „Grădiniței“ și astfel, cu un șef nou, Mircea Popescu, promite să ofere, pe gustul consumatorilor, produse de zahana, patiserie și, cu siguranță, bere „fără limită“. Dacă adăugăm ciorba de burtă, saramura de crap, salata de crudități „á la Grădinița“, cum ne promite Viorica Zamfirescu, șef bucătar, probabil că, la grădina restaurantului „Grădinița“, mulți bucureșteni își vor face adresă sezonieră. Îi așteaptă pentru a-i servi Maricica Bodea, Gherghina Toma, Marian Banciu, Florin Geneț, Marian Niță, Aurel Udrea și colegii lor — „colectiv de servire exemplară“ — în spiritul celei mai atente ospitalități.

PAUL AGARICI ■

Flacăra, Redacția : București, Piața Scînteii 1, căsuța poștală 3 312, cod 71 341. Telefoane : 17 60 10, 17 60 20, interioare : **Actualitatea politică :** 25 66 ; **Publiciști-comentatori :** 14 53 ; **Reportaj economie :** 26 00 ; **Știință :** 21 28 ; **Cultură-învățămînt :** 14 57 ; **Probleme moral-cetățenești :** 17 00 ; **Sport : 25 66 ; Scrisori-audiențe :** 25 42 ; **Foto :** 25 28 ; **Secretariat de redacție :** 21 23 ; **Secretariat redactor șef :** 20 02. Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA“ — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10 876, prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

Prețul revistei 3 lei

41 505